

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2018-2-013 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 20-14/191-97
Karar Tarihi : 12.03.2020

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE
Üyeler : Arslan NARİN (İkinci Başkan), Ahmet ALGAN,
Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Ayşe ERGEZEN

B. RAPORTÖRLER : Gözde MAVİ, Burcu ÇALIŞKAN OLGUN, Selçuk YILMAZ

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : - Sinyalizasyon Elektronik İnşaat San. Tic. Ltd. Şti.
Çağdaş Emek Sanayi Sitesi 1439. Sok. (Eski 648.
Sok.) No: 12 Ostim Yenimahalle Ankara

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : - Mosaş Akıllı Ulaşım Sistemleri A.Ş.
Temsilcisi: Prof. Dr. Aydın ÇELEN
Ümit Mah. Meksika Cad. No: 19/11 Çankaya Ankara
- Rayennur Elektronik Ulaşım End. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Temsilcisi: Prof. Dr. Aydın ÇELEN
Ümit Mah. Meksika Cad. No: 19/11 Çankaya Ankara
- Nurullah Çağatay Tiritöğlü NÇT İnşaat Taahhüt
Macun Mah. 196. Cad., No: 24/2 Yenimahalle Ankara
- Asım Aytaç Bozer AAB Mühendislik San. Tic.
Adalet Mah, Manas Bulvarı Folkart Towers A Blok
No:45 No: 9/D Bayraklı İzmir
- Buharalılar Trafik Sinyalizasyon Elektrik Elektronik San.
ve Tic. Ltd. Şti.
Macun Mah. Batı Bulvarı ATB İş Merkezi Macunköy
No:146 D:E Blok 06370 Yenimahalle/Ankara
- İshakoğulları Sinyalizasyon Araç Kiralama Tic. Ltd. Şti.
Reşatbey Mah. 62001. Sok. Bayak Apt. D:2 Yüreğir
Adana
- Tandem Trafik Sistemleri Elektronik Bilgi İşlem Mak. İnş.
San. ve Tic. Ltd. Şti.
Temsilcisi: Prof. Dr. Aydın ÇELEN
Ümit Mah. Meksika Cad. No: 19/11 Çankaya Ankara
- Tankes Trafik Sistemleri Elektronik Otomotiv İnşaat
Turizm Gıda Medikal San. ve Tic Ltd. Şti.
Temsilcisi: Av. Dilek SALMAN KARADENİZLİ
Güller Vadisi Sitesi Orkide Sok. No:20 L Uskumruköy
Sarıyer İstanbul

- Matrisled Elektrik Elektronik İnş. Tic. Ltd. Şti.
Temsilcisi: Prof. Dr. Aydın ÇELEN
Ümit Mah. Meksika Cad. No: 19/11 Çankaya Ankara
- Asya Trafik Sinyalizasyon Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Temsilcisi: Av. Tolga Cem SEYFELİ
Çakir Plaza Mustafa Kemal Mah. 2124. Cad. No: 14/8
Çankaya Ankara

E. DOSYA KONUSU: Trafik sinyalizasyon sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin ihalelerde danışıklı teklif vermek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal edip etmediklerinin tespiti.

(1) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Sinyalizasyon Elektronik İnşaat San. Tic. Ltd. Şti. (SİNYALİZASYON) tarafından yapılan başvuruda özetle,

- Sinyalizasyon sektöründe faaliyet gösteren firmaların ihalelere danışıklı teklif verdikleri,
- İhale öncesi maliyet oluşturma aşamasında fahiş fiyatlar vererek yaklaşık maliyeti yükselttikleri,
- Bunların neticesi olarak devlet kurumlarını zarara uğrattıkları ve aynı kalitedeki ürünleri daha uygun fiyata satmak isteyen firmaları piyasadan dışladıkları,
- Rayennur Elektronik Ulaşım Endüstri San. ve Tic. Ltd. Şti (RAYENNUR) ve Mosaş Akıllı Ulaşım Sistemleri A.Ş. (MOSAŞ) firmalarının aynı adreste faaliyet göstermekte olduğu, ihalelere bir firma ile doğrudan, diğer firma ile yetki vermek suretiyle girildiği,
- 2016/246684 numaralı Karayolları 4. Bölge Ankara ihalesinde Tandem Trafik Sistemleri Elektronik Bilgi İşlem Makine İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (TANDEM), Matrisled Elektrik Elektronik İnş. Tic. Ltd. Şti. (MATRİSLED), Seyfettin Sinan GÜLTEKİN ve Nurullah Çağatay TİRİTOĞLU NÇT İnşaat Taahhüt (NÇT) ve On Elektrik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. (ON ELEKTRİK) firmalarının danışıklı teklif vermek suretiyle sınır değeri yukarı çektiği ve ihalenin TANDEM'de kalmasını sağladıkları,
- Benzer şekilde, 2017/662099 numaralı Karayolları 4. Bölge Ankara ihalesinde TANDEM, MATRİSLED, Seyfettin Sinan GÜLTEKİN, NÇT ve Sami ÇAKMAK-Atılğan Sinyalizasyon Elektrik Elektronik İnşaat İthalat İhracat San. Ve Tic. Ltd. Şti. (ATILGAN) İş Ortaklığı firmalarının danışıklı teklif vermek suretiyle sınır değeri yukarı çektiği ve ihalenin TANDEM'de kalmasını sağladıkları,
- 2017/1193 numaralı Karayolları 18. Bölge Kars ihalesinin ilkinin iptal edildiği, ikinci ihalede Asım Aytaç BOZER AAB Mühendislik San. Tic. (AAB), İshakoğulları Sinyalizasyon Araç Kiralama Tic. Ltd. Şti. (İSHAKOĞULLARI), NÇT ve MOSAŞ'ın danışıklı teklif vermek suretiyle yaklaşık maliyetin bir ay içerisinde tümüyle arttırıldığı ve ihalenin MOSAŞ'ta kalmasını sağladıkları,
- 2017/103423 numaralı Mersin Büyükşehir Belediyesi ihalesinde TANDEM, Zirve Trafik A.Ş. (ZİRVE), MOSAŞ ve Buharalılar Trafik Sinyalizasyon Elektrik Elektronik San. ve Tic. Ltd. Şti. (BUHARALILAR) – SK Trafik A.Ş. (SAMSUN KARADENİZ) İş Ortaklığı'nın danışıklı teklif verdiği, ihaleyi alan Yol Kontrol Sistemleri firmasının ihale konusu cihazı MOSAŞ firmasından almak zorunda bırakılarak zarara uğratıldığı,

- 2016/134410 numaralı Karayolları 1. Bölge İstanbul ihalesinde yaklaşık maliyetlerin özel poz kullanılarak normal fiyatların çok üzerinde hazırlandığı, bu yolla aşırı düşük teklif veren firmaların elendiği ve işin yüksek bir fiyatla istekli üzerinde bırakıldığı, TANDEM, Seyfettin Sinan Gültekin, MATRİSLED ve AAB firmalarının danışıklı teklif vermek suretiyle sınır değeri yukarı çektiği ve ihalenin Tandem'de kalmasını sağladıkları,
- 2016/175112 numaralı Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin ihalesinde 4 kısım ihaleye çıkıldığı, birinci kısmın Seyfettin Sinan Gültekin'de ikinci kısmın TANDEM'de kaldığı, ancak her iki kısım için de SİNYALİZASYON'un daha iyi teklif vermesine rağmen TSE belgeli ürünlerinin uygun görülmemesi nedeniyle ihaleden elendiği

iddia edilmiş, trafik sinyalizasyon sektöründe faaliyet gösteren teşebbüsler hakkında gerekenin yapılması talep edilmiştir.

- (2) **G. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına 23.01.2018 tarih ve 792 sayılı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 23.02.2018 tarih ve 2018-2-13/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu, 08.03.2018 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 18-07/124-M sayılı ile trafik sinyalizasyon sektöründe faaliyet gösteren teşebbüs ve teşebbüs birlikleri hakkında önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca düzenlenen 03.07.2018 tarih ve 2018-2-13/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu Rekabet Kurulunun (Kurul) 18.07.2018 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 18-23/395-M sayılı ile RAYENNUR, MOSAŞ, TANDEM, İSHAKOĞULLARI, BUHARALILAR, AAB, NÇT ve MATRİSLED hakkında soruşturma açılmasına karar verilmiştir. Elde edilen bilgi ve belgeler çerçevesinde hazırlanan 28.09.2018 tarih ve 2018-2-13/BN-5 sayılı Bilgi Notu, Kurulun 04.10.2018 tarihli toplantısında görüşülerek 18-37/588-M sayılı karar ile Asya Trafik Sinyalizasyon Sanayi ve Ticaret A.Ş. (ASYA TRAFİK) ile Tankes Trafik Sistemleri Elektronik Otomotiv İnşaat Turizm Gıda Medikal Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. (TANKES) hakkında da soruşturma açılmasına karar verilmiş ve mezkûr soruşturmaya dâhil edilmiştir.
- (3) 20.07.2018 tarih ve 9040 sayılı ile TANDEM'e, 20.07.2018 tarih ve 9053 sayılı ile BUHARALILAR'a, 20.07.2018 tarih ve 9055 sayılı ile AAB'ye, 23.07.2018 tarih ve 9104 sayılı ile MOSAŞ'a, 23.07.2018 tarih ve 9105 sayılı ile RAYENNUR'a, 23.07.2018 tarih ve 9106 sayılı ile NÇT'ye, 23.08.2018 tarih ve 9107 sayılı ile MATRİSLED'e, 23.07.2018 tarih ve 9108 sayılı ile İSHAKOĞULLARI'na, 09.10.2018 tarih ve 12434 sayılı ile TANKES'e ve 09.10.2018 tarih ve 12435 sayılı ile ASYA TRAFİK'e; 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 43. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunulmuş ve 30 gün içinde ilk yazılı savunmalarının gönderilmesi talep edilmiştir.
- (4) NÇT'nin ilk yazılı savunması 27.08.2018 tarih ve 5878 sayılı, BUHARALILAR'ın ilk yazılı savunması 28.08.2018 tarih ve 5937 sayılı, İSHAKOĞULLARI'nın ilk yazılı savunması 29.08.2018 tarih ve 6179 sayılı, TANDEM'in ilk yazılı savunması 20.09.2018 tarih ve 6791 sayılı, MATRİSLED'in ilk yazılı savunması 20.09.2018 tarih ve 6792 sayılı, MOSAŞ'ın ilk yazılı savunması 26.09.2018 tarih ve 6943 sayılı, RAYENNUR'un ilk yazılı savunması 26.09.2018 tarih ve 6944 sayılı, AAB'nin ilk yazılı savunması 03.10.2018 tarih ve 7144 sayılı, ASYA TRAFİK'in ilk yazılı savunması 31.10.2018 tarih ve 7869 sayılı ve TANKES'in ilk yazılı savunması 05.11.2018 tarih ve 7967 sayılı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (5) Soruşturma sürecinde 04.12.2018 tarihli ve 2018-2-013/BN-7 sayılı Bilgi Notu ile ek süre talep edilmiş, 13.12.2018 tarih ve 18-47/735-M sayılı Kurul kararıyla 4054 sayılı

Kanun'un 43. maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde soruşturma, süresinin bitiminden itibaren altı ay uzatılmıştır.

- (6) Önaraştırma kapsamında 05.06.2018 tarihinde eş zamanlı olarak TANDEM, MATRİSLED, NÇT, BİTRA, AAB teşebbüslerinde ve Akıllı Ulaşım Sistemleri Derneğinde (AUSDER); 08.06.2018 tarihinde BUHARALILAR; 12.06.2018 tarihinde ise İSHAKOĞULLARI'nda yerinde inceleme yapılmıştır.
- (7) 05.06.2018 tarihinde MOSAŞ ve RAYENNUR'a yerinde inceleme yapılmak üzere gidilmiş ancak inceleme teşebbüs yetkililerinin engellemesi neticesinde tamamlanamamıştır. Kurulun 21.06.2018 tarihli ve 18-20/356-176 sayılı kararı ile yerinde incelemenin engellenmesi sebebiyle MOSAŞ'a, 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ve 17. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca idari para cezası verilmesine karar verilmiştir. Kararın bildiri üzerine MOSAŞ, 22.06.2018 tarihinde incelemeye davet yazısı göndermiş, akabinde 28.06.2018 tarihinde MOSAŞ'a ve RAYENNUR'a tekrar gidilerek yerinde inceleme tamamlanmıştır.
- (8) Ayrıca önaraştırma sürecinde; Türk Telekomünikasyon A.Ş.'den talep edilen bilgi ve belgeler 14.06.2018 tarih ve 4588 sayı, MATRİSLED'den talep edilen bilgi ve belgeler 18.06.2018 tarih ve 4621 sayı, BİTRA'dan talep edilen bilgi ve belgeler 19.06.2018 tarih ve 4641 sayı, TANDEM'den talep edilen bilgi ve belgeler 20.06.2018 tarih ve 4665 sayı, MOSAŞ'tan talep edilen bilgi ve belgeler 20.06.2018 tarih ve 4675 sayı, İSHAKOĞULLARI'ndan talep edilen bilgi ve belgeler 21.06.2018 tarih ve 4703 sayı, Meram Elektrik Dağıtım A.Ş.'den talep edilen bilgi ve belgeler 25.06.2018 tarih ve 4790 sayı, AAB'den talep edilen bilgi ve belgeler 25.06.2018 tarih ve 4809 sayı, BUHARALILAR'dan talep edilen bilgi ve belgeler 26.06.2018 tarih ve 4823 sayı, Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığı Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığından talep edilen bilgi ve belgeler 27.06.2018 tarih ve 4845 sayı, NÇT'den talep edilen bilgi ve belgeler 28.06.2018 tarih ve 4879 sayı, Aydın Büyükşehir Belediye Başkanlığı Ulaşım Dairesi Başkanlığı Trafik Şube Müdürlüğünden talep edilen bilgi ve belgeler 03.07.2018 tarih ve 4954 sayı ile Kurum kayıtlarına girmiştir.
- (9) Soruşturma döneminde ise 24.07.2018 tarihinde TANDEM, ASYA TRAFİK, ZİRVE, BUHARALILAR, Ortana Elektronik Yazılım Taahhüt San. ve Tic. AŞ (ORTANA) TANKES, ATILGAN, ON ELEKTRİK, SAMSUN KARADENİZ ve AAB'de; 31.07.2018 tarihinde On Elektronik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'de (ON ELEKTRONİK) yerinde inceleme gerçekleştirilmiştir.
- (10) Soruşturma sürecinde; ASYA TRAFİK'ten talep edilen bilgiler 01.08.2018 tarih ve 5488 sayı ile, SAMSUN KARADENİZ'den talep edilen bilgiler 01.08.2018 tarih, 5489 sayı ve 11.09.2018 tarih, 6640 sayı ile, TANKES'ten talep edilen bilgiler 01.08.2018 tarih, 5496 sayı ve 08.08.2018 tarih, 5628 sayı ile, ORTANA'dan talep edilen bilgiler 03.08.2018 tarih ve 5545 sayı ile, ATILGAN'dan talep edilen bilgiler 29.08.2018 tarih ve 6195 sayı ile, BUHARALILAR'dan talep edilen bilgiler 05.09.2018 tarih, 6532 sayı ve 26.09.2018 tarih, 6930 sayı ile, ZİRVE'den talep edilen bilgiler 21.09.2018 tarih ve 6832 sayı ile, MOSAŞ ve RAYENNUR'dan talep edilen bilgiler 24.10.2018 tarih, 7728 sayı, 25.03.2019 tarih, 2159 sayı, 06.2019 tarih, 3984 sayı, 26.06.2019 tarih, 4152 sayı ve 26.06.2019 tarih, 4165 sayı ile, Isparta Belediye Başkanlığından talep edilen bilgiler 25.03.2019 tarih, 2124 sayı ve 28.03.2019 tarih, 2234 sayı ile, Niğde Belediye Başkanlığından talep edilen bilgiler 21.05.2019 tarih ve 5801 sayı ile, TANDEM'den talep edilen bilgiler 22.05.2019 tarih ve 3453 sayı ile, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığından talep edilen bilgiler 23.05.2019 tarih ve 3480 sayı ile, İzmir Büyükşehir

Belediye Başkanlığından talep edilen bilgiler 23.05.2019 tarih ve 3486 sayı ile, Karayolları Genel Müdürlüğünden (KGM) talep edilen bilgiler 29.05.2019 tarih, 3623 sayı, 11.06.2019 tarih, 3831 sayı ve 18.07.2019 tarih, 4712 sayı ile, UBM NTSR Fuar ve Gös. Hiz. A.Ş.'den talep edilen bilgiler 31.05.2019 tarih ve 3743 sayı ile, Kilis Belediye Başkanlığından talep edilen bilgiler 03.06.2019 tarih ve 3771 sayı ile, Batman Belediye Başkanlığından talep edilen bilgiler 03.06.2019 tarih, 3786 sayı ve 16.07.2019 tarih, 4664 sayı; ile, Ulaştırma Sistemleri Sanayicileri Derneğinden talep edilen bilgiler 12.06.2019 tarih ve 3867 sayı ile, Erzurum Büyükşehir Belediyesinden talep edilen bilgiler 13.06.2019 tarih ve 3883 sayı ile, Türk Patent ve Marka Kurumundan talep edilen bilgiler 14.06.2019 tarih, 3909 sayı ve 21.06.2019 tarih, 4065 sayı ile, Niğde Belediyesinden talep edilen bilgiler 19.06.2019 tarih ve 4001 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Soruşturma kapsamında ayrıca 28.05.2019 tarihinde Ulaşım Sistemleri Sanayicileri Derneği Başkanı ile 27.06.2019 tarihinde KGM İhale İzleme Şube Müdürü ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

- (11) Soruşturma süreci sonunda hazırlanan 18.07.2019 tarihli ve 2018-2-013/SR sayılı Soruşturma Raporu Kurul Üyeleri ile soruşturma taraflarına tebliğ edilmiş ve soruşturma taraflarının ikinci yazılı savunmaları talep edilmiştir.
- (12) TANDEM tarafından gönderilen 09.08.2019 tarih ve 5265 sayılı yazıda ek süreye ihtiyaç duyulduğu belirtilmiş ve 4054 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca ikinci yazılı savunmasını sunması için ek süre tanınması talep edilmiştir. Kurulun 22.08.2019 tarih ve 19-29/442-M sayılı kararı ile bu talep kabul edilerek ikinci yazılı savunma süresinin, bitiminden itibaren 30 gün uzatılmasına karar verilmiştir. TANKES tarafından gönderilen ikinci yazılı savunma 21.08.2019 tarih, 5436 sayı ve 18.09.2019 tarih, 6235 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (13) NÇT tarafından gönderilen 21.08.2019 tarih ve 5455 sayılı yazıda ek süreye ihtiyaç duyulduğu belirtilmiş ve ek süre tanınması talep edilmiştir. Kurulun 22.08.2019 tarih ve 19-31/464-M sayılı kararı ile bu talep kabul edilerek ikinci yazılı savunma süresinin, bitiminden itibaren 30 gün uzatılmasına karar verilmiştir. NÇT tarafından gönderilen ikinci yazılı savunma 18.09.2019 tarih ve 6266 sayı ile Kurum kayıtlarına girmiştir.
- (14) AAB tarafından gönderilen 27.08.2019 tarih ve 5605 sayılı yazıda ek süreye ihtiyaç duyulduğu belirtilmiş ve ek süre tanınması talep edilmiştir. Kurulun 05.09.2019 tarih ve 19-31/470-M sayılı kararı ile bu talep kabul edilerek ikinci yazılı savunma süresinin, bitiminden itibaren 30 gün uzatılmasına karar verilmiştir. AAB tarafından gönderilen ikinci yazılı savunma 08.10.2019 tarih ve 6747 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (15) ASYA TRAFİK tarafından gönderilen 09.08.2019 tarih ve 5249 sayılı sayılı yazıda ek süreye ihtiyaç duyulduğu belirtilmiş ve 4054 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca ikinci yazılı savunmasını sunması için ek süre tanınması talep edilmiştir. Kurulun 22.08.2019 tarih ve 19-29/442-M sayılı kararı ile bu talep kabul edilerek ikinci yazılı savunma süresinin, bitiminden itibaren 30 gün uzatılmasına karar verilmiştir. ASYA TRAFİK tarafından gönderilen ikinci yazılı savunma 19.08.2019 tarih ve 5371 sayı, 18.09.2019 tarih ve 6353 sayı ile; BUHARALILAR tarafından gönderilen ikinci yazılı savunma ise 03.09.2019 tarih ve 5807 sayı ile Kurum kayıtlarına girmiştir. MOSAŞ, RAYENNUR ve TANDEM'in ikinci yazılı savunmaları yasal süre içerisinde Kurum kayıtlarına intikal ettirilmemiştir.
- (16) Hazırlanan 2018-2-013/EG sayılı Ek Görüş, Kurul üyeleri ve teşebbüslere tebliğ edilmiştir. TANKES'in üçüncü yazılı savunması 15.11.2019 tarihinde 7990 sayı ile, ASYA TRAFİK'in üçüncü yazılı savunması 15.11.2019 tarihinde 8022 sayı ile,

BUHARALILAR'ın üçüncü yazılı savunması 12.12.2019 tarihinde 8675 sayı ile, AAB'nin üçüncü yazılı savunması 15.01.2020 tarihinde 427 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. NÇT tarafından süresi içerisinde üçüncü yazılı savunma gönderilmemiştir. Diğer taraftan teşebbüs, soruşturma aşamasının bitiminden sonra 21.01.2020 tarih ve 633 sayılı bir yazı sunmuştur.

- (17) Hazırlanan 21.01.2020 tarihli, 2018-2-013/BN-11 sayılı Bilgi Notu, Kurulun 23.01.2020 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 20-06/65-M sayı ile 4054 sayılı Kanun'un 46. maddesine göre sözlü savunma toplantısının 03.03.2020 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir.
- (18) Kurul; yürütülen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapor'a, Ek Görüş'e, toplanan delillere, yazılı savunmalara, sözlü savunma toplantısında yapılan açıklamalara ve incelenen dosya kapsamına göre 12.03.2020 tarih ve 20-14/191-97 sayı ile işbu nihai kararı tesis etmiştir.
- (19) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor ve Ek Görüş sonucunda MOSAŞ, RAYENNUR, NÇT, AAB, BUHARALILAR, İSHAKOĞULLARI, TANDEM, TANKES ve ASYA TRAFİK'in 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal eder nitelikte eylemlerde buldukları ve söz konusu eylemlerin aynı Kanunun 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyetten yararlanamayacağı; sayılan teşebbüslere idari para cezası uygulanması gerektiği, MATRİSLED'in 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiği tespit edilemediğinden adı geçen teşebbüse idari para cezası verilmesine yer olmadığı sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında İnceleme Yapılan Teşebbüsler

I.1.1. Rayennur Elektronik Ulaşım Endüstri San. ve Tic. Ltd. Şti. (RAYENNUR)

- (20) RAYENNUR, 1998 yılında demiryolu sinyalizasyonu ve elektrifikasyonu alanlarında faaliyete başlamıştır. 2001 yılından itibaren karayolu sinyalizasyonu ve akıllı ulaşım sistemleri de iştiğal konusuna dâhil edilmiştir.
- (21) Teşebbüs sinyalizasyon sektöründeki bazı ürünlerin üreticisi olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu ürün grupları; elektronik ürünler (trafik lambaları ve farklı versiyonları (oto, yaya, güneş enerjili vb.)), kavşak kontrol cihazları (trafik ışıklarını yöneten pano) ve yazılımlar (trafik yönetim yazılımları, akıllı kavşak yazılımları) olarak ifade edilmektedir. 2014 yılında RAYENNUR ismi markalaşmış ve teşebbüsün yapısı değişerek MOSAŞ'ın tescilli markası olmuştur. Halihazırda RAYENNUR, aşağıda detaylarına ver verileceği üzere MOSAŞ ile aynı ekonomik bütünlük içerisinde yer almaktadır. RAYENNUR'un hisselerinin tamamı ve şirketin yönetimi (.....)'a aittir.

I.1.2. Mosaş Akıllı Ulaşım Sistemleri A.Ş. (MOSAŞ)

- (22) MOSAŞ 2015 yılında elektrikli sinyalizasyon, güvenlik veya trafik kontrol ekipmanlarının imalatı (demir yolları, kara yolları, iç su yolları, taşıt park alanları, limanlar ve hava meydanları için) (trafik ışıkları ve sinyal donanımları dahil), ölçü ve kantar sistemleri, alanlarında faaliyet göstermek üzere kurulmuş iki ortaklı bir anonim şirkettir. Şirket hisselerinin %(.....)'i (.....)'e, %(.....)'u (.....)'e aittir. Teşebbüsün yönetim kurulu başkanı ve üyesi olarak Mahmut ENEÇ görev yapmaktadır.
- (23) MOSAŞ, 2017 yılından bu yana RAYENNUR firmasından sağladığı teknik ve personel desteği ile sinyalizasyon ürünlerinden sadece elektronik ürünlerini (trafik lambaları ve farklı versiyonları (oto, yaya, güneş enerjili vs.)), kavşak kontrol cihazlarını (trafik

ışıklarını yöneten pano) ve yazılımları (trafik yönetim yazılımları, akıllı kavşak yazılımları)) üretmektedir.

- MOSAŞ ve RAYENNUR'un Aynı Ekonomik Bütünlükte Olduğuna İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler

- (24) Dosya kapsamında ele alınan hususlardan birisini soruşturma taraflarından MOSAŞ ve RAYENNUR'un aynı ekonomik bütünlük içerisinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceği oluşturmaktadır.
- (25) Öncelikle MOSAŞ'ın internet sitesi www.mosas.com.tr adresinde ana sayfada 2018 yılının sonuna kadar Mosaş Group ifadesinin altında grup şirketlerinden biri olarak RAYENNUR sayılmıştır¹. MOSAŞ'ta yapılan yerinde incelemelerde RAYENNUR'a ait olan [\(.....\)@rayennur.com.tr](mailto:(.....)@rayennur.com.tr) e-posta adresinin MOSAŞ çalışanları tarafından kullanıldığı/kontrol edildiği ve MOSAŞ'ın birçok çalışanın "rayennur.com" uzantılı e-posta hesaplarının bulunduğu görülmüştür.
- (26) RAYENNUR'un internet sitesine bakıldığında şirket hakkında bilgilerin verildiği kısımda "1998 yılından 2014 yılına kadar ARGE çalışmalarının, büyümenin ve gelişimin sonucu olarak 2014 yılında Rayennur ismi markalaşmıştır ve şirket yapımız değişerek Rayennur ismi MOSAŞ A.Ş. şirketimizin tescilli resmi markası olmuştur." ifadelerine yer verilmektedir². Bu durum yukarıda ifade edildiği üzere MOSAŞ'ın internet sitesinde geçen RAYENNUR'un Mosaş Grubu'nun bir şirketi olarak sayılmasıyla uyum sağlamaktadır. Keza RAYENNUR'un binasının içerisinde bulunduğu Konya Büsan Özel Organize Sanayi'nin internet sitesinde³ teşebbüsün iletişim bilgileri web: www.encmuhendislik.com⁴, e-posta: rayennur@rayennur.com.tr olarak verilmiştir⁵.
- (27) Konya Ticaret Odasının hizmeti olan "list of company" internet sitesinde ise MOSAŞ'ın ürün markası MOSAŞ RAYENNUR olarak geçmekte, profil fotoğrafı olarak RAYENNUR'un tescilli markası kullanılmakta ve "Hakkında" kısmında RAYENNUR'un internet sitesinde geçen açıklamanın aynısı bulunmaktadır⁶. İlaveten MOSAŞ'ın tanıtım ve reklamlarının yer aldığı bir sosyal medya platformunda 2016, 2017, 2018 yıllarında RAYENNUR'un tanıtımının yapıldığı görülmektedir⁷. MOSAŞ'ın 11.12.2015 yılına ilişkin bir paylaşımında "Rayennur Elektronik, güçlü kadrosu ile akıllı ulaşım sistemleri, elektronik sinyalizasyon ekipmanları ve trafik güvenlik malzemeleri alanlarındaki hizmetlerine tüm hızıyla devam etmektedir." ifadeleriyle birlikte

¹ Söz konusu sitede hâlihazırda ilgili ifadeler bulunmamaktadır. Ancak web.archive.org internet sitesi aracılığıyla MOSAŞ'ın internet sitesinin geçmişe ait anlık görüntülerinden bu ifadelere ulaşılabilmektedir.

² <http://www.rayennur.com/hakkimizda/index.html> Erişim Tarihi: 26.06.2019.

³ <http://test.kso.org.tr/git.php?i=748> Erişim Tarihi: 26.06.2019

⁴ Web adresinde geçen firmanın tam unvanı Halil İbrahim ENEÇ-ENC Mühendislik olup Konya Sanayi Odası verilerine göre adresi RAYENNUR'un adresiyle aynıdır ve elektrikli sinyalizasyon güvenlik ve trafik kontrol ekipmanlarının imali alanında yani RAYENNUR ve MOSAŞ ile aynı alanda faaliyet göstermektedir

⁵ www.busanorganizesanayi.com/firma/rayennur-elektronik-ulasim-endustrisi-san-tic-ltd-sti.html Erişim Tarihi: 14.03.2019.

⁶ "1998 yılından 2014 yılına kadar ARGE çalışmalarının, büyümenin ve gelişimin sonucu olarak 2014 yılında Rayennur ismi markalaşmıştır ve şirket yapımız değişerek Rayennur ismi MOSAŞ A.Ş. şirketimizin tescilli resmi markası olmuştur." <https://listofcompany.com/tr/company/mosas-akilli-ulasim-teknolojileri-a-s> Erişim Tarihi: 26.06.2019.

⁷ <https://www.facebook.com/mosasgroup/photos/a.715492601836504/1168601863192240/?type=3&theater>, <https://www.facebook.com/mosasgroup/photos/a.715492601836504/1408906605828430/?type=3&theater> Erişim Tarihi: 26.06.2019.

RAYENNUR'un tescilli markası kullanılmıştır⁸. Görüldüğü üzere teşebbüslerin faaliyet alanlarına ilişkin internet sitelerinde ve sosyal medyada yer alan ifadelerinden RAYENNUR ile MOSAŞ'ın birbirleriyle ilişkili oldukları anlaşılmaktadır.

- (28) Söz konusu hususlar teşebbüslerin bağımsız şekilde karar vermediklerine ve aynı ekonomik bütünlük içerisinde olduklarına işaret etse de teşebbüslerin savunmalarında MOSAŞ ile RAYENNUR arasında üretime yönelik işbirliği bulunduğu ancak her iki teşebbüsün satış ve pazarlama faaliyetlerini ayrı ayrı yürüttükleri, (.....) ve RAYENNUR'un sahip olduğu (.....) MOSAŞ'ın kullanımına verildiği, teşebbüslerin aynı ekonomik bütünlük içerisinde sayılamayacağı iddia edilmiştir. Bu itibarla MOSAŞ ile RAYENNUR arasındaki ilişkinin niteliği ve teşebbüslerin aynı ekonomik bütünlük sayılıp sayılmayacakları hakkında daha detaylı değerlendirme yapılmıştır.
- (29) 4054 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde teşebbüs kavramı, "*Piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler*" şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu tanımdan hareketle bir ekonomik birime "teşebbüs" denebilmesi için ilgili birimin ekonomik ve ticari kararları kendi başına alabiliyor olması, daha kısa bir ifadeyle bağımsız olması gerekmektedir. Dolayısıyla ekonomik bakımdan bir bütün teşkil edecek birimlerin, bir başka deyişle ekonomik bütünlük olgusunun tespitinde kontrol kavramı önem kazanmaktadır.
- (30) Kurulun 07.02.2008 tarih ve 08-12/130-46 sayılı kararında ekonomik bütünlüğün değerlendirilmesinde (i) kişiler ve/veya gruplar arasında ekonomik ve ailesel bağların bulunup bulunmadığı, (ii) ekonomik bağların temelleri, niteliği, büyüklüğü ve bunların – varsa- bağımsız faaliyetlerle karşılaştırılması ve (iii) kişilerin çıkar birliğinde olup olmadıklarının göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilerek kişi veya gruplar arasında ailesel ve ekonomik bağların büyük önem taşıdığı vurgulanmaktadır.
- (31) Gerçek kişilerce kontrol edilen teşebbüsler söz konusu olduğunda ekonomik bütünlük kavramı açısından anılan gerçek kişilerin durumları özellikle önem kazanmaktadır. Konuyla ilgili Kurul içtihadı incelendiğinde, gerçek kişiler arasındaki ilişkilerin ekonomik bütünlük teorisi bakımından nitelendirilmesinde başlıca kriteri ekonomik çıkar birliğinin oluşturduğu görülmektedir⁹. Aile bağları ekonomik çıkar birliğinin değerlendirilmesinde dikkate alınan önemli unsurlardan birisidir. Nitekim gerçek kişiler arasındaki ilişkiler açısından "kontrol" kavramı değil; rekabet motivasyonunu ortadan kaldıran "çıkar birliği" kavramı geçerli olmaktadır.
- (32) Yukarıda ifade edilen hususlar çerçevesinde teşebbüslerin bağımsız olup olmadıklarının tespitinde öncelikle hissedarlık ve kontrol yapısı değerlendirilmiştir. Yapılan incelemede, RAYENNUR'un hissedarlık ve yönetim yapısında şirketin kurulduğu 1999 yılından 2014 yılına kadar ENEÇ Ailesi'nin bulunduğu anlaşılmıştır. 2014 yılında ise şirketin tüm hisseleri (.....)'a devredilmiştir. MOSAŞ'ın ise kurulduğunda hisselerin tamamına yakınının (.....)'e ait olduğu, ancak 09.04.2018 tarihinden itibaren (.....) tarafından kontrol edilmeye başlandığı görülmektedir.

⁸<https://www.facebook.com/mosasgroup/photos/a.715492601836504/1022284277824000/?type=3&theater>, Erişim Tarihi: 26.06.2019.

⁹ 09.01.2001 tarih ve 01-03/10-3 sayılı, 02.12.2013 tarih ve 13-67/928-390 sayılı, 01.06.2016 tarih ve 16-19/313-142 sayılı, 07.08.2001 tarih ve 01-39/391-100 sayılı, 4.10.2002 tarih ve 02-61/759-307 sayılı, 08.11.2007 tarih ve 07-85/1039-401 sayılı Kurul kararları

Teşebbüsten edinilen bilgilere göre (.....) ve (.....) karı koca, (.....) ve (.....) çocukları, (.....) ise (.....) kardeşlerin üvey kardeşidir. (.....), MOSAŞ'ın hissedarı ve yönetim kurulu başkanı olarak görev yapmaktadır. Teşebbüs temsilcisinin açıklamaları uyarınca ENEÇ Ailesi üyelerinden (.....), RAYENNUR'da komisyon karşılığı satış ve danışmanlık yapmakta ve (.....) ise MOSAŞ'a yazılım geliştirme desteği vermektedir. (.....)'in MOSAŞ'tan önce bir süre de RAYENNUR'da çalıştığı görülmektedir. Ayrıca (.....)'in 2014'te RAYENNUR'dan ayrıldığı ve daha sonrasında şirket ile herhangi bir ilişkisinin kalmadığı belirtilmiştir. Teşebbüslerin kontrol yapısı/hissedarlarının farklı zamanlarda da olsa aynı aile üyelerinden oluşması gibi hususlar MOSAŞ ve RAYENNUR'un aynı ekonomik bütünlük içerisinde sayılabilecekleri savını güçlendirmektedir.

- (33) Teşebbüslerin ortaklarının/teşebbüsleri kontrol edenlerin aynı ailenin üyeleri olmasının yanı sıra teşebbüs çalışanları arasında da benzerlik olduğu görülmektedir. Dosya kapsamında elde edilen belgelerden hâlihazırda RAYENNUR'un tek hissedarı olan (.....)'in Haziran 2018, Aralık 2017, Ocak 2019 tarihlerinde MOSAŞ'ta sigortalı olarak çalıştığı görülmektedir. Bu husus hakkında teşebbüsten bilgi talep edilmesi üzerine gelen cevapta "(.....), Rayennur'un içinde bulunduğu ekonomik durum (.....) ve ayrıca 05.01.2017 tarihli protokole istinaden Mosaş firmasının bazı işlerinde, karşılıklı olarak ücrette de anlaşılması şartı ile dönem dönem şantiye şefliği yapmaktadır." ifadelerine yer verilmiştir. Her ne kadar teşebbüsün cevabı bunun rastlantısal bir durum olduğuna işaret edebilse de (.....) 2007-2014 tarihleri arasında ENEÇ Ailesi ile birlikte RAYENNUR'un hissedarı olmuş ve 2015 yılında ENEÇ Ailesi hissedarlıktan ayrılmıştır. Buna rağmen 2015 sonrası dönemde de RAYENNUR ile MOSAŞ'ın çalıştırdıkları personelin seçiminde yakın ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. 28.06.2018 tarihinde RAYENNUR'da yapılan yerinde incelemede teşebbüsün üretim departmanı yetkilisi olarak bilgisayarı incelenen (.....)'nın, 05.06.2018 tarihinde MOSAŞ'ın Kalite Yönetim Temsilcisi olarak görev yaptığı MOSAŞ'ta yapılan yerinde incelemede tespit edilmiştir. Teşebbüslerin önemli pozisyonlarında aynı kişinin çalışmasının MOSAŞ ve RAYENNUR arasındaki yakın ilişkiye işaret eden bir diğer husus olduğu değerlendirilmektedir.
- (34) Dosya kapsamında teşebbüslerden MOSAŞ ile RAYENNUR arasındaki ilişki hakkında bilgi talep edilmiş ve gelen cevaplardan, MOSAŞ'ın kurucularından (.....) ile RAYENNUR arasında 2011 yılından itibaren bir ilişki olduğu, RAYENNUR ile (.....)'in ihalelere birlikte teklif verdikleri, (.....)'in yazılım dışındaki malzemeleri RAYENNUR'dan tedarik ettiği anlaşılmaktadır. Bu durum RAYENNUR İle Seyfettin Sinan GÜLTEKİN arasında güçlü bir ekonomik bağın bulunduğunu göstermektedir. 2014 yılında teşebbüsün ekonomik olarak zor bir sürece girdiği ve (.....)'in MOSAŞ'ı kurduğu, 2017 yılında ise RAYENNUR ile MOSAŞ arasında protokol imzalanarak RAYENNUR markasının kullanım hakkının MOSAŞ'a devredildiği ifade edilmektedir. Bununla birlikte bu protokolden bir sene sonra MOSAŞ'ın yönetiminin ENEÇ Ailesine geçmesi de dikkat çekmektedir. Söz konusu protokol aşağıda ayrıca değerlendirilecek olmakla birlikte MOSAŞ ile RAYENNUR arasındaki ilişkinin 2017 tarihli protokole dayandığı savının makul olmadığı değerlendirilmektedir. Zira 2011 yılında RAYENNUR'un ENEÇ Ailesi tarafından kontrol edildiği göz önünde bulundurulduğunda 2014 yılında RAYENNUR'un ekonomik olarak zor bir sürece girmesinin ardından 2015 yılında (.....) tarafından MOSAŞ'ın kurulması, akabinde 2018 yılında ENEÇ Ailesinin MOSAŞ'ı kontrol etmeye başlaması arasında bağlantı olduğu izlenimi doğmaktadır.

- (35) Teşebbüslerin savunmasında MOSAŞ ve RAYENNUR'un 2017 yılında *know-how* ve teknik personel hakkında anlaşma yaptıkları ifade edilmesi üzerine teşebbüslerden Protokol başlığını taşıyan ve 05.01.2017-31.12.2018 tarihleri arasını kapsayan söz konusu anlaşma tedarik edilmiştir. Bahse konu Protokolde, ekonomik olarak zor durumda olan (.....) RAYENNUR'a yardım etmek amacıyla MOSAŞ'ın (.....) yeni bir tesiste RAYENNUR'un (.....) ile üretim yapacağı, (.....) hususlarının yer aldığı görülmektedir. Ancak Protokol her türlü trafik ve sinyalizasyon sistem ve malzemelerinin üretimini kapsadığı ve RAYENNUR'un esas faaliyetleri bu alanlarda yoğunlaştığı için bağımsız olarak satış ve pazarlama yapabilecek kendisine ait bir alanın kalmadığı değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda teşebbüsten 2017-2018 yıllarında kestiği faturalar talep edilmiştir. Gönderilen faturalar incelendiğinde teşebbüsün her türlü trafik ve sinyalizasyon sistem ve malzemelerinin üretimi kapsamına girebilecek kalemleri ile ilgili MOSAŞ, (.....) gibi sözleşme taraflarına ve Mosaş Grup iştiraklerine faturalar kesildiği gibi, (.....) gibi teşebbüslere fatura kesildiği görülmektedir.
- (36) Protokol hükümleri incelendiğinde tarafların yükümlülüklerinin ayrıntısı, yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde uygulanacak yaptırımlar gibi ticaret hayatının olağan akışı gereği bu tür bir sözleşmede bulunan hususların bulunmadığı görülmektedir. (.....) hükme bağlanmaktadır. Bu durumda RAYENNUR'un Protokol süresinin bitiminde sadece fiziken varlığını sürdüreceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Kaldı ki RAYENNUR'un Protokolün bitiminden sonraki faaliyetlerine ilişkin bir ayrıntı da anlaşmada yer almamaktadır.
- (37) Üzerinde durulması gereken bir diğer husus Rayennur markasının kullanım hakkıdır. Teşebbüsler 2017 tarihli protokole dayanarak Rayennur markasının MOSAŞ tarafından kullanıldığını ileri sürmektedir. Oysaki yukarıda belirtildiği üzere RAYENNUR'un kendi internet sitesinde 2014 yılında Rayennur isminin markalaştığı ve şirket yapısının değişerek Rayennur markasının MOSAŞ'ın tescilli resmi markası olduğu ifade edilmektedir. Dosya kapsamında elde edilen bilgilerden Rayennur markası ile ilintili iki marka (Rayennur Sirius, Rayennur Akıllı Ulaşım Sistemleri) daha bulunduğu tespit edilmiştir. Rayennur, Rayennur Sirius ve Rayennur Akıllı Ulaşım Sistemleri markaları hakkında Türk Patent ve Marka Kurumundan bilgi talep edilmiştir. Gelen cevabi yazıda Rayennur markasının (.....) RAYENNUR adına tescil edildiği, (.....) markanın MOSAŞ'a devredildiği belirtilmiştir. Rayennur Sirius markası, (.....) RAYENNUR adına tescil edilmiş ve (.....) ile MOSAŞ'a devredilmiştir. Rayennur Akıllı Ulaşım Sistemleri markası ise (.....) adına tescil edilmiş olup bu marka ile ilgili başka bir işlem gerçekleştirilmemiştir. Söz konusu üç markanın tescilli şekline bakıldığında Rayennur Akıllı Ulaşım Sistemleri markasına ait şeklin hâlihazırda MOSAŞ ve RAYENNUR tarafından kullanılan görsel olduğu anlaşılmaktadır. İlgili markanın MOSAŞ'ın kuruluş tarihine oldukça yakın tarihte, ENEÇ Ailesinin bir üyesi olan (.....) adına tescil edildiği görülmektedir. Bu doğrultuda teşebbüslerin RAYENNUR'a ait markanın 2017 tarihli Protokol kapsamında MOSAŞ tarafından kullanıldığına ilişkin iddiaları geçerliliğini yitirmekte olup Rayennur markasının tescilli şekliyle MOSAŞ'ın kuruluşundan itibaren kullanıldığı tespiti yapılabilmektedir. İlâveten, bu durum ve ENEÇ Ailesinin (.....) ile 2011 yılından bu yana süregelen ekonomik ilişkileri birlikte değerlendirildiğinde MOSAŞ'ın kuruluşunda görünürde hissesi ve kontrolü bulunmayan ENEÇ Ailesinin aslında başlangıçtan 2018 yılına kadar MOSAŞ üzerinde dolaylı kontrolü olduğuna da işaret edebilecektir. Anılan hususlar MOSAŞ ile RAYENNUR arasında yakın ilişkinin bulunduğunu ve teşebbüslerin aynı ekonomik bütünlük içerisinde yer aldığı değerlendirmesini güçlendirmektedir.

- (38) Tüm bu sayılan sebepler, yukarıda bahsi geçen Protokolün MOSAŞ ile RAYENNUR arasındaki ilişkiyi açıklamakta yetersiz kaldığı ve taraflar arasındaki ilişkinin salt bu Protokole hasredilmesinin makul olmadığı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte bu Protokol taraflar arasındaki ekonomik ilişkinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilecektir. Hatta Protokolün üretime ilişkin teknik bilgi, personel, mevcut taahhütler gibi hususları kapsamına alması sebebiyle tarafların ekonomik çıkar birliğini güçlendirdiği de söylenebilecektir.
- (39) (.....) ile yapılan görüşmede MOSAŞ'ın (.....) toplantılarına MOSAŞ'ı temsilen (.....)'in katıldığı bilgisi edinilmiştir. Dosya kapsamında elde edilen belgelerde de dernek toplantılarına temsilen (.....)'in katıldığı görülmektedir. RAYENNUR'da komisyon karşılığı satış ve danışmanlık yaptığı belirtilen ve e-postalardan anlaşıldığı üzere RAYENNUR'un tüm ihale süreçlerini takip eden ve karar verici konumunda olan (.....)'in MOSAŞ'ı temsil ediyor olması da RAYENNUR ve MOSAŞ arasındaki çıkar birliğine işaret etmektedir. Nitekim görüşmede (.....) da sektörde MOSAŞ ve RAYENNUR'un birbirinden bağımsız firmalar olarak değerlendirilmediğini ve MOSAŞ denilince RAYENNUR'un anlaşıldığını belirtmiştir.
- (40) Soruşturma konusu ihalelere bakıldığında ise MOSAŞ ve RAYENNUR dışında Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'in ve Halil İbrahim ENEÇ'in tek başına bu ihalelere teklif verdiği görülmektedir. Teşebbüslerde yapılan yerinde incelemelerde Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'in Isparta Belediyesinin kavşak sinyalizasyon ihalesine verdiği teklifin idare tarafından teslim alındığına ilişkin belge RAYENNUR'da, Halil İbrahim ENEÇ'in KGM'nin 6. Bölge (Kayseri) sinyalizasyon ihalesine verdiği teklifin idare tarafından teslim alındığına ilişkin belge MOSAŞ'ta bulunmuştur. KGM Konya ihalesinde ise Halil İbrahim ENEÇ'e ait ihale teklif zarfını MOSAŞ çalışanı (.....)'in idareye teslim ettiği tespit edilmiştir.
- (41) Son olarak MOSAŞ'ta yapılan yerinde incelemede elde edilen ve MOSAŞ çalışanları arasında bir çevrimiçi yazışma uygulaması üzerinden inceleme konusuna ilişkin yapılan yazışmaların incelenmesinden, MOSAŞ ile RAYENNUR'un çalışanlarının iç içe geçmiş olduğu görülmektedir. Hangi çalışanın hangi teşebbüsten sigortalı olduğu belirsizlik taşımakta, bunun da ötesinde çalışanlar için bile MOSAŞ ve RAYENNUR'un birbirinden ayrılamadığı anlaşılmaktadır. Bu durum da MOSAŞ ile RAYENNUR arasındaki ilişkinin sadece Protokol ile açıklanamayacağı ve iki teşebbüsün birbirinden bağımsız olmadığı tespitlerini desteklemektedir.
- (42) Yukarıda ortaya konulan tüm hususların birlikte değerlendirilmesinden, MOSAŞ ve RAYENNUR'un birbirinden bağımsız sayılamayacağı ve aynı ekonomik bütünlük içerisinde oldukları sonucuna varılmıştır.
- (43) Üzerinde durulması gereken bir diğer husus dosya konusu ihalelere teklif sunan Seyfettin Sinan GÜLTEKİN ve bazı belgelerde geçen ENC MÜHENDİSLİK'in de MOSAŞ ve RAYENNUR ile aynı ekonomik bütünlük içerisinde sayılıp sayılmayacağıdır. Yukarıda ifade edildiği üzere Seyfettin Sinan GÜLTEKİN ile MOSAŞ ve RAYENNUR arasında tedarik ilişkisiyle başlayan ve uzun süreyi kapsayan ekonomik çıkar birliği bulunmaktadır. Seyfettin Sinan GÜLTEKİN, MOSAŞ'ın hissedarı olup kimi zaman ihalelere MOSAŞ/RAYENNUR yerine de teklif sunmaktadır. Dolayısıyla Seyfettin Sinan GÜLTEKİN ile MOSAŞ ve RAYENNUR'un bağımsız olmadıkları ve aynı ekonomik bütünlük içinde oldukları anlaşılmaktadır. ENC MÜHENDİSLİK ise MOSAŞ/RAYENNUR'u kontrol eden ENEÇ Ailesinin bir üyesi olan Halil İbrahim ENEÇ'e ait olup ENC MÜHENDİSLİK adresi ile RAYENNUR'un adresinin aynı olduğu birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu şirketin de

MOSAŞ/RAYENNUR'dan bağımsız olarak düşünölemeyeceği ve aynı ekonomik bütönlük içerisinde olduğu değerlendirilmektedir.

- (44) Sonuç olarak, MOSAŞ, RAYENNUR, ENC MÜHENDİSLİK ve Seyfettin Sinan GÜLTEKİN; gerek aile bağları gerekse de ekonomik ilişkiler çerçevesinde çıkar birliği içinde olduklarından, dosya kapsamında, aynı ekonomik bütönlük içinde (MOSAŞ/RAYENNUR) değerlendirilmişlerdir.

I.1.3. Tandem Trafik Sistemleri Elektronik Bilgi İşlem Makine İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (TANDEM)

- (45) TANDEM, sinyalizasyon sektöründe faaliyet göstermekte olup bazı ürünlerin üreticisi konumundadır. Bu ürün grupları; akıllı trafik sistemleri (merkezi sistemler, adaptif sistemler, looplu sistemler), karayolu sinyalizasyon sistemleri (sinyal vericiler, kavşak kontrol cihazları, yaya butonları ve akustik sinyal vericiler, elektrikli yol butonu ve kontrol ünitesi), güneş enerjili ürünler (güneş enerjili sinyal vericiler, güneş enerjili yol butonları), yol güvenlik malzemeleri (plastik ürünler, koniler, delinatörler, hız kesiciler, şerit ayırıcı butonlar, bariyerler, emniyet şeritleri, dikmeler, trafik aynaları, kapan, plastik levhalar, yol kenar dikmeleri), trafik levhaları (karayolları standardına uygun reflektifli saç levhalar) olarak ifade edilmektedir.
- (46) Teşebbüsün hisselerinin %(.....)'i (.....)'a, %(.....)'i (.....)'a ve %(.....)'i (.....)'a aittir. Teşebbüsün Genel Müdürü (.....)'dır.

I.1.4. Buharalılar Trafik Sinyalizasyon Elektrik Elektronik San. ve Tic. Ltd. Şti. (BUHARALILAR)

- (47) BUHARALILAR; karayolları, belediyeler ve yerel yönetimlerin ihtiyaçları doğrultusunda hidrolik bariyer, yer kapanı, trafik levhası ve trafik güvenliği ekipmanlarının alım, satım ve montajını yapmaktadır. Teşebbüsün hisselerinden %(.....) paya karşılık gelen kısım aynı zamanda (.....) olan (.....)'e, %(.....) paya karşılık gelen kısım ise (.....)'e aittir.

I.1.5. Asım Aytaç Bozer AAB Mühendislik San. Tic. (AAB)

- (48) Gerçek kişi tacir sıfatını haiz Asım Aytaç BOZER tarafından 2015 yılında kurulmuş bir teşebbüstür. AAB, elektrik elektronik mühendisliği ile ilgili her türlü kamu ihalelerine katılarak bakım, onarım ve yapım işlerini yapmaktadır.

I.1.6. Nurullah Çağatay Tiritöğlü NÇT Gıda İnşaat Taahhüt (NÇT)

- (49) Teşebbüs; ikamet amaçlı olmayan binaların inşaatı, elektrik hatlarının inşaatı, bina ve bina dışı yapıların elektrik tesisatı, kablolu televizyon ve bilgisayar ağı tesisatı tipi antenler, elektrikli güneş enerjisi kollektörleri ve elektrikli ekipmanların kurulum hizmetleri alanlarında faaliyet göstermektedir. Teşebbüs 2014 yılında, hâlihazırda da temsile yetkili olan Nurullah Çağatay TİRİTOĞLU tarafından kurulmuştur.

I.1.7. Matrisled Elektrik Elektronik İnş. Tic. Ltd. Şti. (MATRİSLED)

- (50) MATRİSLED'in faaliyetleri reklam ve tanıtım alanında dış mekan ve iç mekan dev led ekranlar, havaalanı, otogar, tren istasyonları yolcu bilgilendirme sistemleri, spor faaliyetlerinde skor tabelaları, trafik sektöründeki sürücü bilgilendirme ve uyarı sistemleri gibi alanlarda yoğunlaşmıştır. Bunlara ek olarak ana faaliyet alanı dışındaki benzer işlere ait kamu ihalelerini de takip etmekte ve teklif vermektedir.

I.1.8. Asya Trafik Sinyalizasyon Sanayi ve Ticaret A.Ş. (ASYA TRAFİK)

- (51) Asya Trafik, akıllı trafik sistemleri, sinyalizasyon, güneş enerjili sistemler, LED'li sistemler, LED'li aydınlatma sistemleri, yol güvenliği ürünleri ve trafik levhaları alanlarında faaliyetlerini sürdürmektedir.

I.1.9. Tankes Trafik Sistemleri Elektronik Otomotiv İnşaat Turizm Gıda Medikal Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. (TANKES)

- (52) TANKES; elektrikli sinyalizasyon, güvenlik veya trafik ekipmanlarının imalatı (demiryolları, karayolları, iç su yolları, taşıt park alanları, limanlar ve hava meydanları için) ve trafik ışıkları ile sinyal donanımlarının imalatı alanlarında faaliyet göstermektedir.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. Sinyalizasyon Sektörüne İlişkin Genel Bilgiler

- (53) Genel anlamda sinyalizasyon sistemleri; demiryolu, karayolu, havayolu ya da deniz yolundaki trafiğin güvenli ve düzenli seyredebilmesi için geliştirilen ve kullanılan ürünlerdir. Mevcut dosya bakımından önem arz eden karayolu güvenlik sistemleri ise; yolu kullanan yolcu ya da sürücülerin karayolunda sorunsuz ve güven içerisinde seyahat etmelerini sağlayan, trafiği düzenleyen ya da kılavuzluk eden, kaza olması durumunda ise kullanıcıların en az zararla kurtulmalarını sağlayan ve can kaybını mümkün mertebe azaltması için geliştirilmiş sistemler bütünüdür.
- (54) Karayolu güvenlik sistemleri, aktif ya da pasif olarak karayolu ulaşımının içerisinde var olabilmektedir. Aktif olarak karayolu ulaşımında yer alan güvenlik sistemleri, yolculuğun her aşamasında kullanıcılar ile iletişimde olan sistemlerdir. Bunlar; trafik sinyalizasyon sistemleri, elektronik bilgi levhaları (Değişken mesaj işaretleri, VMS), yatay ve düşey işaretlemeler ve reflektörler ile butonlardır. Pasif olarak karayolu ulaşımında yer alan güvenlik sistemleri ise; aktif sistemlerin aksine sadece kullanıcıların kazaya karışması halinde devreye girerek, kullanıcıların en az zararla olayı atlattığını sağlamaya yönelik sistemlerdir. Bariyerler, çelik oto korkuluklar, halatlı sistemler ve banketler bu kapsamdadır.
- Sinyalizasyon, trafiğin ışıklı işaretler ve bunlara kumanda eden cihazlar kullanılarak düzenlenmesidir. Kavşak kontrol cihazları, sinyal vericiler ve sinyalizasyon direkleri bunu sağlayan sistemlerdir. Çeşitli elektronik cihazlar (yaya sinyal verici, oto sinyal verici, yaya butonu, master ssm vb.), bu cihazların parçaları (halojen ampul, master saat pili vb.), cihazların tamirinde kullanılan diğer cihazlar (master ssm tamiri, master mmi tamiri vb.), elektronik olmayan üniteler (ünite camı, ünite siperlik, ünite gövde vb.) ve bunların parçalarından (ünite cam contası vb.) oluşan çok sayıda ve çeşitte ürün ve sistem bu kapsamdadır.
  - Akıllı trafik çözümleri, sinyalizasyon kavşaktaki araç yoğunluğunu, araç sayım kameraları gibi çeşitli vasıtalarla belirleyerek ışık sürelerinin değişken durumlara göre optimize edilmesini sağlamaktadır.
  - Değişken mesaj işaretleri (VMS), grafik değişken mesaj işaretleri (grafik VMS), değişken trafik işaretleri, doppler radar hız ikaz sistemi ve mobil değişken trafik işaretleri de genel olarak "ledli sistemler" segmentini oluşturmaktadır. Ledli sistemler, grafiklerin veya yazılı mesajların (harf ve rakam) yer aldığı ışıklı uyarı ve bilgilendirme panolarıdır. Bu sistemler yol durumu, güvenlik uyarıları veya çeşitli duyurular gibi birçok bilgi ve şekil içermektedir.

- Bunların haricinde trafik levha ve işaretleri ile pasif karayolu güvenlik ürünleri ayrı bir segmenti oluşturmaktadır.

- (55) Trafik sinyalizasyon ürünlerinin en önemli alıcıları KGM ve belediyelerdir. Anılan idareler alımlarını çoğunlukla kamu ihaleleriyle yapmaktadır. Kamu idarelerinin düzenlediği ihaleler yalnızca trafik sinyalizasyon malzemesi veya trafik levhası gibi mal alım ihalesi olabildiği gibi içinde montaj ve kurulumu barındıran yapım işi ihalesi şeklinde de olabilmektedir. İhaleler çeşitli ürünlere yönelik olarak açılabilir. Bazı ihaleler kapsamında, hem aktif hem de pasif karayolu güvenlik ürünleri talep edilmektedir. Trafik sinyalizasyon ihalesi bir belediye tarafından yapıldığında, ürünleri ihale ile aldıktan sonra yapım işini genellikle kendileri yaptığından çoğunlukla sadece mal alımına ilişkin olmaktadır. KGM'nin yapmış olduğu ihaleler ise sadece mal alımına ilişkin olabildiği gibi mal alımı ile birlikte yapım işini de kapsamaktadır.
- (56) Sinyalizasyon ürünlerinin üretimi Türkiye'de az sayıda teşebbüs tarafından gerçekleştirilmektedir¹⁰. Kamu idareleri tarafından açılan ihalelere trafik sinyalizasyon ürünlerini üreten teşebbüsler katılabildiği gibi üretici olmayan teşebbüsler de katılabilmektedir. Bu pazarda trafik sinyalizasyon sistemlerinin üreticisi olmayan teşebbüsler de faaliyet göstermekte olup bu grupta yer alan teşebbüsler söz konusu ürünleri üretici teşebbüslerden temin edebilmektedir.
- (57) Bu çerçevede, trafik sinyalizasyon sistemleri ve bu sistemlerde kullanılan ürünlerin yer aldığı pazarda rekabet iki aşamada gerçekleşmektedir. Bunlardan birincisi üretici aşamasında gerçekleşen rekabet olup, buradaki rekabet doğrudan doğruya ikinci aşamadaki rekabetin düzeyini de etkilemektedir. İkinci aşama ise ihalelerde gerçekleşen rekabet olup, bu aşamada üretici firmalar ile birlikte, bu üretici firmalardan ve diğer kaynaklardan mal/hizmet temin eden (yüklenici) firmalar bulunmaktadır¹¹.
- (58) İdarelerin, açtıkları ihalelerde ürün toplulaştırmasına gittiği diğer bir deyişle ihale içeriğinin sadece trafik sinyalizasyon ürünleri ile sınırlı kalmayıp, ledli sistemler, trafik levhaları ve sinyalizasyon ürünlerinin bir arada talep edildiği ihaleler düzenledikleri görülmektedir. Örneğin bir kavşak düzenlenmesinde hem trafik sinyalizasyon ürünlerine hem de değişken mesaj sistemine (VMS) hem de çeşitli trafik levhalarına ihtiyaç duyulmakta ise ihale teknik şartnamesi bu ürünlerin tamamını içerecek şekilde düzenlenebilmektedir. Bunun bir sonucu olarak teşebbüsler ihale teknik şartnamesinde yer alan ancak kendi üretiminde veya ürün stokunda yer almayan ürünler için ihale öncesinde o alanda çalışan teşebbüslerden fiyat teklifi almakta ve ihale teklifini bu şekilde hazırlamaktadır. Dolayısıyla teşebbüslerin bazılarının hem bir ihalede rakip konumundayken bir yandan da o ihalede teklif verdikleri ürünlerin bir kısmı (veya bazen tamamı) için birbirlerinin müşterisi konumunda olabildikleri görülmektedir.
- (59) İdarelerin açtığı trafik sinyalizasyon ihaleleri, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu (4734 sayılı Kanun) çerçevesinde, genellikle açık ihale usulüne göre düzenlenmektedir. 4734 sayılı Kanun'a göre açık ihale usulü, belli istekliler arasında ihale usulü ile birlikte anılan Kanun çerçevesinde yapılacak ihaleler için öngörülen iki temel usulden birisidir. Aynı Kanunun 19. maddesinde tanımlanan şekli ile açık ihale usulü, bütün isteklilerin

¹⁰ Trafik sinyalizasyon sektöründe kavşak kontrol cihazları İstanbul Bilişim ve Akıllı Kart Teknolojileri A.Ş. (İSBAK), RAYENNUR, SİNYALİZASYON, ASYA TRAFİK, Teknotel Telekomünikasyon San. Ve Tic. A.Ş. ve Teknosinyal Trafik tarafından; sinyal vericiler ise İSBAK, RAYENNUR, ASYA TRAFİK, SİNYALİZASYON ve kısmen TANDEM tarafından üretilmektedir.

¹¹ Kurulun 22.05.2006 tarih ve 06-35/444-116 sayılı kararı

teklif verebildiği bir usul olup anılan kanun ve ihale şartnamesinde yazılı genel şartları taşıyan herkes, açık olan bu ihaleye katılabilmektedir.

- (60) 4734 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi yapılmadan önce idarece, her türlü fiyat araştırması yapılarak katma değer vergisi hariç olmak üzere yaklaşık maliyet belirlenmektedir. Yaklaşık maliyeti idarece ilgili resmi kurumlardan, mesleki kuruluşlardan, piyasada yapılan fiyat araştırmalarından, alım konusu mal ile ilgili daha önceki dönemlerde alım yapmış ise Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan uygun endeksten yararlanılarak, piyasada alım konusu malı üreten veya pazarlayan gerçek veya tüzel kişilerden de fiyat bildiri mi veya proforma fatura isteyerek hesaplanmaktadır.
- (61) Açık ihale türünde teklifler kapalı zarf içinde hazırlanarak idareye verilmekte, ihale sırasında istekli ile hiçbir konuda (fiyat, teknik koşullar, taahhüdün nasıl gerçekleştirileceği vs.) pazarlık yapılmamakta ve zarflar istekliler huzurunda alınış sırasına göre açılmaktadır. Söz konusu ihale usulünde, yapılacak işin yaklaşık maliyeti katılımcılara teklif fiyatları ile açıklanmaktadır.
- (62) Zarflar açıldıktan sonra, belgeleri eksiksiz ve teklif mektubu ile geçici teminatı usulüne uygun olan isteklilerin tekliflerinin ayrıntılı değerlendirilmesine geçilmektedir. Bu aşamada, 4734 sayılı Kanun'un 10. maddesi uyarınca isteklilerin yeterlik ölçütlerini karşılayıp karşılamadığı ve tekliflerin ihale dokümanında belirtilen şartlara uygun olup olmadığı incelenmekte ve uygun olmadığı belirlenen isteklilerin teklifleri değerlendirme dışı bırakılmaktadır.
- (63) 4734 sayılı Kanun'un 38. maddesine göre ihale komisyonu, verilen teklifleri değerlendirdikten sonra, diğer tekliflere veya idarenin tespit ettiği yaklaşık maliyete göre teklif fiyatı aşırı düşük olanları tespit etmektedir. Bu teklifleri reddetmeden önce, belirlediği süre içinde teklif sahiplerinden teklifte önemli olduğunu tespit ettiği bileşenler ile ilgili ayrıntıları yazılı olarak istemektedir. İhale komisyonu yazılı açıklamaları dikkate alarak, aşırı düşük teklifleri değerlendirmekte, bu değerlendirme sonucunda, açıklamaları yeterli görülmeyen veya yazılı açıklamada bulunmayan isteklilerin teklifleri reddedilmektedir.
- (64) Aşırı düşük teklif ve değerlendirme işleminin mal alım ihalelerinde farklılaştığı görülmektedir. Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 58. maddesinde yer alan bu düzenleme ile yaklaşık maliyeti 4734 sayılı Kanununun 8. maddesinde öngörülen eşik değer in dört katına eşit veya altındaki mal alım ihaleleri aşırı düşük teklif değerlendirmesi yapılmaksızın sonuçlandırılırken, eşik değer in dört katının üzerinde olanlarda aşırı düşük teklif sorgulaması yapılmasına izin ve imkân sağlanmıştır. Bu haliyle aşırı düşük teklif değerlendirilmesi bakımından, genellikle mal alım ihaleleri yapan belediyeler ile bazen yapım işi bazen mal alım ihaleleri yapan KGM tarafından yürütülen sürecin farklılaştığını söylemek mümkündür.
- (65) Bu aşamadan sonra ise ihale, istenilen başvuru niteliklerine sahip olan ve usulüne uygun olarak teklif veren adaylar arasından ekonomik açıdan en avantajlı teklifi veren isteklinin üzerinde bırakılarak ihale süreci tamamlanmaktadır.

1.2.2. İlgili Ürün Pazarı

- (66) Yukarıda ifade edildiği üzere trafik kontrol sistemlerinin kurulmasında gerekli olan birçok ürün bulunmakta olup büyük çoğunluğu kamu alımlarından oluşan bu pazarda talebi de kamu idareleri belirlemektedir. Bu ürünler zaman zaman tek tek ürün bazında ihale edilebildiği gibi genel itibarıyla danışmanlık, planlama ve kurulum aşamalarını içerecek şekilde bir bütün olarak da satılabilmektedir. Bir başka ifade ile talep

yönünden bakıldığında ihale şartnamelerinin ihtiyaca göre sadece trafik sinyalizasyon ürünleri içerebileceği gibi ledli sistemler veya trafik levhası içermesi de mümkündür. Dolayısıyla bu ürünlerin talep bakımından birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğu söylenebilecektir.

- (67) Arz yönünden bakıldığında ise teşebbüslerin kamu idarelerinin talep ettiği tüm ürünleri üretmek gibi bir yöntem izlemediği, bunun yerine bir alanda üretimini özelleştirip, talep edilen diğer ürünleri dışardan temin etmek yöntemiyle ihalelere teklif verdikleri görülmektedir.
- (68) Bu sektöre ilişkin Kurulun almış olduğu 02.06.2005 tarih ve 05-38/492-120 sayılı, 24.04.2007 tarih ve 07-34/349-129 sayılı, 27.03.2008 tarih ve 08-26/283-91 sayılı, 28.01.2010 tarih ve 10-10/102-48 sayılı ve 24.04.2012 tarih ve 12-21/562-160 sayılı kararlarda ilgili pazarın “trafik sinyalizasyon sistemleri” ve “ledli sistemler” olarak belirlendiği görülmektedir.
- (69) Bu açıklamalar ışığında ilgili ürün pazarlarının trafik kontrol ünitelerini içeren “trafik sinyalizasyon sistemleri” ve “ledli sistemler” olarak tanımlanması mümkün olmakla birlikte ilgili dosya bakımından yapılacak değerlendirme üzerinde bir etki doğurmadığından kesin bir pazar tanımı yapılmasına gerek görülmemiştir.

I.2.3. İlgili Coğrafi Pazar

- (70) İlgili ürünler bakımından trafik sinyalizasyon sistemlerinin ve bu sistemlerde yer alan ürünlerin satışının Türkiye’de yapılması ve Türkiye içinde farklı bölgelerin birbirinden ayrı pazarlar olarak değerlendirilmesini gerektirecek unsurların bulunmaması nedeniyle ilgili coğrafi pazar ‘Türkiye’ olarak belirlenmiştir.

I.3. İnceleme ve Değerlendirme

I.3.1. Yerinde İncelemede Elde Edilen Belgelerin İncelenmesi

I.3.1.1. MOSAŞ ve RAYENNUR’dan Alınan Belgeler

- (71) MOSAŞ’ta yapılan incelemede AAB yetkilisi tarafından RAYENNUR yetkililerine gönderilen 08.05.2017 tarihli ve “*Fwd: Kars Sözleşmeye Davet*” başlıklı e-posta ekinde “Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü Sorumluluğundaki Yollarda Sinyalizasyon Tesisleri Yapılması İşİ”ne ilişkin 2017/99118 sayılı ihale kapsamında AAB’ye Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) üzerinden yapılan sözleşmeye davet tebligatı elde edilmiştir.
- (72) 28.06.2017 tarihinde RAYENNUR yetkilileri arasında yapılan “*Fwd: vergiler*” başlıklı iç yazışmada “*(.....). Onun Kars ve Van da doğacak vergi ve ssk larını gününde ödemeliyiz. Gününü geçirme şansımız yok. Zaten hergün ihaleye giriyor. Ona da sürekli borcu yoktur lazım. Kars ve Van çok düzenli takip edilmeli.*” ifadeleri bulunmaktadır.
- (73) RAYENNUR’da yapılan incelemede, Isparta Belediye Başkanlığı Kavşak Sinyalizasyon Yapım İşİ ihalesine, RAYENNUR yetkilisi Seyfettin Sinan GÜLTEKİN ve TANDEM adına ihale teklif zarflarının teslim edildiğine ilişkin belge elde edilmiştir. Buna göre söz konusu ihaleye TANDEM’in teklifi 20.07.2017 tarihinde saat 08:43’te, Seyfettin Sinan GÜLTEKİN’in teklifi aynı tarihte saat 09:35’te idareye sunulmuştur.
- (74) 06.11.2017’de AAB yetkilisinden RAYENNUR çalışanı (.....)’a gönderilen “*Isparta Belgeler 1*” başlıklı e-postanın ekinde AAB’nin İzmir Ticaret Odasına kaydını gösterir belge, adres değişikliğini gösterir ticaret sicil gazetesi örneği, adli sicil kaydı ve 06.11.2017 tarihinde SGK’dan alınan “*ihale konusu işlerle ilgili e-borcu yoktur*”

belgesinin yer aldığı görülmektedir (Isparta İhalesinin 20.07.2011 tarihinde yapıldığı, AAB'nin kazanan teklif sahibi olduğu ve ihale sözleşmesinin 08.11.2017 tarihinde yapıldığı tespit edilmiştir).

- (75) Teşebbüsten elde edilen "KGM18 2.hakediş atasman(2)" başlıklı belgenin ekinde 2017/99118 sayılı, KGM 18. Bölge Müdürlüğü (Kars) ihalesinde yüklenici AAB adına düzenlenmiş 09.11.2017 tarihli 2. hakedişin yer aldığı excel dosyası bulunmaktadır.
- (76) 13.11.2017 tarihli "Fwd:Hakediş Van" başlıklı e-postada RAYENNUR yetkilisi tarafından diğer RAYENNUR yetkililerine [\(.....\)@kgm.gov.tr](mailto:(.....)@kgm.gov.tr) den gelen e-posta iletilmektedir. Söz konusu e-postada "Asım Aytaç BOZER 'e gönderemedim siz takip edin ve hızlandırırım." ifadeleri geçmekte, e-posta ekinde yer alan "AAB Hakediş-1" başlıklı excel dosyasında 2017/152035 sayılı ihaleye ilişkin KGM 11. Bölge Müdürlüğü tarafından düzenlenen Yapım İşleri Hakediş Raporu bulunmaktadır. Söz konusu raporda ilgili Van ihalesinde yüklenicinin adı hanesinde AAB yazmaktadır. Benzer şekilde 08.12.2017 tarihinde RAYENNUR yetkilisinin AAB'ye ve bir başka RAYENNUR yetkilisine ilettiği "hakediş" başlıklı e-postada [\(.....\)@kgm.gov.tr](mailto:(.....)@kgm.gov.tr) den gelen e-posta ve "AAB Hakediş-2" başlıklı excel dosyası bulunmaktadır. Excel dosyasında AAB'nin yüklenicisi olduğu 2017/152035 numaralı ihaleye ilişkin KGM 11. Bölge Müdürlüğü tarafından düzenlenen ikinci Yapım İşleri Hakediş Raporu bulunmaktadır.
- (77) 14.11.2017 tarihinde AAB tarafından RAYENNUR yetkililerine gönderilen "ilt": başlıklı e-posta ekinde Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan alınmış AAB'ye ait "ihale konusu işlerle ilgili e-Borcu yoktur" belgesi bulunmaktadır.
- (78) 22.12.2017'de RAYENNUR çalışanı [\(.....\)](mailto:(.....))'tan AAB yetkilisine gönderilen "Isparta aab fatura" konu başlıklı e-postada:

"(.....) Bey merhabalar, Ekte Isparta belediyesine kesilecek faturanın listesi bulunmaktadır. Birde belediyeden size kargo gönderdiler yarın İzmir de olacak onların kaşelenip imzalanması gerekiyor. Hem faturayı hem de size gelecek evrakları yarın kargoya verdirebilerseniz çok memnun oluruz çünkü Isparta bu konularda biraz acelecidir."

ifadeleri yer almaktadır.

- (79) 08.03.2018 tarihinde İSHAKOĞULLARI'ndan [\(.....\)@mosas.com.tr](mailto:(.....)@mosas.com.tr) ve [\(.....\)@rayennur.com.tr](mailto:(.....)@rayennur.com.tr) adreslerine gönderilen "Teklif" başlıklı e-postanın ekinde "LevhaRYN" isimli excel dosyasında Adana Büyükşehir Belediyesi Satınalma ve İhale Daire Başkanlığına hitaben hazırlanmış dört adet 08.03.2018 tarihli piyasa fiyat araştırması teklif mektubu olduğu tespit edilmiştir.
- (80) 13.03.2018 tarihinde, AAB yetkilisinden RAYENNUR çalışanı [\(.....\)](mailto:(.....)) ile RAYENNUR yetkilisi ve ortağı [\(.....\)](mailto:(.....))'e iletilen "Ankara karayolları ihalesi için eksik olan belgeler" başlıklı e-postada:

*"(.....),
-diploma,
-2015-2016 Ayrıntılı Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesinin e beyanname sistemi üzerinden çıkarılarak smmm kaşe imzalı hazırlanması
(imza sirküsü ve kaşe elimizde mevcut)
Eğer imkan varsa referans mektubu 600 bin TL lik yoksa ben hallederim"*

ifadeleri yer almaktadır.

- (81) 21.03.2018 tarihinde RAYENNUR çalışanı (.....)'tan TANDEM yetkililerine gönderilen "Niğde Bld Yaklaşık Maliyet" başlıklı e-postada:

*"(.....) Hanım merhabalar
Fiyatlandırıp gönderebilirseniz sevinirim."*

ifadeleri yer almakta ve e-posta ekinde 12.03.2018 tarihli Niğde Belediyesi Zabıta Müdürlüğü'nün yaklaşık maliyet için fiyat teklif cetveli yer almaktadır.

- (82) 22.03.2018'de TANDEM çalışanı (.....)'dan RAYENNUR çalışanı (.....)'a gönderilen e-postada:

*"Merhaba (.....) Hanım,
Yazdığım teklifi nereye göndereyim. Sende biraz üstünü yazabilirsin."*

denilmekte ve ekinde "Niğde.jpg" ve "niğde2.jpg" isimli iki fotoğraf yer almaktadır. Söz konusu fotoğraflarda Niğde Belediyesi Zabıta Müdürlüğü'nün yaklaşık maliyet için fiyat teklif cetvelinin doldurulmuş ve TANDEM kaşesi basılmış olarak RAYENNUR'a iletiildiği anlaşılmaktadır.

- (83) RAYENNUR'da yapılan incelemede BUHARALILAR'a ait 26.03.2018 tarihli Ankara Ticaret Odası faaliyet belgesi ve 22.01.2018 tarihli Ankara Ticaret Odası oda kayıt sicil sureti elde edilmiştir.

- (84) MOSAŞ'ta yapılan yerinde incelemede İSHAKOĞULLARI'na ait 11.04.2018 tarihinde alınmış SGK ve Gelir İdaresi Başkanlığından alınmış "borcu yoktur" belgeleri bulunmuştur. İlgili belge İshakoğulları yetkilisi (.....)'e ait (.....)@hotmail.com adresinden RAYENNUR yetkilisi (.....)'e 12.04.2018'de iletilmiştir.

- (85) 14.05.2018 tarihinde buharalilartrafik@gmail.com adresinden RAYENNUR yetkilisine gönderilen "Fwd:Sinyalizasyon Sistemi Yaklaşık Maliyet hk." başlıklı e-postada:

"Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı yaklaşık maliyet teklifimiz ve teknik şartname ektedir."

ifadeleri yer almakta e-posta ekinde ise "Montajlı Sinyalizasyon Malzemesi Alımı İş Teknik Şartnamesi" başlıklı BUHARALILAR'ın birim fiyat teklif cetveli teşebbüsün kaşesi basılmış ve imzalanmış şekilde RAYENNUR'a iletilmektedir.

- (86) 21.05.2018 tarihinde saat 15:03'te AAB yetkilisinden Türk Ekonomi Bankası (TEB) çalışanına gönderilen "Teminat mektubu talebi" başlıklı e-postada: "Dikkat mektubun Konya Zafer Sanayi Şubesinden bugün teslim edilmesi gerekiyor ihale erken saatte." ifadeleri yer almaktadır. E-postanın ekinde ise KGM'nin Sivas ihalesine sunulmak üzere TEB Bornova Şubesine hitaben yazılmış Teminat Mektubu talebi yer almaktadır. Teminat mektubu talebinin konu kısmında "Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü Yol Ağındaki Devlet ve İl Yollarında Sinyalizasyon Sistemi, Değişken Mesaj Sistemi (DMS), Senkronize Flaşör Sistemi ve Muhtelif İşlerin Yapılması İş" ifadesi yer almakta ve yazının en sonunda yer alan notta ise "Düzenlenen Teminat Mektubunun ... TC Kimlik numaralı (.....)'a Konya Zafer Sanayi Şubesinden teslim edilmesi rica olunur" denilmektedir. Belgeden 22.05.2018 tarihinde düzenlenen 2018/176246 no'lu Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü (Sivas) ihalesine AAB adına teklif verilebilmesi için gerekli teminat mektubunun RAYENNUR'a iletiildiği anlaşılmaktadır.

1.3.1.2. TANDEM'den Alınan Belgeler

- (87) 21.07.2015 tarihinde RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten TANDEM yetkilileri (.....) ve (.....)'a gönderilen "Antalya KKC Yaklaşık maliyet" başlıklı e-postada "Ekteki KKC için yaklaşık maliyet fiyatlarını ekteki numaraya faks çekebilir misin?" denilmektedir. Aynı belgede

aynı gün içinde (.....)'dan diğer TANDEM çalışanlarına gönderilen e-postada "(.....) Hanım ekteki teklifi imza ve kaşeleyip yazılı numaraya faks çekebilir misin" ifadeleri yer almaktadır.

- (88) RAYENNUR yetkilisi tarafından 13.08.2015 tarihinde TANDEM yetkilisine gönderilen ve bilgi kısmında ENC Mühendislik yetkilisinin bulunduğu e-postada "Ekteki dosyada Mersin Büyükşehir Belediyesine ait son şartnameyi gönderiyorum" ifadeleri bulunmaktadır.
- (89) 09.09.2015 tarihinde RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten TANDEM yetkilisine gönderilen "Antalya yaklaşık maliyet" konulu e-postada "(.....) ekteki teklifi kaşe imza yapıp ekteki faks numarasına gönderebilirsiniz" denilmekte ve e-posta ekinde birim fiyat sütunu doldurulmuş Antalya Büyükşehir Belediyesi Sinyalizasyon Malzemesi Alımı Birim Fiyat Teklif Belgesi yer almaktadır.
- (90) 10.09.2015 tarihine RAYENNUR yetkilisinden TANDEM yetkililerine gönderilen e-postada "(.....) ekteki fiyatları kaşe imza yapıp ekteki faks numarasına gönderebilirsiniz" ifadeleri bulunmakta, e-posta ekinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Planlama ve Raylı Sistem Dairesi Başkanlığı Trafik Şube Müdürlüğü'ne hitaben hazırlanmış ve birim fiyat sütünü doldurulmuş Kavşak Kontrol Cihazı Alımı Birim Fiyat Teklif Belgesi bulunmaktadır.
- (91) 21.04.2016'da RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten TANDEM yetkilisi (.....) ve (.....)'a gönderilen "Isparta" konulu e-postada "(.....), çünkü Isparta'ya gönderdiğiniz fakstaki CPU adedini 25'ten 35'e çıkardılar. Birde ledli direğin adını değiştirdiler. Etekini kaşe imza yaparak tekrar fakslayabilirsiniz" ifadeleri yer almakta ve e-posta ekinde birim fiyat sütunu doldurulmuş Isparta Belediyesi Zabıta Müdürlüğü Teklif Formu yer almaktadır.
- (92) 21.02.2018'de RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten TANDEM çalışanı (.....)'a gönderilen "yaklaşık maliyet" başlıklı e-postada "(.....) hanım merhaba, Teklif ektedir." denilmektedir. E-posta ekinde birim fiyat teklif sütunu doldurulmuş Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü Yol Ağındaki Devlet ve İl Yollarında Sinyalizasyon Sistemi, Değişken Mesaj Sistemi (DMS), Senkronize Flaşör Sistemi ve Muhtelif İşlerin Yapılması işine ait yaklaşık maliyet hesap cetveli yer almaktadır.
- (93) 21.03.2018 tarihinde RAYENNUR yetkilisi tarafından TANDEM'e gönderilen "Niğde Bld Yaklaşık Maliyet" başlıklı e-postada "Acil fiyatlandırıp gönderebilirseniz sevinirim" ifadeleri yer almakta ve e-posta ekinde Niğde Belediyesi Zabıta Müdürlüğü'nün fiyat araştırması konulu yaklaşık maliyet tespiti için teşebbüslere gönderdiği, ihale konusu ürünlerin listelendiği yazı bulunmaktadır.
- (94) 17.05.2018 tarihinde bir TANDEM yetkilisinin diğer TANDEM yetkilisine gönderdiği "FW: buton hakediş 1" başlıklı e-posta ekinde 2018/5967 sayılı Samsun ihalesine ait ve ihale yüklenicisi MOSAŞ hakkında düzenlenmiş hakediş raporu bulunmaktadır. Belge incelendiğinde MOSAŞ'ın hakediş raporunun KGM çalışanı tarafından TANDEM yetkilisine gönderildiği anlaşılmaktadır.

1.3.1.3. MATRİSLED'den Alınan Belgeler

- (95) MATRİSLED yetkilileri arasında yapılan 27.07.2015 tarihli "RE tandem" başlıklı yazışmada aşağıdaki ifadeler geçmektedir:

"(.....)"

20-14/191-97

- (96) TANDEM yetkilisi tarafından MATRİSLED yetkilisine gönderilen 03.05.2016 tarihli ve “FW Fiyat Teklifi” başlıklı e-postada:

“(.....)”

ifadeleri yer almaktadır.

- (97) TANDEM yetkilisi tarafından MATRİSLED yetkilisine gönderilen 23.11.2017 tarihli e-postada:

“(.....).”

ifadeleri bulunmakla birlikte ekte Karayolları 14. Bölge Müdürlüğünün ihalesine sunulmak üzere hazırlanmış *Ön Teklif* bulunmaktadır.

- (98) Bir MATRİSLED çalışanı tarafından bir başka MATRİSLED çalışanına gönderilen “(.....)” konulu, 21.02.2018 tarihli e-posta aşağıdaki gibidir:

“(.....) ”

- (99) Elde edilen bir belgede, 2016/91167 sayılı ihaleye ilişkin TANDEM yetkilisi adına düzenlenmiş ancak imzasız ve kaşesiz birim fiyat teklif cetveli bulunmaktadır.

- (100) 20.03.2018 tarihli başka bir belgede TANDEM yetkilisi MATRİSLED yetkilisine “(.....)” ifadesi geçmektedir. Belgenin ekinde “(.....)” yer almaktadır.

- (101) TANDEM yetkilisi tarafından MATRİSLED yetkilisine gönderilen 12.05.2018 tarihli e-postada “(.....)” ifadeleri yer almaktadır. Akabinde aynı gün ilerleyen saatlerde bir MATRİSLED yetkilisi tarafından bir başka MATRİSLED yetkilisine gönderilen e-postada “(.....).” ifadeleri bulunmaktadır.

I.3.1.4. AAB'den Alınan Belgeler

- (102) 21.06.2017 tarihli “*Teminat Mektubu Talep Formu*” başlıklı belgede bir bankadan, Kars ihalesi kapsamında KGM Kars 18. Bölge Müdürlüğü'ne verilmek üzere teminat mektubu talep edildiği görülmekte ve formda “*Konya Zafer Şubesinde ... TC Nolu (.....) teslim alacaktır*” ifadeleri geçmektedir. Benzer şekilde 02.02.2017 tarihli “*TL ve Kur Riskli Teminat Mektubu Talep Formu*” başlıklı belgede bir başka bankadan, teşebbüsün kazandığı Kars ihalesi kapsamında Karayolları Kars 18. Bölge Müdürlüğü'ne verilmek üzere teminat mektubu talep edildiği görülmekle birlikte formun alt kısmında “*Bu Mektubu Konya Büsan Şubenizden .... (.....) Alacaktır.*” ifadelerine yer verilmektedir. (.....), MOSAŞ'ta muhasebe biriminde çalışmaktadır.

- (103) 16.02.2018 tarihinde AAB yetkilisi tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen “*piyasa araştırma*” başlıklı e-posta ekinde Kütahya Belediyesi Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğüne verilmek üzere “*Piyasa Fiyat Araştırma Formu*” başlığını taşıyan ve AAB'nin kaşeli ve imzalı fiyat teklifi bulunmaktadır.

- (104) AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 15.02.2018 tarihli e-postanın ekinde Kütahya Belediyesi ihalesi için hazırlanmış 09.02.2018 tarihli ve fiyat kısmı elle yazılmış piyasa fiyat araştırma formu yer almaktadır. Söz konusu e-posta aynı gün RAYENNUR yetkilisi tarafından “*sizi arayacağım yazmış*” şeklinde yanıtlanmıştır. E-posta silsilesinin devamında ise 16.02.2018'de AAB, RAYENNUR yetkilisine attığı e-postada “*yapılacak bir şey var mı bu teklifle ilgili fax vs. ?*” ifadeleri kullanılmıştır.

- (105) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından AAB yetkilisine gönderilen 03.05.2018 tarihli e-postada:

“(.....).”

ifadeleri yer almaktadır. Anılan e-postanın ekinde 2018/142707 nolu İzmir Büyükşehir Belediyesi Bakım Hizmet İşi ihalesine ait doldurulmuş birim fiyat teklif cetveli yer almaktadır.

- (106) AAB tarafından TEB çalışanına gönderilen, 2018/108330 numaralı ihaleye ilişkin teminat mektubu talebi ve söz konusu teminat mektubunun Konya Büsan şubesinden alınacağına ilişkin talimat 28.03.2018 tarihli e-posta ile RAYENNUR yetkilisi (.....)'e yönlendirilmiştir.
- (107) AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 19.03.2018 tarihli e-postada AAB'nin Karayolları 4. Bölgeye faks çektiği teklifi ve faks çekildiğine ilişkin kayıt yer almaktadır.
- (108) AAB tarafından Ziraat Bankası çalışanına gönderilen 2018/62966 nolu ihaleye ilişkin teminat mektubu talepli 14.03.2018 tarihli e-postanın "gizli" ibareli alıcısı kısmında RAYENNUR yetkilisi (.....) yer almaktadır.
- (109) AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 15.03.2018 tarihli e-postada SGK'dan alınan borcu yoktur belgesi ve vergi dairesinden alınan vergi borcu yoktur belgesi yer almaktadır.
- (110) AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 15.03.2018 tarihli "Teklif Mektubu" konulu e-postanın ekinde 2018/62966 nolu ihale için 16.03.2018 tarihli teklif formu boş olarak yer almakta olup "Çıktıları aldım (.....)a verdim sabah uçakla gelecek" ifadeleri bulunmaktadır.
- (111) AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 07.03.2018 tarihli e-postada 2018/66152 nolu ihaleye ait boş birim fiyat cetveli iletilmiş olup "(.....) Bey bu ihaleye girmek istiyorum sizden bir fiyatlama rica ediyorum" ifadeleri yer almaktadır.
- (112) AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 11.03.2018 tarihli e-postada 2018/66152 numaralı Bursa ihalesi için birim fiyat teklif cetveli yer almaktadır. Bunun üzerine (.....) tarafından 11.03.2018 tarihinde saat 18:56'da "arıyorum (.....) Bey" yazılı e-posta gönderilmiştir. Bu e-posta ise AAB tarafından 12.03.2018 tarihinde saat 02:39'da "teşekkürler (.....) Bey hayırlısı olur inşallah" şeklinde cevaplanmıştır.
- (113) AAB tarafından 11.03.2018 tarihinde banka çalışanına Bursa ihalesi için teminat mektubunun miktarının revize edilerek yeni bir teminat mektubu verilmesi talebinde bulunduğu e-posta RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilmektedir.
- (114) AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 11.03.2018 tarihli e-posta ile Bursa ihalesi için yeterlilik şartları ve teknik şartnameleri iletilmektedir.
- (115) 31.01.2018 tarihli RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından AAB'ye gönderilen e-postada:
"Her sayfa kaşe imza yapılması gerekiyor. Birde sayfanın üstündeki sayın yazan yere kaşe basacağız. A.Ş. olanı kullanırsanız daha iyi olur bence. Mail gönderdikten sonra aslını kargolamamız gerekiyor. Çok teşekkürler."
- ifadeleri yer almaktadır. Söz konusu e-postanın ekinde fiyat kısmı el yazısı ile doldurulmuş yaklaşık maliyet oluşturma formu gönderilmiştir. Bu e-postayı AAB 01.02.2018'de (.....) isimli kişiye iletmıştır.
- (116) AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 22.01.2018 tarihli e-postada 2017/630883 nolu ihaleye ilişkin birim fiyat teklif cetveli yer almaktadır.
- (117) AAB tarafından, Isparta Belediyesinin AAB adına kestiği 25.12.2017 tarihli yaklaşık (.....) TL'lik fatura RAYENNUR yetkilileri (.....) ve (.....)'a iletilmiştir.

- (118) AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 19.06.2017 tarihli e-posta ile Albaraka Türk Bankasından alınmış (.....) TL tutarlı “*Karayolları 18. Bölge Sorumluluğundaki Yollarda Sinayalizasyon Tesisleri yapılması işi*” konulu teminat mektubu iletilmiştir. Aynı e-postanın ikinci ekinde ise Türk Ekonomi Bankasından alınmış (.....) TL tutarlı teminat mektubu yer almaktadır. Her iki teminat mektubunda da Konya Zafer Sanayi Şubesinden (.....)'in teslim alacağı belirtilmiştir.
- (119) AAB'nin Albaraka Türk çalışanına ve gizli alıcı kısmında yer alan (.....)'e gönderdiği 20.06.2017 tarihli e-postada, (.....) TL tutarlı teminat mektubunun (.....) TL ve (.....) TL tutarlı iki mektup olarak hazırlanması talep edilmiştir. Söz konusu e-postanın ekinde yer alan düzenlenmiş teminat mektuplarında yine Konya Zafer Sanayi Şubesinden (.....)'in teslim alacağı belirtilmiştir.
- (120) AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 24.07.2017 tarihli e-postada AAB tarafından Batman Belediyesine faks yolu ile gönderilen yaklaşık maliyet teklif cetveli ve teklif cetvelinin Belediye'ye faks yolu ile gönderildiği gün ve saate ilişkin döküm yer almaktadır.
- (121) AAB tarafından Hatay Belediyesine gönderilen 06.08.2017 tarihli e-posta ile yaklaşık maliyet teklifi iletilmiştir. Hatay Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Dairesi Başkanlığına hitaben yazılan e-postada “*Şartnameleriniz tarafımızdan okunmuş, anlaşılmış ve kabul edilmiştir. Yaklaşık maliyet için oluşturmuş olduğumuz teklif ektedir. Hayırlı olmasını dileriz*” ifadeleri bulunmaktadır. E-postanın gizli alıcı bölümünde ise RAYENNUR yetkilisi (.....)'in e-posta adresinin yer aldığı ve dolayısıyla yaklaşık maliyet teklifinin RAYENNUR ile de paylaşıldığı anlaşılmaktadır.
- (122) AAB tarafından RAYENNUR yetkilileri (.....) ve (.....)'e gönderilen 26.07.2017 tarihli e-postada “*Kars ve Van işleri için ekte tahakkuklar var SGK ve vergi yaklaşık (.....) TL.*” ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca söz konusu e-postanın ekinde SGK ve vergi tahakkuklarını gösteren belgeler bulunmaktadır.
- (123) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından AAB'ye 03.10.2017 tarihli e-posta ile ENC MÜHENDİSLİK adına info@encmuhendislik.com.tr adresine gelen yeni bir iş deneyim belgesi hazırlandığına ilişkin EKAP bildirimini iletilmiş olup aynı e-postada “*(.....) Bey böyle bir mail geldi ama eapta görünmüyor*” ifadeleri yer almaktadır.
- (124) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından AAB'ye gönderilen “*(.....) Belgeler*” başlıklı ve 10.10.2017 tarihli e-postada;
“*.... Vergi borcu yok ve ihale durum belgesi bugün tarifli olarak ektedir. Sgk bocu yok için bugün tarihli dilekçe verdik gelince tekrar mail atacağım. Geçen hafta almış olduğumuz Sgk borcu yoktu bilg amaçlı ekledim.*”
ifadeleri yer almakta olup söz konusu e-postanın ekinde RAYENNUR yetkilisi (.....)'e ait belgeler yer almaktadır.
- (125) AAB tarafından “*Batman kontrol*” başlıklı ve 17.10.2017 tarihli e-posta ile Batman Belediyesine hazırlanan yaklaşık maliyet tablosu RAYENNUR yetkilisi (.....)'e kontrol edilmesi amacıyla gönderilmiştir. Aynı tarihli bir başka e-postada ise RAYENNUR yetkilisi (.....)'e Batman Belediyesine yaklaşık maliyet listesinin faks yolu ile iletilmesine ilişkin tarih ve saat dökümü (17:12) saat 17:13'te iletilmiştir.
- (126) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından AAB'ye gönderilen 24.10.2017 tarihli “*Van Teklif*” başlıklı e-postada “*Bir düzeltme yapıldı size zahmet tekrar gönderebilir misiniz*” ifadeleri yer almakta ve aynı gün içinde söz konusu e-posta AAB tarafından “*gönderdim*” şeklinde yanıtlanmıştır.

- (127) AAB tarafından KGM çalışanına gönderilen “Teklif” başlıklı e-posta ekinde “piyasa araştırması AKILLI” isimli fiyat teklifi yer almakta olup söz konusu e-postanın gizli alıcı kısmında ise RAYENNUR yetkilisi (.....) bulunmaktadır.

I.3.1.5. İSHAKOĞULLARI’ndan Alınan Belgeler

- (128) Teşebbüste bulunan el yazılı belgede Mersin Karayolları 28.12.2017 ihalesine teklif veren İSHAKOĞULLARI, (.....)’in teklif tutarları, Karayolları 13. Bölge 12-2017 ihalesine teklif veren (.....) ait teklif tutarları ile 19.02.2017 tarihli KGM Mersin ihalesine teklif veren (.....) İSHAKOĞULLARI’nın teklif tutarları yer almaktadır.

I.3.1.6. BUHARALILAR’dan Alınan Belgeler

- (129) RAYENNUR yetkilisi tarafından BUHARALILAR yetkilisine gönderilen “Batman Teklif” başlıklı 13.09.2017 tarihli e-postada “teklif ektedir” ifadeleri yer almakta, ekte ise 2017/426292 numaralı ihaleye ait tutar sütünü doldurulmuş birim fiyat teklif cetveli bulunmaktadır.
- (130) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından BUHARALILAR yetkilisi (.....)’e gönderilen Batman başlıklı e-posta ekinde Batman Belediyesi tarafından açılan bir ihaleye ait 06.02.2018 tarihli ve “Buharalılar Batman” başlıklı yaklaşık maliyet teklif cetveli bulunmaktadır.
- (131) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından BUHARALILAR yetkilisi (.....)’e gönderilen “Kilis Teklif” başlıklı 22.03.2018 tarihli e-postada “Kilis teklif ektedir” ifadeleri yer almakta, ekte ise Sivas bölgesine ilişkin 2018/176246 numaralı ihaleye ait birim fiyat teklif mektubu ile teklif cetveli bulunmaktadır.
- (132) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından BUHARALILAR yetkilisi (.....)’e gönderilen “Sivas Teklif” başlıklı 21.05.2018 tarihli e-posta ekinde 2018/176246 numaralı ihaleye ait birim fiyat teklif cetveli bulunmaktadır.

I.3.1.7. NÇT’den Alınan Belgeler

- (133) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT’ye 13.02.2017 tarihinde gönderilen e-postada:

“(.....),
(.....) ekte teminat mektubu iade dilekçesi ile yaklaşık maliyet bildirimini var. (.....) sana zahmet ekteki dökümanların her sayfası kaşe imza yapıp fakslanması gerekiyor. Teminat Mektubu iade dilekçesi 0474 ... numaralı faksa gönderilmeli. Yaklaşık maliyet fiyat bildirimide 0474 ... nolu faksa ve ....@kgm.gov.tr adresine gönderilmeli. (.....).”

ifadeleri yer almakta olup e-posta ekinde Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü’ne hitaben yaklaşık maliyet fiyat teklifi ve Geçici Teminat Mektubunun İadesi talebi yer almaktadır.

- (134) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT’ye 22.03.2017 tarihinde gönderilen e-postada:

“(.....) teklifler ektedir. Resmi evraklar mevcut. Tekliflerin kaşe imza yapılması haricinde, boş bir zarfın yapıştırma yerlerinin kaşe imza yapılması ve birde zarfın ön sol üst yüzüne yalnızca kaşe basılması yeterli. (Kapak bilgilerini ben yapıştırırım)
Ekaptan şartname indirilmesi için ihale no:2017/99118
Son olarak, 30.09.2017 vadeli (.....) TL tutarında geçici teminat mektubu gerekiyor. (Kurum adı:Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü) (İşin adı: Karayolları 18 Bölge

Müdürlüğü Sorumluluğundaki Yollarda Sinyalizasyon Tesisleri Yapılması İşi) (.....).”

ifadeleri yer almaktadır.

- (135) Aynı belgede yer alan RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT'ye 04.04.2017 tarihinde gönderilen e-postada:

“(.....) tarihleri düzeltilmiş teklif mektupları ektedir. Yeni teminat mektubunun vadesi 10.10.2017 olmalı. Önceki mektubu Konya Büsan şubesine teslim ettik.Buradaki şubeden Sincan şubenize mail atıyorlar fakat Sincan şubesine mektubun iptal edilmesi için bilgi verilmesi gerekiyormuş. (.....).”

ifadeleri yer almakta ve e-posta ekinde NÇT adına düzenlenmiş KGM Kars 18 Bölge Müdürlüğü İhale Komisyonu Başkanlığına hitaben 2017/99118 numaralı ihale için 12.04.2017 tarihli üç adet Birim Fiyat Teklif Mektubu yer almaktadır.

- (136) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından ATILGAN yetkilisi (.....) ve NÇT'ye gönderilen 13.06.2017 tarihli e-postada *“(.....) merhaba, Kilis evraklar ektedir. (.....). (Trabzona bakıyorsunuz (.....))”* ifadeleri bulunmaktadır. RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT'ye 16.06.2017 tarihinde gönderilen e-postada ise

“(.....) merhaba, önceki gönderdiğim maile göre teklifler hazırlandı ise, değiştirmeye gerek yok. Çünkü çok önemli değil. Ama hazırlanmadıysa ektekilere göre yapabiliriz.

(.....) teminat mektubunu alacak kişi:

(.....) (Rayennur yetkilisi), TC No: ...

Teslim alınacak şube: Büsan şubesi

Teminat tutarı: ... Teminat vadesi: ...

Teminat Muhatabı: Kilis Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü

İşin Adı: Kavşak yapımı ve sinyalizasyon sistemi kurulması

İhale No: 2017/261028”

ifadeleri yer almakta ve e-posta ekinde NÇT adına düzenlenmiş, Kilis Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü İhale Komisyonu Başkanlığına hitaben 2017/261028 nolu ihale için birim fiyat teklif mektubu ve cetveli bulunmaktadır.

- (137) RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten NÇT'ye 28.11.2017 tarihinde 10:44'te gönderilen *“KGM13 Antalya Teklif”* başlıklı e-postada:

“(.....).”

ifadeleri yer almaktadır.

- (138) Aynı belgede yer alan yine RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten NÇT'ye gönderilen 28.11.2017 tarihli e-postada ise:

(.....).”

ifadeleri yer almaktadır. İlgili e-postanın ekinde 2017/577387 sayılı ihaleye ilişkin Birim Fiyat Teklif Cetveli yer almaktadır. 2017/577387 sayılı ihalenin *“Karayolları 13 Bölge Müdürlüğü Sorumluluğundaki Yollarda Sinyalizasyon Tesislerinin Yapımı İle Sinyalizasyon Ve Işıklı Sistemlerin Bakım Ve Onarımının Yapılması”* işine ilişkin olduğu ve 14.12.2017'de gerçekleştiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla söz konusu yazışmaların ihale öncesinde yapıldığı anlaşılmaktadır.

- (139) RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT'ye gönderilen "Antalya karayolları teklif" başlıklı ve 01.12.2017 tarihli e-postada:

"(.....)"

ifadeleri bulunmakta ve e-posta ekinde 2017/577387 nolu ihaleye ilişkin birim fiyat teklif cetveli gönderilmektedir.

I.3.1.8. TANKES'ten Alınan Belgeler

- (140) TANKES'te yapılan yerinde incelemede elde edilen 15.03.2018 tarihinde TANKES ihale birimi yetkilisi (.....)'ten (.....)@tankes.com.tr adresine gönderilen "ERZURUM B.ŞEHİR 23.03.2018 TARİHLİ İHALESİ" başlıklı e-postada:

"Asya

Bu ihaleyi kaçırmamak adına ortak hareket edelim anlamına gelen şeyler söyledi bana,

Rayennur bu işi çok istiyormuş.

Ya biz girelim avantajlı olalım ya da siz girin diyor ama bu durumda bize özel fiyat vermeli

Ancak kendisi fuara gideceğinden bunun kararını bugün vermeliyiz... Ne dersiniz... aynı fikirde misiniz??"

ifadeleri yer almaktadır. Bu e-postaya cevaben (.....)@tankes.com.tr adresinden gönderilen e-postada ise "onlar girsin iş rayanura gitmesin (.....) bize alacağımız bir rakam vermez zaten levha ihalesinde bize destek atmak zorunda kalırlar" denilmektedir. Söz konusu e-posta 15.03.2018'de TANKES yetkilisi (.....) tarafından (.....)@tankes.com.tr adresine iletilmiş ve "aynı fikirde misiniz??" denilmiştir.

I.3.1.9. ASYA TRAFİK'ten Alınan Belgeler

- (141) 25.07.2017 tarihinde ASYA TRAFİK yetkilisi (.....)'dan asya@asyatrafik.com.tr adresine gönderilen e-postada "(.....)." ifadeleri yer almaktadır. E-posta ekinde ise Karayolları Genel Müdürlüğü'ne ithafen yazılan dilekçe yer almaktadır.

- (142) Dilekçede "(.....)" denilerek imza kısmında TANKES ticaret unvanı yer almaktadır.

- (143) 29.01.2017'de ASYA TRAFİK yetkilisi (.....)'dan ZİRVE TRAFİK'e gönderilen e-postada:

"(.....)."

denilmektedir. E-postanın ekinde 29.01.2017 tarihli Antalya Karayolları 13. Bölge Müdürlüğüne hitaben yazılmış bir dilekçe yer almaktadır.

- (144) Dilekçede "(.....)." ifadeleri yer almaktadır.

I.3.2. 4054 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi Kapsamında Değerlendirme

- (145) Kamu alım piyasalarında teklif sunan teşebbüslerin aralarında anlaşarak ihaleleri paylaşmaları, ihalelerde danışıklı teklif vermeleri ve buna benzer davranışlarla rekabeti kısıtlamaları 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamına girmektedir. Anılan madde çerçevesinde idarelere sunulan tekliflerin teşebbüslerce birbirlerinden bağımsız bir şekilde hazırlanması ve ihalede rekabet ortamı oluşması beklenmektedir.

- (146) Kurum bünyesinde bugüne kadar kamu alım ihalelerine yönelik olarak pek çok danışıklı teklif incelemesi yapılmıştır. Yapılan incelemelerin bir kısmı ihale katılımcılarının 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiğine dair delil bulunamaması ile sonuçlanmış, bir kısmında ise ihlal tespitinde bulunulmuştur. 27.01.2011 tarih ve 11-06/102-35 sayılı, 19.12.2008 tarih ve 08-74/1180-455 sayılı, 24.4.2007 tarih ve 07-34/349-129 sayılı ve 27.02.2001 tarih ve 01-10/100-24 sayılı kararlar, Kurul tarafından kamu alım piyasalarında danışıklı hareketler yoluyla 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edildiğinin tespit edildiği incelemelere örnektir.
- (147) Bir önceki bölümde yer verilen yerinde incelemelerde elde edilen pek çok belge, trafik sinyalizasyon sistemleri ve ledli sistemler alımları amacıyla KGM ve belediyeler tarafından düzenlenen pek çok ihalede rakip teşebbüslerin ihale öncesinde birim fiyat tekliflerini paylaştıklarına, ihale dosyalarını birbirinin yerine hazırladıklarına ve ihale dosyasının idareye rakip firmalarca teslim edildiğine işaret etmektedir. Yaklaşık maliyetin belirlenmesi sürecinde danışıklı hareket ederek belirlenecek yaklaşık maliyeti etkilemek ve ihalede teklif aşamasında danışıklı hareket ederek ihale fiyatını etkilemek davranışları nihai olarak aynı amaca yönelmektedir. Zira her iki tür davranışın nihai amacı ihale fiyatını yükseltmek ve ihaledeki rekabeti azaltmaktır. Bu bakımdan bu iki tür davranış farklı ihاللar olarak değerlendirilmemekle birlikte, iki farklı süreçteki davranışların ihale sürecini nasıl etkilediğinin açıklıkla ortaya konulabilmesi için, teşebbüslerin arasındaki iletişimin ve işbirliğinin niteliği, yaklaşık maliyet belirlenmesi sürecine ilişkin davranışlar ve ihale teklif sürecine ilişkin davranışlar olarak iki ayrı başlık altında incelenmiştir.

I.3.2.1. Yaklaşık Maliyet Belirlenmesi Süreci ve Bu Süreçteki Danışıklı Davranışlara İlişkin Değerlendirme

- (148) Yaklaşık maliyet, Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nde "*İhale onay belgesi düzenlenmeden önce idarece her türlü fiyat araştırması yapılarak, Katma Değer Vergisi (KDV) hariç olmak üzere hesaplanan ve dayanakları ile birlikte bir hesap cetvelinde gösterilen, ihale konusu işin öngörülen bedeli*" olarak tanımlanmaktadır. Yaklaşık maliyete ilişkin 4734 sayılı Kanun'un 9. maddesinde "*Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi yapılmadan önce idarece, her türlü fiyat araştırması yapılarak katma değer vergisi hariç olmak üzere yaklaşık maliyet belirlenir ve dayanaklarıyla birlikte bir hesap cetvelinde gösterilir. Yaklaşık maliyete ihale ve ön yeterlik ilânlarında yer verilmez, isteklilere veya ihale süreci ile resmî ilişkisi olmayan diğer kişilere açıklanmaz*" hükmü yer almaktadır. Yaklaşık maliyete ve hesaplanmasına ilişkin temel ilkeler "Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin aşağıda yer verilen 7-9. maddelerinde düzenlenmektedir:

"MADDE 7 – (1) İdare tarafından, ihale onay belgesi düzenlenmeden önce, bu Yönetmelikte belirlenen esas ve usullere göre ayrıntılı fiyat ve gerektiğinde miktar araştırması yapılmak suretiyle ihale konusu işin KDV hariç yaklaşık maliyeti hesaplanır ve dayanakları ile birlikte bir hesap cetvelinde gösterilir...

(5) İhale komisyonu tarafından yaklaşık maliyet teklif fiyatları ile birlikte açıklanır. Pazarlık usulü ile yapılan ihalede ise yaklaşık maliyet, son yazılı fiyat teklifleri ile birlikte açıklanır. Bu aşamadan önce yaklaşık maliyet açıklanamaz ve ilan edilemez.

(6) Yaklaşık maliyetin idarelerce hesaplanması esastır. Ancak, işin özelliğinden dolayı, idarelerce hazırlanmasının mümkün olmaması sebebiyle teknik şartnamenin danışmanlık hizmeti alınarak hazırlanması durumunda, bu

kapsamda yaklaşık maliyet de aynı danışmanlık hizmet sunucusuna hesaplatılabilir.

MADDE 8 – ...

(2) Yaklaşık maliyete ilişkin fiyatların tespitinde;

a) Kamu kurum ve kuruluşlarınca işin niteliğine göre belirlenmiş fiyatlar,

b) İhaleyi yapan idare veya diğer idarelerce gerçekleştirilmiş aynı veya benzer işlerdeki fiyatlar,

c) İlgili odalarca belirlenmiş fiyatlar,

ç) İhale konusu işi oluşturan iş kalemlerine veya gruplarına ilişkin olarak piyasadan yapılacak fiyat araştırması kapsamında elde edilecek fiyat tekliflerinin aritmetik ortalaması alınmak suretiyle ya da konusunda uzman bilirkişi ve ekspertizlerden soruşturularak oluşturulan fiyatlar,

d) İhale konusu işe ilişkin olarak Bütçe Uygulama Talimatlarında ve/veya Sağlık Uygulama Tebliğinde yer alan fiyatlardan KDV veya farklı nitelikteki diğer giderler indirilmek suretiyle bulunan fiyatlar,

esas alınır.

İdareler yaklaşık maliyete ilişkin fiyatların tespitinde, (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen fiyatların birini, birkaçını veya tamamını herhangi bir öncelik sırası olmaksızın kullanabilirler.”

- (149) 4734 sayılı Kanun ve Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin (i) yaklaşık maliyetin belirlenmesi ve tüm dayanaklarıyla birlikte hesap cetvelinde gösterilmesi; (ii) yaklaşık maliyete ihale ve ön yeterlik ilânlarında yer verilmemesi, (iii) isteklilere veya ihale süreci ile resmî ilişkisi olmayan diğer kişilere açıklanmaması; (iv) yaklaşık maliyetin ihale komisyonu tarafından teklif fiyatları ile birlikte son süreçte açıklanması şartları; yaklaşık maliyetin ihale/satın alma sürecinin önemli bir ayağı olduğuna ve sürecin rekabetçiliğinin sağlanması bakımından önemine vurgu yapmaktadır. İhaleyi düzenleyen idarenin bu şartlara riayet etmesi ile yaklaşık maliyetin isabetli bir şekilde belirlenmesi ve isteklilerin bu rekabetçi veriyi öğrenmelerinin engellenmesi hedeflenmektedir.
- (150) Bununla birlikte, yaklaşık maliyetin hesaplanması sadece idare bünyesinde gerçekleşen bir süreç olmayıp, bu sürece Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 8. maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendine uyarınca teşebbüsler de dahil olmaktadır. İnceleme döneminde, ihaleyi düzenleyecek olan belediye veya KGM'nin ilgili biriminin sıklıkla sektörde yer alan firmalardan yaklaşık maliyet teklifleri topladıkları ve bu teklifleri yaklaşık maliyet hesaplamasında esas aldıkları anlaşılmıştır.
- (151) İdarenin yaklaşık maliyet hesaplamasını, firmalardan topladığı yaklaşık maliyet tekliflerine dayalı olarak yapması durumunda firmaların bu süreci rekabet karşıtı sonuç doğurma amacıyla manipüle edebilecekleri görülmektedir. Özellikle, az sayıda ve birbirinden haberdar olan firmadan bu tekliflerin toplanması halinde, hem pazarın şeffaflığının rakipler nezdinde artması, hem de ihalenin hesaplanacak yaklaşık maliyetinin rakiplerce tutarlı bir şekilde öngörülmesi ve/veya suni olarak yükseltilmesi riski doğmaktadır. Bu hususlar aynı zamanda 4734 sayılı Kanun ve Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin yaklaşık maliyete ilişkin kaçınmaya çalıştığı risklere tekabül etmektedir.

- (152) İhalenin yaklaşık maliyeti sınır değer tespitini de etkilemektedir. Yaklaşık maliyetin yüksek belirlenmesi sınır değer de yüksek olması sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla yaklaşık maliyet için teklif verecek teşebbüslerin anlaşma yolu ile yaklaşık maliyeti yüksek göstermesi ihalenin sonuçlanması aşamasında kullanılan sınır değeri de yükseltebilmektedir. Sınır değer ihale sonuçlanmasındaki rolü 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Aşırı Düşük Teklifler" başlıklı 38. maddesi çerçevesinde ortaya çıkmaktadır:

"İhale komisyonu verilen teklifleri (Değişik: 6/2/2014-6518/47 md.) değerlendirdikten sonra, diğer tekliflere veya idarenin tespit ettiği yaklaşık maliyete göre teklif fiyatı aşırı düşük olanları tespit eder. Bu teklifleri reddetmeden önce, belirlediği süre içinde teklif sahiplerinden teklifte önemli olduğunu tespit ettiği bileşenler ile ilgili ayrıntıları yazılı olarak ister.

.....

Kurum, ihale konusu işin türü, niteliği ve yaklaşık maliyeti ile ihale edilme usulüne göre aşırı düşük tekliflerin tespiti, değerlendirilmesi ve ekonomik açıdan en avantajlı teklifin belirlenmesi amacıyla sınır değerler ve sorgulama kriterleri belirlemeye, ihalenin bu maddede öngörülen açıklama istenilmeksizin sonuçlandırılabilmesine, ayrıca yaklaşık maliyeti 8 inci maddede öngörülen eşik değerlerin yarısına kadar olan hizmet alımları ile yapım işleri ihalelerinde sınır değer altında olan tekliflerin bu maddede öngörülen açıklama istenilmeksizin reddedilmesine ilişkin düzenlemeler yapmaya yetkilidir."

- (153) Sınır değer altında kalan tekliflerin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 38. maddesi uyarınca açıklama istenilmeksizin reddedilebileceği ve sınır değer hesaplamasında yaklaşık maliyetin de hesaplama dahil edildiği göz önüne alındığında, rakip teşebbüsler arasında yaklaşık maliyet teklifi konusunda danışıklı davranışların ihale sonucunu etkileyeceği açıktır.
- (154) İhalelerde yaklaşık maliyeti etkileme amacına yönelik olarak teşebbüslerin işbirliğini ortaya koyan belgeler ve bunlara ilişkin değerlendirmeler aşağıda yer almaktadır.
- (155) **BELGE-1:** 21.07.2015 tarihinde RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten TANDEM yetkilileri (.....) ve (.....)'a gönderilen "Antalya KKC Yaklaşık maliyet" başlıklı e-postada; "Ekteki KKC için yaklaşık maliyet fiyatlarını ekteki numaraya faks çekebilir misin?" denilmektedir. Aynı belgede aynı gün içinde diğer TANDEM çalışanlarına gönderilen e-postada: "(.....) Hanım ekteki teklifi imza ve kaşeleyip yazılı numaraya faks çekebilir misin" ifadeleri yer almaktadır.
- (156) **BELGE-2:** 09.09.2015 tarihinde RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten TANDEM yetkilisine gönderilen "Antalya yaklaşık maliyet" konulu e-postada; "abi ekteki teklifi kaşe imza yapıp ekteki faks numarasına gönderebilirmisiniz" denilmekte ve e-posta ekinde birim fiyat sütunu doldurulmuş "Antalya Büyükşehir Belediyesi Sinyalizasyon Malzemesi Alımı Birim Fiyat Teklif Belgesi" yer almaktadır.
- (157) **BELGE-3:** 21.03.2018 tarihinde RAYENNUR çalışanı (.....)'tan TANDEM yetkililerine gönderilen "Niğde Bld Yaklaşık Maliyet" başlıklı e-postada:

"(.....) Hanım merhabalar

Fiyatlandırıp gönderebilirsanız sevinirim."

ifadeleri yer almakta ve e-posta ekinde 12.03.2018 tarihli Niğde Belediyesi Zabıta Müdürlüğü'nün yaklaşık maliyet için fiyat teklif cetveli yer almaktadır.

- (158) **BELGE-4:** 22.03.2018'de TANDEM çalışanı (.....)'dan RAYENNUR çalışanı (.....)'a gönderilen e-postada:

"Merhaba (.....) Hanım,

Yazdığım teklifi nereye göndereyim. Sende biraz üstünü yazabilirsin."

denilmekte ve ekinde "Niğde.jpg" ve "niğde2.jpg" isimli iki fotoğraf yer almaktadır. Söz konusu fotoğraflarda Niğde Belediyesi Zabıta Müdürlüğü'nün yaklaşık maliyet için fiyat teklif cetvelinin doldurulmuş ve TANDEM kaşesi basılmış olarak RAYENNUR'a iletiildiği anlaşılmaktadır.

- (159) **BELGE-5:** 21.02.2018'de RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten TANDEM çalışanı (.....)'a gönderilen "yaklaşık maliyet" başlıklı e-postada:

*"(.....) hanım merhaba,
Teklif ektedir."*

denilmektedir. E-posta ekinde birim fiyat teklif sütunu doldurulmuş Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü Yol Ağındaki Devlet ve İl Yollarında Sinyalizasyon Sistemi, Değişken Mesaj Sistemi (DMS), Senkronize Flaşör Sistemi ve Muhtelif İşlerin Yapılması İşine ait yaklaşık maliyet hesap cetveli yer almaktadır.

- (160) **BELGE-6:** 21.03.2018 tarihinde RAYENNUR yetkilisi tarafından TANDEM'e gönderilen "Niğde Bld Yaklaşık Maliyet" başlıklı e-postada "*Acil fiyatlandırıp gönderebilirsiniz sevinirim*" ifadeleri yer almakta ve e-posta ekinde Niğde Belediyesi Zabıta Müdürlüğü'nün fiyat araştırması konulu yaklaşık maliyet tespiti için teşebbüslere gönderdiği, ihale konusu ürünlerin listelendiği yazı bulunmaktadır.

- (161) **BELGE-7:** 21.04.2016'da RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten TANDEM yetkilileri (.....) ve (.....)'a gönderilen "Isparta" konulu e-postada:

"Abi, çünkü Isparta'ya gönderdiğiniz fakstaki CPU adedini 25ten 35'e çıkardılar. Birde ledli direğin adını değiştirdiler. Etekini kaşe imza yaparak tekrar fakslayabilirmisiniz"

ifadeleri yer almakta ve e-posta ekinde birim fiyat sütunu doldurulmuş Isparta Belediyesi zabıta müdürlüğü teklif formu yer almaktadır. Belge, Isparta Belediyesi tarafından düzenlenen 2016 yılındaki bir ihalenin yaklaşık maliyet belirlenme aşamasında TANDEM ve MOSAŞ'ın danışıklı hareket ettiğini ortaya koymaktadır.

- (162) Yukarıda yer verilen belgelerden MOSAŞ/RAYENNUR ve TANDEM'in Temmuz 2015 ile Mart 2018 tarihleri arasında; Antalya ve Niğde Belediyesi ihaleleri ile Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü ihalelerinde yaklaşık maliyet tespiti aşamasında verilecek fiyat teklifi hususunda anlaşma içinde olduğu anlaşılmıştır.

- (163) **BELGE-8:** 14.05.2018 tarihinde buharalilartrafik@gmail.com adresinden RAYENNUR yetkilisine gönderilen "Fwd:Sinyalizasyon Sistemi Yaklaşık Maliyet hk." başlıklı e-postada "*Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı yaklaşık maliyet teklifimiz ve teknik şartname ektedir.*" ifadeleri yer almaktadır. E-posta ekinde ise "Montajlı Sinyalizasyon Malzemesi Alımı İş Teknik Şartnamesi" başlıklı Buharalılar'ın birim fiyat teklif cetveli teşebbüsün kaşesi basılmış ve imzalanmış şekilde RAYENNUR'a iletilmektedir.

- (164) **BELGE-9:** RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından BUHARALILAR yetkilisi (.....)'e gönderilen "Batman" başlıklı e-posta ekinde ise Batman Belediyesi tarafından açılan bir ihaleye ait 06.02.2018 tarihli ve "Buharalılar Batman" başlıklı yaklaşık maliyet teklif cetveli bulunmaktadır. Söz konusu belgeler BUHARALILAR ile

MOSAŞ/RAYENNUR'un 2018 yılında gerçekleşen Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ihalesi ile Batman Belediyesi ihalesinin yaklaşık maliyet tespiti aşamasında verilecek fiyat teklifi hususunda işbirliği içinde olduğunu göstermektedir.

- (165) **BELGE-10:** BUHARALILAR'da yapılan yerinde incelemede elde edilen 12.03.2018 tarihli belgede (.....). Dolayısıyla bu belgenin BUHARALILAR ve (.....) arasında bir iletişim olduğunu gösteremediği kabul edilmiştir.
- (166) **BELGE-11:** RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT'ye 13.02.2017 tarihinde gönderilen e-postada:

“(.....),

(.....) ekte teminat mektubu iade dilekçesi ile yaklaşık maliyet bildirimini var. (.....) sana zahmet ekteki dökümanların her sayfası kaşe imza yapıp fakslanması gerekiyor. Teminat Mektubu iade dilekçesi 0474 ... numaralı faks gönderilmeli.

Yaklaşık maliyet fiyat bildirimide 0474 ... nolu faks ve ....@kgm.gov.tr adresine gönderilmeli. (.....).”

ifadeleri yer almakta olup e-posta ekinde Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü'ne hitaben yaklaşık maliyet fiyat teklifi ve Geçici Teminat Mektubunun iadesi talebi yer almaktadır. Söz konusu belge NÇT ile MOSAŞ/RAYENNUR ekonomik bütünlüğünün Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü ihalesinin yaklaşık maliyet tespiti aşamasında verilecek fiyat teklifi hususunda anlaşma içinde olduğunu göstermektedir.

- (167) **BELGE-12:** 08.03.2018 tarihinde İSHAKOĞULLARI'ndan mosas@mosas.com.tr ve rayennur@rayennur.com.tr e-posta adreslerine gönderilen “Teklif” başlıklı e-postanın ekinde “LevhaRYN” isimli excel dosyasında Adana Büyükşehir Belediyesi Satınalma ve İhale Daire Başkanlığına hitaben hazırlanmış dört adet 8/3/2018 tarihli piyasa Fiyat Araştırması Teklif Mektubu olduğu tespit edilmiştir.
- (168) **BELGE-13:** 16.02.2018 tarihinde AAB yetkilisi tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen “piyasa araştırma” başlıklı e-posta ekinde Kütahya Belediyesi Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'ne verilmek üzere Piyasa Fiyat Araştırma Formu başlığını taşıyan ve AAB'nin kaşeli ve imzalı fiyat teklifi bulunmaktadır.
- (169) **BELGE-14:** 24.07.2017 tarihinde AAB tarafından Batman Belediyesine faks yolu ile gönderilen yaklaşık maliyet teklif cetveli ve teklif cetvelinin Belediye'ye faks yolu ile gönderildiği gün ve saate ilişkin dökümün RAYENNUR yetkilisi (.....)'e iletiliği görülmektedir.
- (170) **BELGE-15:** 06.08.2017 tarihinde AAB tarafından Hatay Belediyesi'ne yaklaşık maliyet teklifi iletilmektedir. Hatay Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Dairesi Başkanlığına hitaben yazılan e-postada: “*Şartnameleriniz tarafımızdan okunmuş, anlaşılmış ve kabul edilmiştir. Yaklaşık maliyet için oluşturmuş olduğumuz teklif ektedir. Hayırlı olmasını dileriz*” ifadeleri bulunmaktadır. E-postanın gizli alıcı bölümünde ise RAYENNUR yetkilisi (.....)'in e-posta adresinin yer aldığı ve dolayısıyla yaklaşık maliyet teklifinin RAYENNUR ile de paylaşıldığı anlaşılmaktadır.
- (171) **BELGE-16:** Bu belge içeriğinden 17.10.2017 tarihinde AAB tarafından Batman Belediyesine hazırlanan Yaklaşık Maliyet tablosu “Batman kontrol” başlıklı e-posta ile (.....)'e kontrol edilmesi amacıyla gönderildiği anlaşılmaktadır.
- (172) **BELGE-17:** Bu belge ise Batman Belediyesine Yaklaşık Maliyet listesi faks yolu ile iletiliğine ilişkin tarih ve saat dökümünün (17:12) (.....)'e 17.10.2017 tarihinde saat 17:13'te iletiliğini göstermektedir.

- (173) **BELGE-18:** 31.01.2018 tarihli (.....)'ten AAB'ye gönderilen e-postada "Her sayfa kaşe imza yapılması gerekiyor. Birde sayfanın üstündeki sayın yazan yere kaşe basacağız. A.Ş. olanı kullanırsanız daha iyi olur bence. Mail gönderdikten sonra aslını kargolamamız gerekiyor. (.....)." ifadeleri yer almaktadır. E-postanın ekinde Aydın Belediyesine hitaben hazırlanmış fiyat kısmı el yazısı ile doldurulmuş yaklaşık maliyet oluşturma formu gönderilmiştir.
- (174) Yukarıda yer verilen belgelerden Temmuz 2017 ile Ocak 2018 tarihleri arasında AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR'un Batman, Hatay ve Aydın Belediyelerinin düzenlemiş olduğu ihalelerde yaklaşık maliyet tespiti aşamasında verilecek fiyat teklifi hususunda anlaşma içinde olduğu anlaşılmaktadır.
- (175) Aşağıdaki tabloda elde edilen belgeler bağlamında yaklaşık maliyet tespitine ilişkin anlaşma içinde olduğu tespit edilen teşebbüsler ve ilgili ihalelere ilişkin bilgilerin özeti yer almaktadır.

Tablo 1: Yaklaşık maliyet teklif sürecinde danışıklılık tespit edilen ihaleler

İhaleyi Düzenleyen İdare	İhlal Tespiti Yapılan Teşebbüsler	Belge No
Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü (Sivas)	TANDEM ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-5
Antalya Büyükşehir Belediyesi	TANDEM ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-1 BELGE-2
Niğde Belediyesi Zabıta Müdürlüğü	TANDEM ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-3 BELGE-4 BELGE-6
Isparta Belediyesi	TANDEM ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-7
Batman Belediyesi	BUHARALILAR ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-9
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi	BUHARALILAR ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-8
Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü	NÇT ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-11
Batman Belediyesi	AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-16 BELGE-14 BELGE-17 BELGE-14
Hatay Büyükşehir	AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-15
Aydın Belediyesi	AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-18
Kütahya Belediyesi	AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-13
Adana Büyükşehir Belediyesi	İSHAKOĞULLARI ve MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-12

- (176) **BELGE-19:** TANDEM yetkilisi tarafından MATRİSLED yetkilisine gönderilen 03.05.2016 tarihli ve "FW Fiyat Teklifi" başlıklı e-postada:

"(.....)"

ifadeleri yer almaktadır. Söz konusu belgede TANDEM ile MATRİSLED arasında yaklaşık maliyet teklifi hazırlanmasına ilişkin bir iletişim olmakla birlikte, TANDEM'in ihale konusu ürünlerin bir kısmını MATRİSLED'den satın almak amacı ile teklif istediği

şeklinde de yorumlanabilecektir. TANDEM ve MATRİSLED arasında iletişime ilişkin başka belge de tespit edilmemiştir. Bu sebeple, işbu belgenin incelenmesi sonucunda TANDEM ve MATRİSLED arasında yaklaşık maliyet tespitine ilişkin bir işbirliği olduğu tespiti yapılmamıştır.

I.3.2.2. İhale Teklif Sürecine İlişkin Davranışların Değerlendirilmesi

I.3.2.2.1. İhlal Tespitine Ulaşılan İhalelerin Değerlendirilmesi

12.04.2017 Tarih ve 2017/99118 Numaralı KGM Kars İhalesi

- (177) **BELGE-20:** RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT'ye 22.03.2017 tarihinde gönderilen e-postada:

“(.....) teklifler ektedir. Resmi evraklar mevcut. Tekliflerin kaşe imza yapılması haricinde, boş bir zarfın yapıştırma yerlerinin kaşe imza yapılması ve birde zarfın ön sol üst yüzüne yalnızca kaşe basılması yeterli. (Kapak bilgilerini ben yapıştırırım)

Ekaptan şartname indirilmesi için ihale no:2017/99118 Son olarak, 30.09.2017 vadeli (.....) TL tutarında geçici teminat mektubu gerekiyor. (Kurum adı:Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü) (İşin adı: Karayolları 18 Bölge Müdürlüğü Sorumluluğundaki Yollarda Sinyalizasyon Tesisleri Yapılması İş) (.....).”

ifadeleri yer almaktadır.

- (178) Aynı belgede yer alan RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT'ye 04.04.2017 tarihinde gönderilen e-postada:

“(.....) tarihleri düzeltilmiş teklif mektupları ektedir. Yeni teminat mektubunun vadesi 10.10.2017 olmalı. Önceki mektubu Konya Büsan şubesine teslim ettik.Buradaki şubeden Sincan şubenize mail atıyorlar fakat Sincan şubesine mektubun iptal edilmesi için bilgi verilmesi gerekiyormuş. (.....).”

ifadeleri yer almakta ve e-posta ekinde NÇT adına düzenlenmiş Karayolları Genel Müdürlüğü Kars 18 Bölge Müdürlüğü İhale Komisyonu Başkanlığına hitaben 2017/99118 nolu ihale için 12.04.2017 tarihli üç adet Birim Fiyat Teklif Mektubu yer almaktadır. Bu belgeden NÇT'nin MOSAŞ/RAYENNUR tarafından hazırlanan teklifi sadece kaşeleyip imzalayarak ve yine kaşelenip imzalanmış boş bir zarf ile birlikte RAYENNUR'a göndermesinin talep edildiği anlaşılmaktadır.

- (179) **BELGE-21:** MOSAŞ'ta yapılan incelemede AAB yetkilisi tarafından RAYENNUR yetkililerine gönderilen 08.05.2017 tarihli ve “Fwd: Kars Sözleşmeye Davet” başlıklı e-posta ekinde “Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü Sorumluluğundaki Yollarda Sinyalizasyon Tesisleri Yapılması İş”ne ilişkin 2017/99118 sayılı ihale kapsamında AAB'ye EKAP¹² üzerinden yapılan sözleşmeye davet tebligatı elde edilmiştir.

- (180) AAB yetkilisinin Rayennur yetkililerine gönderdiği “Fwd: Kars Sözleşmeye Davet” başlıklı BELGE-21'de 2017/99118 numaralı ihalenin ilanının AAB tarafından RAYENNUR ile paylaşıldığı görülmektedir. Belge, Kars ihalesinde teşebbüsler arasında danışıklı davranışlarda bulunulduğuna ilişkin doğrudan bir ifade içermemekle birlikte Kars ihalesine ilişkin diğer belgelerle birlikte değerlendirildiğinde destekleyici/tamamlayıcı rol üstlenmektedir.

¹² Elektronik Kamu Alımları Platformu, <http://www.ekap.com.tr>

- (181) **BELGE-22:** Teşebbüsten elde edilen “KGM18 2.hakediş atasman(2)” başlıklı belgede 2017/99118 sayılı, Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü (Kars) ihalesinde yüklenici AAB adına düzenlenmiş 09.11.2017 tarihli 2. hakedişin yer aldığı excel dosyası bulunmaktadır.
- (182) AAB ile RAYENNUR arasında ise ihale öncesine ilişkin bir iletişim tespit edilememiş olmakla birlikte, ihaleyi kazanan AAB'nin ihale konusu işe ilişkin sözleşme davetini ve ihale konu işe ilişkin hakediş evrakını RAYENNUR'a göndermesi AAB ile RAYENNUR arasında 2017/99118 sayılı ihale kapsamında rekabet kısıtlama amacı taşıyan bir koordinasyon olduğuna işaret etmektedir.
- (183) 12.04.2017 tarihinde gerçekleşen 2017/99118 sayılı ihaleye ilişkin KGM'den ihale dosyası temin edilmiştir. İhalede ekonomik olarak en avantajlı teklif veren teşebbüs AAB, ikinci teşebbüs ise NÇT olmuştur. AAB (.....) TL teklif vermiş, NÇT'nin verdiği teklif ise (.....) TL olmuştur. MOSAŞ'ın (.....) TL'lik teklifi ise şirket ortağı Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'e ait iş bitirme belgesinin miktarının yeterli olmaması nedeniyle değerlendirme dışı kalmıştır.
- (184) **BELGE-20'**de yer alan birim fiyat teklif mektuplarına bakıldığında NÇT'ye RAYENNUR tarafından aynı ihale için üç farklı fiyat teklifi içeren mektupların gönderildiği ve ekin üçüncü sırasında yer alan teklif mektubunun (.....) TL tutarında olduğu görülmektedir. NÇT'nin ihaleye sunduğu teklif ile RAYENNUR tarafından kendisine gönderilen teklif tutarlarının birebir aynı olması ve NÇT'nin ihale teklif zarfı içinde idareye sunması gereken teminat mektubunun ise RAYENNUR'a gönderilmesi, NÇT ile RAYENNUR arasındaki danışıklılığın bir diğer delilidir. İncelenen belgeler, NÇT ile RAYENNUR'un söz konusu ihalede danışıklı teklif verdiğini ortaya koymaktadır.
- (185) RAYENNUR'dan NÇT'ye 22.03.2017'de EKAP'tan ihale dökümanını satın alması için talimat verildiği ve NÇT'nin 23.03.2017'de dökümanı EKAP'tan satın aldığı da yine KGM'den gelen ihale dosyasından anlaşılmaktadır. Söz konusu ihale kapsamında NÇT'nin MOSAŞ/RAYENNUR ekonomik bütünlüğünün talimatı ile ihaleye katıldığı ve kendisine iletilen teklifi idareye sunduğu anlaşılmaktadır. Bu belgeler ve tespitler ışığında 2017/99118 sayılı ihaleye ilişkin NÇT ve RAYENNUR arasında rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir anlaşma olduğu sonucuna varılmaktadır.
- (186) Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde 2017/99118 sayılı ihale özelinde MOSAŞ/RAYENNUR ile AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR ile NÇT arasında 4054 sayılı Kanunun 4. maddesi kapsamında bir anlaşma olduğu tespit edilmiştir.

05.05.2017 Tarih ve 2017/152035 Numaralı KGM Van İhalesi

- (187) Bahse konu ihale, Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü (Van) sınırları içerisinde hız radar sisteminin kurulması ve Ledli güneş enerjili düşey işaretleme levha temini yapım işini konu almaktadır.
- (188) **BELGE-23:** 13.11.2017 tarihli “*Fwd:Hakediş Van*” başlıklı e-postada RAYENNUR yetkilisi tarafından diğer RAYENNUR yetkililerine (.....)@kgm.gov.tr den gelen e-posta iletilmektedir. Söz konusu e-postada “(.....) gönderemedim siz takip edin ve hızlandırılm.” ifadeleri geçmekte, e-posta ekinde yer alan “*AAB Hakediş-1*” başlıklı excel dosyasında 2017/152035 sayılı ihaleye ilişkin Karayolları Genel Müdürlüğü 11. Bölge Müdürlüğü tarafından düzenlenen Yapım İşleri Hakediş Raporu bulunmaktadır. Söz konusu raporda ilgili Van ihalesinde yüklenicinin adı hanesinde AAB yazmaktadır.
- (189) **BELGE-24:** Benzer şekilde 08.12.2017 tarihinde RAYENNUR yetkilisinin AAB'ye ve bir başka RAYENNUR yetkilisine ilettiği “*hakkediş*” başlıklı e-postada

(.....)@kgm.gov.tr den gelen e-posta ve "AAB Hakediş-2" başlıklı excel dosyası bulunmaktadır. Excel dosyasında 2017/152035 sayılı ihaleye ilişkin AAB'nin yüklenicisi olduğu Karayolları Genel Müdürlüğü 11. Bölge Müdürlüğü tarafından düzenlenen ikinci "Yapım İşleri Hakediş Raporu" bulunmaktadır.

- (190) Belgelerden, işi yapan kişinin işin tamamlanan kısmına ilişkin ücretlerini gösteren hakediş raporunun ihaleyi kazanan AAB'ye değil teşebbüsün rakibi RAYENNUR'a gönderildiği anlaşılmaktadır. AAB'nin yüklenici olduğu bir ihalenin hakediş raporunun rakibi RAYENNUR'a gönderilmesi tarafların Van ihalesinde birlikte hareket ettiklerine ilişkin güçlü bir emare niteliğindedir.
- (191) **BELGE-25:** İlaveten dosya kapsamında elde edilen belgelerden 28.06.2017 tarihinde Rayennur yetkilileri arasında yapılan "Fwd: vergiler" başlıklı iç yazışmada "(.....)¹³. Onun Kars ve Van da doğacak vergi ve ssk larını gününde ödemeliyiz. Gününü geçirme şansımız yok. Zaten hergün ihaleye giriyor. Ona da sürekli borcu yoktur lazım. Kars ve Van çok düzenli takip edilmeli." ifadeleri bulunmaktadır. Belge, RAYENNUR ile AAB arasındaki koordinasyonu göstermesi açısından önemlidir. Zira RAYENNUR AAB'nin girdiği ihaleleri bilmekte ve AAB'nin kazandığı ihalelerden doğan vergi ve SSK borçlarını ödemektedir. Belgede geçen Van ihalesinin numarası anlaşılmasa da AAB yetkilisinin her gün ihaleye girdiği bilgisinin rakibi RAYENNUR tarafından bilinmesi, AAB'nin vergilerinin RAYENNUR tarafından düzenli şekilde ödenmesi, sürekli "borcu yoktur" yazısının alınması taraflar arasındaki rekabeti kısıtlayıcı işbirliğine işaret etmektedir.
- (192) **BELGE-26:** AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....) ve (.....)'e gönderilen 26.07.2017 tarihli e-postada; "Kars ve Van işleri için ekte tahakkuklar var SGK ve vergi yaklaşık (.....) TL." ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca e-postanın ekinde SGK ve vergi tahakkuklarını gösteren belgeler bulunmaktadır. Ekte yer alan Van ihalesine ait SGK tahakkuk fişinde "Hız Radar Sisteminin Kurulması Ve Ledli Güneş Enerjili İşaretleme Levha Yapım İşİ" ifadeleri yer aldığından bu yazışma ve eklerinin 2017/152035 sayılı Van ihalesiyle ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Belge, ihale konusu işlerin yerine getirilmesine ilişkindir. Kars ve Van ihalelerinde ihale öncesinde RAYENNUR ve AAB'nin iletişimine ilişkin bir tespit bulunulmasa da ihale sonrasında, sözleşme uyarınca AAB tarafından yapılması gereken işin borç ve ödemelerinin RAYENNUR tarafından takip edilmesi ihale öncesinde bir anlaşma içinde olduklarına işaret etmektedir.
- (193) Nitekim KGM Şube Müdürü ile yapılan görüşmede "ihaleyi alan firma ile fiili olarak işi gerçekleştiren firmanın farklı olması halinin mevzuata uygun olmadığı, ilgili düzenlemeler gereğince idarenin resmi muhatabının sözleşmeyi imzalayan firma olduğu ancak ihale sonrasında iş ortaklığının da mümkün olabileceği, onun da idarenin onayına ve belli koşullara tabi olduğu" ifade edilmiştir.
- (194) Dolayısıyla ihale sonrası RAYENNUR ve AAB arasındaki ilişki sıradan bir ticari ilişkinin ötesinde bir işbirliğini ortaya koymaktadır. Diğer yandan aşağıda açıklanacağı üzere ihaleye verilen teklifler incelendiğinde de AAB tarafından verilen teklifin RAYENNUR ile işbirliği içinde hazırlandığı ortaya çıkmaktadır.
- (195) **BELGE-27:** İhaleyi açan Karayolları Genel Müdürlüğü'nden ihaleye teklif sunan teşebbüsler ve teklif tutarları hakkında bilgi talep edilmiştir. Kurum kayıtlarına 29.05.2019 tarih ve 3623 sayı ile intikal eden cevabi yazıya göre ihale 05.05.2017 tarihinde gerçekleştirilmiş, teklif verenler TANDEM, BUHARALILAR, Seyfettin Sinan

¹³ AAB yetkilisi.

GÜLTEKİN, AAB ve ASYA TRAFİK olmuş ve ihale, ekonomik açıdan en avantajlı teklifi sunan AAB'nin uhdesinde kalmıştır. Yukarıda ifade edildiği üzere Seyfettin Sinan GÜLTEKİN, MOSAŞ ve RAYENNUR ile aynı ekonomik bütünlük içerisinde bulunmaktadır. Dolayısıyla ihaleye AAB ve rakibi MOSAŞ/RAYENNUR birlikte katılmıştır.

- (196) 2017/152035 sayılı Van ihalesine teklif veren TANDEM, BUHARALILAR ve ASYA TRAFİK'in birbirleri ile veya RAYENNUR ile bu ihaleye yönelik herhangi bir iletişimleri tespit edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu ihale kapsamında rekabeti kısıtlama amacı ile birlikte hareket ettiği tespit edilen teşebbüsler MOSAŞ/RAYENNUR ekonomik bütünlüğü ile AAB'dir.
- (197) **BELGE-28:** 2017/152035 sayılı ihaleye ilişkin olmayan ancak Van Bölge Müdürlüğü kapsamında yer alan bir başka alım için RAYENNUR ile AAB arasında iletişim olduğu tespit edilmiştir. RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından AAB'ye gönderilen 24.10.2017 tarihli "Van Teklif" başlıklı e-postada "Bir düzeltme yapıldı size zahmet tekrar gönderebilir misiniz" ifadeleri yer almış ve aynı gün içinde söz konusu e-posta AAB tarafından "gönderdim" şeklinde yanıtlanmıştır. Belgeden söz konusu teklifin yaklaşık maliyet hazırlamaya yönelik mi yoksa ihale fiyat teklifi mi olduğu anlaşılacakla birlikte, bu belge de teşebbüslerin ihale öncesindeki iletişimlerini göstermektedir. Yukarıda yer verilen belgelerle birlikte değerlendirildiğinde 2017/152035 sayılı ihalenin gerçekleşmesinden yaklaşık 5 ay sonra da iki teşebbüs arasında ihale öncesi işbirliğinin devam ettiği anlaşılmaktadır.
- (198) Dosya kapsamında elde edilen bilgi ve belgeler çerçevesinde 2017/152035 sayılı ihale kapsamında MOSAŞ/RAYENNUR ekonomik bütünlüğü ile AAB arasında, ihalede rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir anlaşma olduğu sonucuna varılmıştır.

20.07.2017 Tarihli ve 2017/311604 Numaralı Isparta Belediyesi İhalesi

- (199) **BELGE-29:** 6.11.2017'de AAB yetkilisinden RAYENNUR çalışanı (.....)'a gönderilen "Isparta Belgeler 1" başlıklı e-postanın ekinde AAB'nin İzmir Ticaret Odasına kaydını gösterir belge, adres değişikliğini gösterir ticaret sicil gazetesi örneği, adli sicil kaydı ve 06.11.2017 tarihinde SGK'dan alınan AAB'ye ait "ihale konusu işlerle ilgili e-borcu yoktur" belgesinin yer aldığı görülmektedir. İhalede teklif ile birlikte ihale komisyonuna teslim edilmesi gereken belgelerin AAB tarafından RAYENNUR'a gönderildiği anlaşılmaktadır.
- (200) EKAP'tan, elde edilen bilgiler uyarınca AAB'nin ihale belgelerini RAYENNUR'a ilettiği Isparta ihalesinin, 20.07.2017 tarihinde yapıldığı, AAB'nin kazanan teklif sahibi olduğu ve ihale sözleşmesinin 8.11.2017 tarihinde imzalandığı tespit edilmiştir. AAB'nin idare ile sözleşmeyi imzalamadan 2 gün önce söz konusu belgeleri MOSAŞ/RAYENNUR'a ilettiği anlaşılmaktadır.
- (201) **BELGE-30:** 22.12.2017'de RAYENNUR çalışanı (.....)'tan AAB yetkilisine gönderilen "Isparta aab fatura" konu başlıklı e-postada:
- "(.....) Bey merhabalar, Ekte Isparta belediyesine kesilecek faturanın listesi bulunmaktadır. Birde belediyeden size kargo gönderdiler yarın İzmir de olacak onların kaşelenip imzalanması gerekiyor. Hem faturayı hem de size gelecek evrakları yarın kargoya verdirebilerseniz çok memnun oluruz çünkü Isparta bu konularda biraz acelecedir."*

ifadeleri yer almaktadır.

- (202) **BELGE-31:** Soruşturma döneminde AAB'de yapılan yerinde incelemede elde edilen e-posta ekinde, AAB tarafından Isparta Belediyesi'ne kesilen 22.12.2017 tarihli yaklaşık (.....) TL'lik faturanın AAB'den RAYENNUR yetkilileri (.....) ve (.....)'a iletildiği görülmektedir.
- (203) Isparta Belediyesi'nden ihaleye ilişkin verilen yaklaşık maliyet teklifleri, ihalede verilen teklifler hakkında bilgi talep edilmiştir. Isparta Belediyesi'nin 28.03.2019 tarih ve 2234 sayılı ile kayıtlara giren cevabi yazısı uyarınca söz konusu ihaleye yaklaşık maliyet belirlenmesi için teklif veren üç firma bulunmaktadır. Bu firmalar RAYENNUR, MOSAŞ ve AAB'dir. RAYENNUR ve MOSAŞ'ın aynı ekonomik bütünlük içerisinde olduğu değerlendirilmektedir. RAYENNUR tarafından AAB ile aralarında bayilik ilişkisi olduğu belirtilmiş olmakla birlikte yukarıda yer verilen belgelerden anlaşıldığı üzere AAB söz konusu ihale kapsamında RAYENNUR'la birlikte hareket etmekte ve ihale sonuçlandıktan sonra da işi yapım aşamasında RAYENNUR'un yönlendirme ve talimatları doğrultusunda hareket etmeye devam etmektedir. Bu bağlamda RAYENNUR/MOSAŞ ve AAB'nin 20.07.2017 gerçekleşen Isparta Belediyesi ihalesinin yaklaşık maliyet teklifi verme aşamasında birlikte hareket ettiği değerlendirilmektedir.
- (204) **BELGE-32:** İhale günü Isparta Belediyesine teklif veren üç teşebbüs ise AAB, TANDEM ve Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'dir. RAYENNUR'da yapılan incelemede, Isparta Belediye Başkanlığı Kavşak Sinyalizasyon Yapım İşleri ihalesine TANDEM ve RAYENNUR yetkilisi Seyfettin Sinan GÜLTEKİN tarafından ihale teklif zarfının teslim edildiğine ilişkin belgeler elde edilmiştir. Buna göre söz konusu ihaleye TANDEM'in başvurusu 20.07.2017 tarihinde saat 08:43'te, Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'in başvurusu aynı tarihte saat 09:35'te yapılmıştır. İhale teklif zarfı alındı belgesinin üzerinde teslim eden kişinin adı bulunmamakla birlikte, RAYENNUR'da bulunması TANDEM ve Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'in tekliflerinin RAYENNUR tarafından idareye teslim edildiğine işaret etmektedir. Seyfettin Sinan GÜLTEKİN, MOSAŞ ve RAYENNUR ile aynı ekonomik bütünlük içinde yer almaktadır.
- (205) Yukarıda yer verilen yazışmalar ve Isparta Belediyesi'nden elde edilen bilgiler çerçevesinde MOSAŞ/RAYENNUR ile AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR ile TANDEM'in 20.07.2017 tarihinde gerçekleşen Isparta Belediyesi ihalesinde danışıklı teklif verdiği kanaatine ulaşılmıştır.

20.06.2017 Tarih ve 2017/261028 Numaralı Kilis Belediyesi İhalesi

- (206) **BELGE-33:** RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından ATILGAN¹⁴ yetkilisi (.....) ve NÇT'ye gönderilen 13.06.2017 tarihli e-postada "(.....) merhaba, Kilis evraklar ektedir. (.....). (Trabzona bakıyormusun (.....))" ifadeleri bulunmaktadır. RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT'ye 16.06.2017 tarihinde gönderilen e-postada ise;

"(.....) merhaba, önceki gönderdiğim maile göre teklifler hazırlandı ise, değiştirmeye gerek yok. Çünkü çok önemli değil. Ama hazırlanmadıysa ektekilere göre yapabiliriz.

(.....) teminat mektubunu alacak kişi:

(.....), TC No: ...

Teslim alınacak şube: Büsan şubesi

¹⁴ ATILGAN'ın 2017/261028 sayılı Kilis ihalesi kapsamında yapılan yazışmalarda isminin geçtiği görülmekle birlikte yapılan yerinde incelemelerde teşebbüs hakkında başka bir belgeye ulaşılamamış ve teşebbüs hakkında soruşturma açılmamıştır. Nitekim Kilis Belediyesi'nden soruşturma döneminde edinilen bilgilere göre ATILGAN'ın ihale dokümanını dahi almadığı görülmektedir. Bu kısımda ise söz konusu ihale özelinde RAYENNUR ve NÇT arasındaki iletişim değerlendirilmektedir.

Teminat tutarı: ... Teminat vadesi: ...
Teminat Muhatabı: Kilis Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü
İşin Adı: Kavşak yapımı ve sinyalizasyon sistemi kurulması
İhale No: 2017/261028”

ifadeleri yer almakta ve e-posta ekinde NÇT adına düzenlenmiş, Kilis Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü İhale Komisyonu Başkanlığına hitaben 2017/261028 nolu ihale için birim fiyat teklif mektubu ve cetveli bulunmaktadır.

- (207) Kilis Belediyesinden söz konusu ihaleye ilişkin verilen yaklaşık maliyet teklifleri, ihalede verilen teklifler hakkında bilgi talep edilmiştir. Kilis Belediyesi'nin 03.06.2019 tarih ve 3771 sayı ile kayıtlara giren cevabi yazısı uyarınca ihaleye İSHAKOĞULLARI, NÇT, MOSAŞ, TANDEM ve bir teşebbüs daha katılmış olup söz konusu ihaleyi MOSAŞ kazanmış ve 21.07.2017 tarihinde sözleşme imzalanmıştır.
- (208) Kilis Belediyesinden gönderilen bilgi ve belgeler doğrultusunda MOSAŞ'ın ihale dokümanlarını 12.06.2017 tarihinde satın aldığı anlaşılmaktadır. Ertesi gün 13.06.2017 tarihinde öncelikle RAYENNUR tarafından NÇT'ye, Kilis Belediyesince açılan ihaleye sunulacak teklif için gerekli evrak akabinde 16.06.2017'de ise NÇT adına hazırlanan teklif mektubu ile teklif cetveli gönderilmektedir. İhalenin 20.06.2017 tarihinde gerçekleştirildiği göz önünde bulundurulduğunda RAYENNUR ve NÇT arasında ihale öncesinde bir iletişim olduğu ve NÇT'nin ihaleye vereceği teklif ve teminat mektubu gibi unsurlar hakkında iletişim içinde oldukları görülmektedir. Bu belgede net bir şekilde NÇT adına RAYENNUR tarafından hazırlanan teklifin ihaleye sunulduğu anlaşılmaktadır. İhaleye katılan diğer teşebbüsler ile MOSAŞ/RAYENNUR arasında bir iletişim tespit edilememiştir.
- (209) 20.06.2017 tarihinde saat 14:00'da gerçekleştirilen söz konusu ihaleye ilişkin bir başka husus ise NÇT'nin ihale dokümanını ihale günü 10:49'da satın alması ve ihale teklifini idareye 13:52'de sunmasıdır. Söz konusu tespitin NÇT'nin ihale teklifinin RAYENNUR tarafından hazırlandığına ilişkin yukarıda ifade edilen bulguyu desteklediği değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda ihaleye hazırlık sürecinde NÇT ile RAYENNUR arasında koordinasyonun bulunduğu kanaatine varılmıştır.
- (210) Ayrıca belgede RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT'ye NÇT tarafından ihaleye sunulacak teminat mektubuna ilişkin bilgiler verilmektedir. Mektubu teslim alacak kişinin MOSAŞ/RAYENNUR çalışanı (.....) olduğu görülmektedir.

20.09.2017 Tarih ve 2017/426292 Numaralı Batman Belediyesi İhalesi

- (211) **BELGE-34:** RAYENNUR yetkilisi tarafından BUHARALILAR yetkilisine gönderilen "Batman Teklif" başlıklı 13.09.2017 tarihli e-postada "teklif ektedir" ifadeleri yer almakta, ekte ise 2017/426292 numaralı ihaleye ait tutar sütunu doldurulmuş birim fiyat teklif cetveli bulunmaktadır.
- (212) Batman Belediyesinden ihaleye ilişkin bilgi talep edilmiş olup Batman Belediyesinin 03.06.2019 tarih ve 3786 sayı ile kayıtlara giren cevabi yazısı uyarınca ihaleye TANDEM, Seyfettin Sinan GÜLTEKİN, BUHARALILAR, ASH Grup Elektrik Mak. San ve Tic. Ltd. Şti., ACH İnşaat Tem. Kırtasiye Gıda Tekst. San. ve Tic. Ltd. Şti (ACH) katılmış olup, TANDEM teklif dosyasında (.....) bulunmadığından BUHARALILAR ise (.....) bulunduğundan değerlendirme dışı bırakılmıştır. İhale komisyonu tarafından söz konusu ihalenin ACH firmasına bırakılmasına karar verilmiştir.
- (213) BUHARALILAR'da yapılan yerinde incelemede elde edilen **BELGE-34**'de, RAYENNUR tarafından 2017/426292 sayılı Batman ihalesi kapsamında hazırlanan

birim fiyat teklif cetvelinin teşebbüse gönderildiği görülmektedir. Teklif cetvelinin tutar kısmı doldurulmakla birlikte üzerinde herhangi bir teşebbüse ait kaşe vb işaret bulunmamaktadır. Söz konusu tutar (.....) TL'dir. Batman Belediyesinin 16.07.2019 tarih ve 4664 sayılı yazısından BUHARALILAR tarafından söz konusu ihale için sunulan teklifin (.....) TL olduğu görülmektedir. Teklif tutarlarının aynı olması BUHARALILAR tarafından ihaleye sunulan teklifin RAYENNUR tarafından Buharalılar'a gönderilen teklif olduğunu doğrulamaktadır. Dolayısıyla 2017/426292 sayılı Batman ihalesine MOSAŞ/RAYENNUR ile aynı ekonomik bütünlük içerisinde yer alan Seyfettin Sinan GÜLTEKİN ve BUHARALILAR'ın danışıklı olarak teklif verdiği anlaşılmaktadır.

22.03.2018 Tarih ve 2018/84357 Numaralı Batman Belediyesi İhalesi

- (214) **BELGE-35:** MOSAŞ'ta yapılan yerinde incelemede İSHAKOĞULLARI'na ait 11.04.2018 tarihinde SGK ve Gelir idaresi Başkanlığı'ndan alınmış "borcu yoktur" belgeleri bulunmuştur. İlgili belge İSHAKOĞULLARI yetkilisi (.....)'e ait (.....)@hotmail.com adresinden RAYENNUR yetkilisi (.....)'e 12.04.2018'de iletilmiştir. İSHAKOĞULLARI tarafından bahsi geçen yazışmanın Batman Belediyesi tarafından yapılan 2018/84357 sayılı ihaleye ilişkin olduğu belirtilmiştir.
- (215) 22.03.2018 tarih ve 2018/84357 numaralı ihaleye ilişkin Batman Belediyesinden bilgi talep edilmiş olup 03.06.2019 tarih ve 3786 sayı ile Kurum kayıtlarına giren cevabi yazıda; söz konusu ihaleye Mustafa PEHLİVANLI, TANDEM, İSHAKOĞULLARI ve MOSAŞ tarafından teklif verildiği ve ihalenin en avantajlı teklifi veren İSHAKOĞULLARI'na bırakıldığı belirtilmiştir.
- (216) İSHAKOĞULLARI'ndan RAYENNUR'a gönderilen "borcu yoktur" belgesi ihaleye verilen teklif dosyasında yer alan evraktan biridir. Nitekim benzer şekilde 06.11.2017'de AAB yetkilisinden RAYENNUR çalışanı (.....)'a gönderilen "*Isparta Belgeler 1*" başlıklı e-postanın ekinde AAB'nin İzmir Ticaret Odasına kaydını gösterir belge, adres değişikliğini gösterir ticaret sicil gazetesi örneği, adli sicil kaydı ve 06.11.2017 tarihinde SGK'dan alınan AAB'ye ait "ihale konusu işlerle ilgili e-borcu yoktur" belgesinin yer aldığı görülmektedir. Bu durum İSHAKOĞULLARI'nın ihaleye sunacağı teklif dosyasında yer alan evrakı RAYENNUR'a gönderdiğini göstermektedir.
- (217) **BELGE-36:** Buna ek olarak dosya kapsamında MOSAŞ'ta yapılan yerinde incelemede MOSAŞ çalışanları arasında bir çevrimiçi yazışma uygulaması üzerinden inceleme konusuna ilişkin yapılan bazı yazışmaların çıktısı alınmıştır. Söz konusu yazışmalarda ihalelerde danışıklı teklif verildiğine işaret eden ve mevcut delilleri destekleyici nitelikte olduğu düşünülen ifadeler yer almaktadır. Söz konusu ifadeler RAYENNUR yetkilisi (.....)'in tek taraflı beyanları olduğundan teşebbüsler arasındaki iletişimi gösteren birincil delil olarak kabul edilmese de ihlal tespitine yol açabilecek diğer delilleri destekler niteliktedir. Bahsi geçen yazışmalarda RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından MOSAŞ çalışanlarına "*masaüstüne aldığın o ihaleler klasöründe AAB, İshakoğulları, Buharalılar, N.Cağatay ve Tandem adına hazırlanmış ve tüm bilgileri doldurulmuş teklif mektupları var (.....).*" ifadeleri yer almaktadır. MOSAŞ'ta İSHAKOĞULLARI'na ait doldurulmuş teklifler olduğuna ilişkin bu beyanla birlikte İSHAKOĞULLARI'nın ihaleye katılım için gerekli belgelerini RAYENNUR'a ihale öncesi iletmesi birlikte değerlendirildiğinde incelenen ihalede İSHAKOĞULLARI ve MOSAŞ/RAYENNUR arasında rekabeti kısıtlayıcı anlaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

30.03.2018 Tarih ve 2018/108330 Numaralı KGM Konya İhalesi

- (218) **BELGE-37:** 28.03.2018'de AAB'den RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen e-posta ile TEB çalışanına gönderilen 2018/108330 numaralı Konya ihalesine ilişkin teminat mektubu talebi yönlendirilmiştir. Teminat mektubunun Konya Büsan şubesinden verilmesi talep edilmiş ve (.....)'ya teslim edilmesi istenmiştir. KGM'den edinilen bilgiye göre AAB'nin teklif zarfını ihaleye teslim eden kişi ise (.....)'dir. (.....), MOSAŞ'ın organizasyon şemasında "Satın Alma Müdürü" olarak anılmaktadır. MOSAŞ'ın 17.07.2019 tarih ve 4688 sayılı yazısında (.....) ve (.....)'in 2018 yılında proje bazlı olarak MOSAŞ'ta çalıştığı ifade edilmiştir.
- (219) E-posta ile AAB, MOSAŞ/RAYENNUR ile bu ihaleye ilişkin teminat mektubunu paylaşmaktadır. AAB'nin teklif zarfını ise MOSAŞ/RAYENNUR çalışanının idareye teslim ettiği tespit edilmiştir. Bu hususlar AAB tarafından verilen teklifin MOSAŞ/RAYENNUR ile işbirliği içinde hazırlandığını ortaya koymaktadır. KGM'den ihaleye ilişkin edinilen bilgiler çerçevesinde aynı ihaleye MOSAŞ/RAYENNUR ile aynı ekonomik bütünlük içinde olduğu değerlendirilen Halil İbrahim ENEÇ ve Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'in de teklif verdiği ve kazanan teklifin Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'e ait olduğu anlaşılmaktadır. AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR'un ihale öncesinde teklif bilgilerini paylaştıklarına ilişkin bir delil bulunmamakla birlikte, ihale öncesi teklif paylaşımının olduğu tespit edilen diğer ihalelerde de AAB'nin teminat mektubu talebini MOSAŞ/RAYENNUR yetkilisi (.....)'le paylaştığı ve AAB'nin ihale konusu işe ilişkin teklif zarfının MOSAŞ satın alma müdürü (.....) tarafından idareye teslim edildiği değerlendirildiğinde, ihalede AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR'un verecekleri teklif konusunda danışıklı hareket ettikleri anlaşılmaktadır.
- (220) Bu bağlamda değerlendirildiğinde **BELGE-37**'nin, AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR arasında 2018/108330 numaralı ihaleye yönelik rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir anlaşma olduğunu gösterdiği sonucuna varılmıştır.

16.03.2018 Tarih ve 2018/62966 Numaralı Karayolları Genel Müdürlüğü Program İzleme Dairesi Başkanlığı İhalesi

- (221) **BELGE-38:** AAB'de yapılan yerinde incelemede elde edilen ve AAB yetkilisinden, RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 15.03.2018 tarihli ve "teklif mektubu" konulu e-posta iletilisinin ekinde 2018/62966 numaralı ihaleye ilişkin doldurulmamış birim fiyat teklif mektubu bulunmaktadır. Birim teklif mektubunda teklif sahibinin "Asım Aytaç BOZER – AAB Mühendislik San. Tic." olduğu görülmektedir. E-posta silsilesinin devamında aşağıdaki ifadeler yer almaktadır: "Çıktıları aldım (.....)a verdim sabah uçakla gelecek".
- (222) **BELGE-39:** AAB'den, (.....) Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik yetkilisi (.....)'a 14.03.2018 tarihinde gönderilen "vergi ve sgk borcu yoktur" konulu bir diğer e-posta iletilisinde ise şu ifadeler yer almaktadır:
- "Merhaba
Şahıs şirketim için ihalelere katılmak için güncel vergi ve sgk borcu yoktur isteyebilir misiniz.
İyi Çalışmalar"*
- (223) (.....)'dan 15.03.2018 tarihinde bahsi geçen iletiye yanıt gönderilmiş olup e-posta ekinde Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından alınmış "İhale Konusu İşlerle İlgili e-Borcu Yoktur Belgesi" yer almaktadır. Bu e-posta iletilisi aynı tarihte AAB tarafından eki ile birlikte RAYENNUR yetkilisi (.....)'e iletilmiştir.
- (224) **BELGE-40:** AAB tarafından RAYENNUR yetkilisi (.....)'e 15.03.2018 tarihinde gönderilen "Fwd: İnternet Vergi Dairesi Dilekçe Cevap" konulu e-posta iletilisinin ekinde,

T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı İnternet Vergi Dairesinden alınmış “Vadesi Geçmiş Borç Durumunu Gösterir Belge (KİK)” yer almaktadır. İlgili belgenin AAB adına düzenlendiği görülmektedir.

- (225) **BELGE-41:** AAB tarafından 14.03.2018 tarihinde [\(.....\)@ziraatbank.com.tr](mailto:(.....)@ziraatbank.com.tr) (Ziraat Bank (.....)) e-posta adresine “*teminat mektubu talebi*” başlıklı ileti gönderilmiş olup e-posta iletilisinin gizli sekmesinde RAYENNUR yetkilisi (.....)’e yer verildiği görülmektedir. E-posta ekinde yer alan teminat mektubu talep formu AAB kaşeli olup “Muhatap” kısmında Karayolları Genel Müdürlüğü Program İzleme Dairesi Başkanlığı, “Konu” kısmında ise “Trafik Uyarmalı Sinyalizasyon Sistemi Tesis Edilmesi” ifadelerinin yer aldığı anlaşılmaktadır.
- (226) KGM’den ilgili ihale kapsamında bilgi talep edilmiş olup cevabi yazı 29.05.2019 tarih ve 3623 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. 16.03.2018 Cuma günü saat 10:00’da yapılan ihaleye ERDEM GÜVENLİK ve Ferhat DUMANLIDAĞ ve Alternatif Enerji İş Ortaklığı, TANDEM, Aytekin Alüm. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti (AYTEKİN), AAB ve Seyfettin Sinan GÜLTEKİN tarafından teklif verilmiştir. İhalede yaklaşık maliyet ile yapılan hesaplamalar neticesinde sınır değer tespit edilmiş ve AAB ile Seyfettin Sinan GÜLTEKİN’in teklifleri sınır değer altında kalmıştır. En avantajlı birinci teklifin sahibi AYTEKİN, ikinci teklifin sahibi ise TANDEM olmuştur.
- (227) Mezkr ihale kapsamında hem MOSAŞ’ın ortağı Seyfettin Sinan GÜLTEKİN’in hem de AAB’nin teklif verdiği görülmektedir. İhaleden bir gün öncesinde ise tarafların e-posta yoluyla birim fiyat teklif mektubu paylaştıkları anlaşılmaktadır. “*Çıktıları aldım (.....)a verdim sabah uçakla gelecek*” şeklindeki ifadeden AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR yetkililerinin ihaleye ilişkin ve birbirlerine ait teklif ile yan unsurları bildiği, adımları birlikte gerçekleştirdikleri değerlendirilmektedir.
- (228) İhaleye ilişkin olarak sunulmak üzere AAB adına hazırlanan; Birim Fiyat Teklif Mektubu, İhale Konusu İşlerle İlgili e-Borcu Yoktur Belgesi, Teminat Mektubu Talep Formu ve Vadesi Geçmiş Borç Durumunu Gösterir Belge (KİK)’nin ihaleden bir gün önce RAYENNUR yetkilisi (.....)’e iletiliği görülmektedir¹⁵.
- (229) AAB’ye ait olan bu belgeler, ihaleye katılmak için gerekli olup teklifle birlikte ihaleyi yapan idareye teslim edilmektedir. Söz konusu belgelerin rakip firma RAYENNUR’un yetkilisine iletilmesi, ihaleye teklif verilmesi sürecinde danışıklı bir ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, söz konusu teşebbüslerin tekliflerinin birbirine yakın olması ve her iki teklifin de sınır değer altında kalarak değerlendirme dışı bırakılması bu durumu destekler niteliktedir.
- (230) Yukarıda yer verilen yazışmalar ve Karayolları Genel Müdürlüğünden elde edilen bilgiler çerçevesinde; AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR’un 16.03.2018 tarihinde gerçekleşen Karayolları Genel Müdürlüğü Program İzleme Dairesi Başkanlığının ihalesinde danışıklı teklif verdiği kanaatine ulaşılmıştır.

13.03.2018 Tarih ve 2018/66152 Numaralı Bursa Büyükşehir Belediyesi İhalesi

¹⁵ 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun “İhaleye katılımda yeterlik kuralları” başlıklı 10. maddesinin 4. fıkrasının (c) ve (d) bentleri kesinleşmiş sosyal güvenlik prim borcu ve kesinleşmiş vergi borcu bulunanların ihale dışında bırakılacağını hükme bağlamaktadır. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 33. ve 34. maddeleri ise geçici teminat hususunu düzenlemektedir.

- (231) **BELGE-42:** AAB yetkilisinden RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 07.03.2018 tarihli ve "ihale fiyatlama" konulu e-posta iletilisinde "(.....) bey bu ihaleye girmek istiyorum sizden fiyatlama rica ediyorum." ifadeleri geçmekte, ekinde ise Bursa Büyükşehir Belediyesinin 2018/66152 numaralı ihalesine ilişkin boş birim fiyat teklif cetveli, ihale yeterlilik şartları ve teknik şartnamelerin sunulduğu görülmektedir.
- (232) **BELGE-43:** AAB yetkilisinden RAYENNUR yetkilisi (.....)'e gönderilen 11.03.2018 tarihli ve "detay bursa" konulu e-posta iletilisinin ekinde ihale yeterlilik şartları ve mezkûr ihalenin teknik şartnameleri yer almaktadır.
- (233) **BELGE-44:** AAB yetkilisinden (.....)@albarakaturk.com.tr ((.....)) ve (.....)@albarakaturk.com.tr adreslerine gönderilen 11.03.2018 tarihli ve "Rev.1 teminat mektubu talebi" konulu e-posta iletilisinde "Revizyon 1 sebebi: Teminat mektubu tutarı (.....) TL idi (.....) TL olarak revize edilmiştir." ifadeleri yer almakta olup ayrıca ekinde Teminat Mektubu Talep Formu iletilmiştir. E-posta iletilisi gizli olarak (.....)@rayennur.com.tr ((.....)) e-posta adresine de gönderilmiştir.
- (234) **BELGE-45:** RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten AAB'ye gönderilen 11.03.2018 tarihli ve "Bursa" konulu e-posta iletilisinde "Arıyorum (.....) Bey" ifadesi geçmekte ve ekinde birim fiyat teklif cetveli yer almaktadır. AAB tarafından en son 12.03.2018 tarihinde e-posta gönderilmiş olup "teşekkürler (.....) Bey hayırlısı olur inşallah" ifadesi yer almaktadır. AAB tarafından yanıt olarak 12.03.2018 tarihinde gönderilen e-posta iletilisinin ekinde ise Bursa Büyükşehir Belediyesinin 2018/66152 numaralı ihalesine ilişkin iki adet birim fiyat teklif cetveli sunulduğu görülmektedir. Birim fiyat teklif cetvelleri incelendiğinde aynı ihale için iki farklı fiyat teklifinin hazırlandığı görülmektedir.
- (235) Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığından ilgili ihale kapsamında bilgi talep edilmiş ve cevabi yazı 23.05.2019 tarih ve 3480 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. 13.03.2018 Salı günü saat 09:00'da yapılan ihaleye, Serpil HARDALLI, Yapısal Tekno. Hafr. San. Tic. Ltd. Şti. (YAPISAL) ve Parkser Grup Yapı Taşımacılık San. Tic. A.Ş. (PARKSER) katılmıştır. Ekonomik açıdan en avantajlı teklif PARKSER'e ve en avantajlı ikinci teklif Serpil HARDALLI'ya aittir. YAPISAL tarafından yapılan teklif ise (.....) nedeniyle değerlendirme dışı bırakılmıştır.
- (236) Belgeler ve idareden alınan bilgiler birlikte değerlendirildiğinde, AAB ile RAYENNUR arasında ihale öncesinde yoğun bir iletişim gerçekleştiği ancak ihaleye teklif vermedikleri anlaşılmaktadır. İhaleden önceki iki gün boyunca; teminat mektubu, teknik şartname ve iki farklı teklif içeren birim fiyat teklif cetvelinin taraflarca birbirlerine iletiliği tespit edilmiştir. Örneğin; teminat mektubu talebi için bankayla iletişime geçen AAB, yazışmayı gizli olarak Rayennur yetkilisi (.....)'e de göndermektedir. Henüz rekabetin sona ermediği ihale öncesi aşamada, iki rakip teşebbüs, tek bir teşebbüs gibi hareket ederek sunacakları teklifi belirlemeye çalışmaktadır. Sonuç olarak; her ne kadar taraflarca ihaleye teklif verilmemiş olsa da ihaleye oldukça yakın bir zaman diliminde yoğun iletişim içerisinde olmaları aralarında rekabeti kısıtlama amacı taşıyan işbirliğinin bu ihale kapsamında da devam ettiğini göstermektedir.

23.03.2018 Tarih ve 2018/83669 Numaralı Erzurum Büyükşehir Belediyesi İhalesi

- (237) **BELGE-46:** TANKES'te yapılan yerinde incelemede elde edilen 15.03.2018 tarihinde TANKES ihale birimi yetkilisi (.....)'ten TANKES üretim bölümü yetkilisi (.....)'ın (.....)@tankes.com.tr adresine gönderilen "ERZURUM B.ŞEHİR 23.03.2018 TARİHLİ İHALESİ" başlıklı e-postada:

"Asya

Bu ihaleyi kaçırmamak adına ortak hareket edelim anlamına gelen bişeyler söyledim

bana,

Rayennur bu işi çok istiyormuş.

Ya biz girelim avantajlı olalım ya da siz girin diyor ama bu duurmda bize özel fiyat vermeli

Ancak kendisi fuara gideceğinden bunun kararını bugün vermeliyiz... Ne dersiniz... aynı fikirde misiniz??”

ifadeleri yer almaktadır. E-postada “Asya” ile ifade edilen teşebbüsün ASYA TRAFİK olduğu anlaşılmaktadır. Bu e-postaya cevaben teşebbüs yetkilisi (.....)’in [\(.....\)@tankes.com.tr](mailto:(.....)@tankes.com.tr) adresinden gönderilen e-postada ise “onlar girsin iş rayanura gitmesin (.....) bize alacağımız bi rakam vermez zaten levha ihalesinde bize destek atmaz zorunda kalırlar” denilmektedir. Söz konusu e-posta 15.03.2018’de TANKES yetkilisi (.....) tarafından [\(.....\)@tankes.com.tr](mailto:(.....)@tankes.com.tr) adresine iletilmiş ve “aynı fikirde misiniz??” denilmiştir.

- (238) TANKES’te bulunan söz konusu e-posta yazışmasından ASYA TRAFİK’in TANKES’e 23.03.2018 tarihli Erzurum Büyükşehir Belediyesi ihalesi için ortak hareket etme yönünde teklifte bulunduğu ve bu teklife ilişkin TANKES’in değerlendirme yaptığı anlaşılmaktadır.
- (239) Erzurum Büyükşehir Belediyesinden ilgili ihaleye ilişkin bilgi talep edilmiş olup 13.06.2019 tarih ve 3883 sayı ile kayıtlara giren cevabi yazıda; 23.03.2018 tarihinde yapılan Sinyalizasyon Malzemesi Alımı İhalesi kapsamında hem standart sinyalizasyon malzemeleri hem de yeni nesil ledli alüminyum sinyalizasyon malzemeleri alımı yapılmış olup ihalenin kısmi teklife açıldığı, ihalenin birinci kısmı için TANDEM, TANKES ve İSBK firmaları teklif verdiği ve ihalenin TANKES uhdesinde kaldığı görülmektedir. Söz konusu ihale için ASYA TRAFİK ihale dokümanını satın almamış ve teklif vermemiştir.
- (240) Yukarıda anılan yazışmadan TANKES’in, ASYA TRAFİK’in ihalede “ortak hareket etme” teklifine ne şekilde yanıt verdiği anlaşılmamakla birlikte ASYA TRAFİK’in ihaleye teklif vermemiş olması iki teşebbüsün ortak hareket ettiğine ve e-postada yer alan “Ya biz girelim avantajlı olalım ya da siz girin” teklifine uygun hareket edildiğine işaret etmektedir. Söz konusu belge bağlamında ASYA TRAFİK ve TANKES’in 23.03.2018 tarihli Erzurum Büyükşehir Belediyesi ihalesinde rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir anlaşma çerçevesinde hareket ettiği görülmektedir.

22.05.2018 Tarih ve 2018/176246 Numaralı Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü Sivas İhalesi

- (241) 22.05.2018 tarih ve 2018/176246 numaralı Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü (Sivas) ihalesine ilişkin RAYENNUR’un hem AAB hem de BUHARALILAR ile arasında iletişim tespit edilmiştir.
- (242) **BELGE-47:** 21.05.2018 tarihinde saat 15:03’te AAB yetkilisinden TEB çalışanına gönderilen “*Teminat mektubu talebi*” başlıklı e-postada; “*Dikkat mektubun Konya Zafer Sanayi Şubesinde bugün teslim edilmesi gerekiyor ihale erken saatte.*” ifadeleri yer almaktadır. E-postanın ekinde ise Karayolları Genel Müdürlüğü’nün Sivas ihalesine sunulmak üzere TEB (.....) Şubesine hitaben yazılmış teminat mektubu talebi yer almaktadır. Teminat mektubu talebinin konu kısmında “*Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü Yol Açındaki Devlet ve İl Yollarında Sinyalizasyon Sistemi, Değişken Mesaj Sistemi (DMS), Senkronize Flaşör Sistemi ve Muhtelif İşlerin Yapılması İş*” ifadesi yer almakta ve yazının en sonunda yer alan notta ise “*Düzenlenen Teminat Mektubunun... TC Kimlik numaralı (.....)’a Konya Zafer Sanayi Şubesinde teslim edilmesi rica olunur*”

denilmektedir. Belgeden 22.05.2018 tarihinde düzenlenen 2018/176246 no'lu *Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü* (Sivas) ihalesine AAB adına teklif verilebilmesi için gerekli teminat mektubunun RAYENNUR'a iletildiği anlaşılmaktadır.

- (243) **BELGE-48:** Söz konusu ihaleye ilişkin bir başka iletişim RAYENNUR ve BUHARALILAR arasında görülmektedir. RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından BUHARALILAR yetkilisi (.....)'e gönderilen "Sivas Teklif" başlıklı 21.05.2018 tarihli e-posta ekinde 2018/176246 numaralı ihaleye ait birim fiyat teklif cetveli ve mektubu bulunmaktadır.
- (244) KGM'den ilgili ihaleye ilişkin bilgi talep edilmiş olup 29.05.2019 tarih ve 3623 sayı ile kayıtlara giren cevabi yazısında; 22.05.2018 tarihinde gerçekleştirilen 2018/176246 numaralı ihale için Talat DERELİ -TYT Kontrol Otomasyon ve Mühendislik Hizmetleri-YOL Kontrol sistemleri Elektronik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti ortak girişimi, AAB, BUHARALILAR, ORTANA, TANDEM ve MOSAŞ tarafından teklif verildiği, ihalenin en avantajlı teklif sunan MOSAŞ üzerinde kaldığı belirtilmektedir.
- (245) Yukarıda söz edilen BELGE-47'de yer alan hususlar, 2018/176246 numaralı ihale bakımından rakip konumda olan MOSAŞ/RAYENNUR ve AAB arasında ihale öncesinde ihalelere hazırlık aşamasında stratejik hususlar konusunda işbirliği yaptıkları iddiasını güçlendirmektedir. AAB'de yapılan yerinde inceleme sırasında teşebbüs yetkilisi RAYENNUR'un bayisi olduklarını belirtmiş olsa da AAB ile RAYENNUR arasında bayilik ilişkisi olması ikisinin rakip olarak girdikleri ihalelerde rekabetin engellenmesine yönelik davranışlarınının 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında ele alınmasını engellemektedir. Bu çerçevede ilgili ihaleye her iki teşebbüsün de ayrı ayrı teklif verdiği ve dolayısıyla söz konusu ihaleye rakip olarak girdikleri görülmüştür.
- (246) Öte yandan BUHARALILAR ve RAYENNUR arasındaki iletişime ilişkin olarak, BUHARALILAR tarafından ihaleye sunulan teklifin ((.....) TL), ihaleden bir gün önce 21.05.2018 tarihinde RAYENNUR tarafından kendisine iletilen birim fiyat teklif mektubunda yer alan bedele ((.....) TL) yakın olduğu ve diğer sunulan tekliflere kıyasla yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca BUHARALILAR'ın ihale dokümanını, ihale tarihinden bir gün önce, 21.05.2018 tarihinde satın aldığı görülmektedir. Nitekim MOSAŞ'ta elde edilen şirket içi yazışmalarda geçen BUHARALILAR'a ait doldurulmuş tekliflerin olduğu ifadeleri bu hususu desteklemektedir. Elde edilen bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde BUHARALILAR'ın teklifinin RAYENNUR'un talebi üzerine hazırlandığı ve BUHARALILAR ile RAYENNUR'un söz konusu ihale özelinde rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir işbirliği içinde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.
- (247) Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde 22.05.2018 tarih ve 2018/176246 sayılı ihale özelinde MOSAŞ/RAYENNUR ile AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR ile BUHARALILAR arasında 4054 sayılı Kanunun 4. maddesi kapsamında bir anlaşma olduğu tespit edilmiştir.

I.3.2.2.2. İhlal Tespitine Ulaşılmayan İhalelerin Değerlendirilmesi

- (248) Şikâyetçi tarafından 2016/223328 numaralı Aydın Büyükşehir Belediyesi ihalesi, 2016/175112 numaralı Hatay Büyükşehir Belediyesinin ihalesi, 2017/662099 numaralı Karayolları 4. Bölge Ankara ve 2016/134410 numaralı KGM 1. Bölge İstanbul ihalesi hakkında danışıklı teklif verildiği iddia edilmiş olsa da bu ihalelere ilişkin teşebbüsler arasında rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaya ilişkin bir delil elde edilmemiş, yapılan incelemelerde bu ihalelere ilişkin iletişime rastlanmamıştır. Bu ihalelere ilişkin olarak

ilgili idarelerden bilgi talep edilmiş olmakla birlikte sadece ihalelere verilen teklifler incelenerek bir ihlal tespitinde bulunulması mümkün olmamıştır.

- (249) Bu ihaleler haricinde, yerinde incelemelerde taraf teşebbüslerin bazıları arasında ihale öncesi veya sonrasında iletişim olduğu tespit edildiği için incelenen ancak ihlal tespiti yapılmayan ihaleler de bulunmaktadır. Bu ihalelere ilişkin belgeler ve ulaşılan tespitlere aşağıda yer verilmektedir.

09.02.2018 Tarih ve 2018/5967 KGM Samsun İhalesi

- (250) İhale, Karayolları 7. Bölge Müdürlüğü (Samsun) Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan muhtelif kavşak ve dalgeçlerde şerit belirleyici Led'li buton sisteminin yapılması işini içermektedir.
- (251) **BELGE-49:** 17.05.2018 tarihinde bir TANDEM yetkilisinin diğer TANDEM yetkilisine gönderdiği "FW: buton hakediş 1" başlıklı e-posta ekinde 2018/5967 sayılı Samsun ihalesine ait ve ihale yüklenicisi MOSAŞ hakkında düzenlenmiş hakediş raporu bulunmaktadır. Belge incelendiğinde MOSAŞ'ın yüklenicisi olduğu bir ihalede MOSAŞ adına düzenlenen hakediş raporunun MOSAŞ'ın rakibi TANDEM'e gönderildiği görülmektedir. Bu durum iki rakibin Samsun ihalesi kapsamında birlikte hareket ettiği izlenimi yaratmaktadır.
- (252) Konu hakkında Karayolları Genel Müdürlüğü'nden bilgi talep edilmesi üzerine gelen cevabi yazıya göre ihaleye soruşturma taraflarından MOSAŞ, ASYA TRAFİK, TANDEM'in içerisinde bulunduğu 21 teşebbüs teklif vermiştir. TANDEM'in teklifi sınır değer altında kaldığından değerlendirme dışı bırakılmış, ihale ekonomik açıdan en avantajlı teklifi sunan MOSAŞ'ın uhdesinde kalmıştır. Samsun ihalesine hem MOSAŞ hem de TANDEM'in teklif vermiş olması BELGE-49 ile birlikte değerlendirildiğinde teşebbüslerin Samsun ihalesinde rekabete aykırı işbirliği içerisinde olduğu kanısını kuvvetlendirmektedir.
- (253) Bununla birlikte belgeye ilişkin olarak TANDEM tarafından Samsun'da MOSAŞ'ın kazandığı söz konusu ihaledeki işi yoğunluğu nedeniyle yapamayıp TANDEM'i alt yüklenici olarak çalıştırdığı açıklaması yapılmıştır. İhale konusu işlerin yapılmasında alt yüklenici çalıştırılması, ilgili idarenin muvafakatine bağlı olduğundan konuyla ilgili KGM'ye Samsun ihalesi kapsamında alt yüklenici çalıştırılmasına muvafakat edilip edilmediği sorulmuştur. Kurum kayıtlarına 18.07.2019 tarih ve 4712 sayı ile giren cevabi yazıda MOSAŞ'ın uhdesinde kalan Samsun ihalesinde MOSAŞ'ın talebi ile TANDEM'in alt yüklenici olarak çalıştırılmasına muvafakat edildiği ifade edilmiş ve bu muvafakate ilişkin belgeler gönderilmiştir. Bu kapsamda BELGE-49'da yer alan hakediş raporlarının idarenin onayı çerçevesinde TANDEM'e gönderilmiş olabileceği değerlendirilmektedir. TANDEM, MOSAŞ ve ihaleye teklif sunan diğer teşebbüsler arasında ihale kapsamında rekabete aykırı iletişim bulunduğuyla ilişkin başka belge elde edilmediğinden bu ihale özelinde teşebbüslerin birlikte hareket ettikleri sonucuna ulaşılmamıştır.

26.04.2016 Tarih ve 2016/91167 sayılı KGM Kars İhalesi

- (254) İhale, Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü (Kars) sorumluluğundaki yollarda değişken mesaj işaretleri (VMS) ile yol butonu ve muhtelif işlerin yapılmasına ilişkindir. Söz konusu ihaleye ilişkin TANDEM ve MATRİSLED'in yazışmaları elde edilmiştir.
- (255) **BELGE-50:** MATRİSLED'de yapılan yerinde incelemede elde edilen bu belgede, 2016/91167 sayılı ihaleye ilişkin TANDEM yetkilisi adına düzenlenmiş ancak imzasız ve kaşesiz birim fiyat teklif cetveli bulunmaktadır. Ancak fiyat teklif cetvelinin

MATRİSLED'e kim tarafından iletildiği, MATRİSLED'in ihale öncesinde mi yoksa sonrasında mı tekliften haberdar olduğu tespit edilememiştir. Bu nedenle söz konusu belgeye dayanarak ihale öncesinde MATRİSLED ve TANDEM arasında bir iletişim olduğu sonucuna varılmamıştır.

14.12.2017 Tarih ve 2017/577387 Numaralı KGM Antalya İhalesi

(256) İhale, Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü (Antalya) sorumluluğundaki yollarda sinyalizasyon tesislerinin yapımı ile sinyalizasyon ve ışıklı sistemlerin bakım ve onarımının yapılması işini içermektedir.

(257) **BELGE-51:** RAYENNUR yetkilisi (.....)'ten NÇT'ye 28.11.2017 tarihinde gönderilen "KGM13 Antalya Teklif" başlıklı e-postada:

"(.....)."

ifadeleri yer almaktadır.

(258) Aynı belgede yer alan yine (.....)'ten NÇT'ye gönderilen 28.11.2017 tarihli e-postada ise:

(.....)."

ifadeleri yer almaktadır. İlgili e-postanın ekinde 2017/577387 sayılı ihaleye ilişkin Birim Fiyat Teklif Cetveli yer almaktadır. 2017/577387 sayılı ihalenin "Karayolları 13 Bölge Müdürlüğü Sorumluluğundaki Yollarda Sinyalizasyon Tesislerinin Yapımı İle Sinyalizasyon Ve Işıklı Sistemlerin Bakım Ve Onarımının Yapılması" işine ilişkin olduğu ve 14.12.2017'de gerçekleştiği tespit edilmiştir.

(259) **BELGE-52:** Aynı ihaleye ilişkin bir diğer belge olan ve RAYENNUR yetkilisi (.....) tarafından NÇT'ye gönderilen "Antalya karayolları teklif" başlıklı ve 01.12.2017 tarihli e-postada:

"(.....)."

ifadeleri bulunmakta ve e-posta ekinde 2017/577387 nolu ihaleye ilişkin birim fiyat teklif cetveli gönderilmektedir.

(260) BELGE-52'de, BELGE-51'de bahsi geçen Antalya ihalesi kapsamında RAYENNUR yetkilisi tarafından ihale konusu ürünlere ilişkin birim fiyat teklif cetveli gönderilmekte ve teklifte yer alan kalemlere ilişkin "En iyi fiyatı vermek için fiyatları dolar vermek zorunda kaldık. Bununla ilgili öngörü size ait olursa daha sağlıklı olur." ifadelerine yer verilmektedir. Belgenin devamında "İnşallah ihaleyi alırsınız ve yine beraber çalışırız" denilmektedir. Esasen bu ifadeler RAYENNUR ile NÇT arasında ürün alım satımı ilişkisi olduğunu da gösterebilecektir. Zira teklifin dolar bazında verilmesi ve dolar kuruna ilişkin öngörünün NÇT'ye bırakılması bu teklifin bir mal satım ilişkisine ait olduğu izlenimini yaratmaktadır. Ürün alım satımında ihaleye sunulacak teklifin tamamının değil sadece istenen ürünlere ilişkin teklif verilmesi makul kabul edilebilecektir. Nitekim belgeden RAYENNUR'un NÇT'ye belli kalemler için teklif gönderdiği ihaledeki tüm kalemlere ilişkin teklif iletmediği anlaşılmaktadır. NÇT'nin üretim yapmadığı ve ihale özelinde gerekli ekipmanı satın alma yolu ile piyasadaki üretici tedarikçilerden temin ettiği değerlendirildiğinde bu yazışmaların salt rekabeti kısıtlama amacı taşıdığı tespitinde bulunmak zorlaşmaktadır.

(261) Konuya ilişkin KGM'den edinilen bilgilere göre ihaleye MOSAŞ, ASYA TRAFİK, TANDEM ve Ferhat DUMANLIDAĞ-ERDEM GÜVENLİK İş Ortaklığı teklif vermiştir. İhaleyi ekonomik açıdan en avantajlı teklifi sunan ASYA TRAFİK kazanmıştır. NÇT ihaleyi EKAP üzerinden satın almış ancak teklif vermemiştir. Bu durum da yukarıda

yapılan değerlendirmeyi desteklemektedir. Dolayısıyla bahse konu ihale ve ilgili belgelerin incelenmesi sonucunda herhangi bir ihlal tespiti yapılmamıştır.

04.10.2016 Tarih ve 2016/352712 Numaralı Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü İhalesi

- (262) **BELGE-53:** ASYA TRAFİK'te yapılan yerinde incelemede elde edilen ve 25.07.2017 tarihinde ASYA TRAFİK yetkilisi (.....)'dan asya@asyatrafik.com.tr adresine gönderilen e-postada:

“(.....).”

ifadeleri yer almaktadır. E-posta ekinde ise KGM'ye ithafen yazılan dilekçe yer almaktadır.

- (263) Dilekçede “(.....)” denilerek imza kısmında TANKES ticaret unvanı yer almaktadır.
- (264) KGM'den, ilgili ihaleye ilişkin bilgi talep edilmiş olup cevabi yazı 29.05.2019 tarih ve 3623 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. İhaleye; TANDEM, Yol Kontrol Sis. Proj. Müh. İml. Elekt. İnş. Taah. İth. İhr. San. (YOL KONTROL), ISSD Bil. Elektr. Eğt. San. ve Tic. Ltd. Şti, Seyfettin Sinan GÜLTEKİN, Umut AYDIN, AYTEKİN, ASYA TRAFİK ve TANKES teklif sunmuştur. YOL KONTROL, Seyfettin Sinan GÜLTEKİN ve ASYA TRAFİK'in tekliflerinin sınır değerinin altında olduğu tespit edilerek değerlendirme dışı bırakılmıştır. Ekonomik açıdan en avantajlı birinci teklif TANKES'e ve ikinci teklif ise AYTEKİN'e aittir.

- (265) ASYA TRAFİK yetkilisi (.....)'nın asya@asyatrafik.com.tr adresine gönderdiği e-postanın ekinde TANKES adına Karayolları 13. Bölge Müdürlüğüne yazılmış, “nakit teminatın teminat mektubu ile değiştirilmesi” ve “nakit teminatın Tankes hesabına yatırılması” talepli dilekçe yer almaktadır. ASYA TRAFİK ile TANKES arasında bir ortaklık ilişkisi veya organik bir bağ olmadığı bilgisi TANKES tarafından da teyit edilmiştir. Birbirinden bağımsız ve aynı sektörde rakip konumundaki iki teşebbüsten birinde, diğerine ait nakit teminatı veya teminat mektubunun nakit teminatla değiştirilmesine ilişkin talebi içeren dilekçesinin yer alması şüpheli olmakla birlikte; yazışmanın ihale gerçekleştikten dokuz ay sonrasına ilişkin olması ve ihale öncesinde iki teşebbüsün iletişiminin tespit edilmemiş olması nedeniyle söz konusu belgenin taraflar arasında rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir danışıklı ilişkinin ortaya konulması için yeterli olmadığı değerlendirilmiştir.

04.08.2015 Tarih ve 2015/90161 Numaralı Karayolları 10. Bölge Müdürlüğü İhalesi

- (266) **BELGE-54:** MATRİSLED yetkilileri arasında yapılan 27.07.2015 tarihli “RE tandem” başlıklı yazışmada aşağıdaki ifadeler geçmektedir:

“(.....)”

- (267) KGM'den ilgili ihaleye ilişkin bilgi talep edilmiş olup cevabi yazı 29.05.2019 tarih ve 3623 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. 04.08.2015 Salı günü saat 10:00'da yapılan ihaleye; Taşpınar Yapı Mimarlık Ticaret Ltd. Şti., MATRİSLED, E.Z.P. Mühendislik Elek. San. İnş. Nak. Taah. Tic. Ltd. Şti, Abdülkerim ÜNAL (Sey İnşaat Taahhüt) ve Ünsel İnş. Taah. Nak. Paz. Pet. ve Dış. Tic. Ltd. Şti iş ortaklığı, Emfa Genç Mühendislik ve TANDEM tarafından teklif sunulduğu görülmektedir. İhale komisyonu TANDEM tarafından verilen teklifi aşırı düşük teklif olarak değerlendirmiş ve aşırı düşük teklif savunması istemiştir. Yapılan savunmanın yeterli bulunması neticesinde

ihalenin TANDEM üzerinde kalmasına karar verilmiştir. MATRİSLED tarafından verilen teklifin ise ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif olduğu görülmektedir.

- (268) Söz konusu yazışmada “*bu ihaleye matrisled olarak teklif vericez*” ifadesi dikkat çekmektedir. Diğer taraftan, ihale gününden sekiz gün önce TANDEM yetkilisi (.....) ile MATRİSLED yetkilisi arasında ihalenin yapılacağına ilişkin bir iletişimin gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte, ihaleye ilişkin tekliflerinin birbirleri ile paylaşıldığına dair herhangi bir delil elde edilememiştir. MATRİSLED’in iç yazışması niteliğinde olan ve içerik itibarıyla de ihaledeki rekabeti kısıtlama amacını ortaya koymadığı düşünülen söz konusu belgenin MATRİSLED ve TANDEM tarafından 04.08.2015 tarihinde gerçekleşen Karayolları 10. Bölge Müdürlüğü ihalesinde danışıklı teklif verildiği tespitine ulaşmak için yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

08.05.2018 Tarih ve 2018/142707 Numaralı İzmir Büyükşehir Belediyesi İhalesi

- (269) **BELGE-55:** AAB’de yapılan yerinde incelemede elde edilen ve AAB yetkilisinden RAYENNUR yetkilisi (.....)’e gönderilen 19.04.2018 tarihli ve “*Fwd: izmir ihale fiyat isteği*” konulu e-posta iletilsinin ekinde 2018/142707 numaralı ihaleye ilişkin doldurulmamış birim fiyat teklif cetveli bulunmaktadır.
- (270) AAB’de yapılan yerinde incelemede elde edilen ve RAYENNUR yetkilisi (.....)’ten, AAB yetkilisine gönderilen 03.05.2018 tarihli ve “*2018/142707*” konulu e-posta iletilsinde aşağıdaki ifadeler geçmekte, ekinde ise mezkûr ihaleye ilişkin tamamı doldurulmuş birim fiyat teklif cetveli bulunmaktadır:

“(.....)”

- (271) İzmir Büyükşehir Belediyesinden ilgili ihale kapsamında bilgi talep edilmiş olup cevabi yazı 23.05.2019 tarih ve 3486 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Yaklaşık maliyetin, “*ihale konusu işi oluşturan iş kalemlerine veya gruplarına ilişkin olarak piyasadaki yapılacak fiyat araştırması kapsamında elde edilecek fiyat tekliflerinin aritmetik ortalaması alınmak suretiyle ya da konusunda uzman bilirkişi ve ekspertizlerden soruşturularak oluşturulan fiyatlar*” düzenlenmesi esas alınarak Satınalma Dairesi Başkanlığı Doğrudan Temin Şube Müdürlüğüne tespit edildiği ifade edilmiştir. Yaklaşık maliyetin belirlenmesi noktasında 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun bir yöntem belirlemediği, İzmir Büyükşehir Belediyesinin yaklaşık maliyet tespiti için internet sitesi üzerinden ilan etme yolunu tercih ettiği belirtilmiştir. Bu kapsamda mezkûr ihale için aynı yöntem izlenmiş ve Deka Dig. Telekom Hiz. AŞ, Emet İnsan Kaynakları Öz. Eğt. Dan. Sistem San. Tic. Ltd. Şti., Orbay KİMSESİZ, FEC ReKL TUL İnş. ve Res. İş. San. Tic. Ltd. Şti., Pıksel Müh. Elk. Elek. İnş. Mak. San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Hat Atık Yön. Müh. İnş. Tah. Tic. ve San. Ltd. Şti. teşebbüslerden alınan tekliflerin aritmetik ortalamaları alınarak yaklaşık maliyet hesabı yapılmıştır.
- (272) Diğer taraftan; 08.05.2018 Salı günü saat 10:00’da gerçekleştirilen ihaleye AAB ve RAYENNUR dahil olmak üzere soruşturma tarafı teşebbüslerden hiçbiri katılmamış, Ansava Mühendislik Elektrik Elektronik İnşaat Makine Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., Girişim Telekomünikasyon İnş. Taah. Tur. Elek. Proje Danış. San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Teos Elektrik İnşaat Ltd. Şti. teklif vermiştir.
- (273) Bilgi ve belgelerden, ihale öncesinde AAB ve RAYENNUR arasında ihale konusu mal ve hizmetlerin fiyatlandırılmasına ilişkin iletişim olduğu görülmektedir. Buna rağmen iletişimin, içeriği iki tarafın bir iş ortaklığı olarak teklif vermeyi planladığı ve bu hususa yönelik iletişimde oldukları şeklinde de yorumlanabilmesi mümkündür. İlaveten AAB ve RAYENNUR’un ayrı ayrı veya iş ortaklığı olarak ihaleye teklif vermemiş olması, söz konusu iletişimin amacının teyit edilmesini olanaksız hale getirmektedir. Bu sebeple

mevcut belgelerle 08.05.2018 tarihinde gerçekleşen İzmir Büyükşehir Belediyesinin ihalesinde AAB ve RAYENNUR'un rekabeti kısıtladıkları sonucuna varılmamıştır.

I.4. Genel Değerlendirme

- AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR Arasındaki İletişimin Değerlendirilmesi

(274) Dosya kapsamında AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR'un ihale öncesinde yaklaşık maliyet belirlenmesi aşamasında idarelere verdikleri teklifleri birlikte hazırladıkları veya MOSAŞ/RAYENNUR tarafından kendilerine iletilen teklifi kaşelemek ve imzalamak suretiyle idareye ilettikleri ve bu şekilde aralarındaki kamunun trafik sinyalizasyon sektöründeki alımlarında rekabeti kısıtlama amacı taşıyan anlaşmanın yaklaşık maliyet belirlenmesi sürecini de kapsadığı tespit edilmiştir. Bu ihalelere aşağıda yer verilmektedir:

- Batman Belediyesi İhalesi (BELGE-14, BELGE-16, BELGE-17)
- Hatay Büyükşehir Belediyesi İhalesi (BELGE-15)
- Aydın Belediyesi İhalesi (BELGE-18)
- Kütahya Belediyesi İhalesi (BELGE-13)

(275) Ayrıca AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR'un çeşitli ihalelere verecekleri teklifleri birbirleriyle paylaştıkları, ihale öncesi ihalede verilecek tekliflere ilişkin unsurlar konusunda iletişimde oldukları, AAB'ye ait ihale tekliflerini MOSAŞ/RAYENNUR'un hazırladığı, ihale teklif zarfında bulunması gereken evrakın AAB tarafından MOSAŞ/RAYENNUR'a iletilmesi ve AAB'ye ait teminat mektuplarının MOSAŞ/RAYENNUR yetkilileri tarafından teslim alındığını gösteren belgelere ulaşılmıştır. İlgili ihale başlıkları altında detaylıca açıklanan bu belgeler değerlendirildiğinde AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR arasında KGM ve belediyelerin düzenlediği belirli ihalelerde rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir anlaşma olduğu ve bu yolla 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri tespit edilmiştir. AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR'un rekabeti kısıtlama amacı ile anlaşmış oldukları tespit edilen ihaleler aşağıda sıralanmıştır:

- 2018/108330 numaralı ve 30.03.2018 tarihli KGM Konya İhalesi (BELGE-37)
- 2017/311604 numaralı ve 20.07.2017 tarihli Isparta Belediyesi İhalesi (BELGE-29, BELGE-30, BELGE-31, BELGE-32)
- 2017/99118 numaralı ve 12.04.2017 tarihli KGM Kars İhalesi (BELGE-20, BELGE-21, BELGE-22)
- 2017/152035 numaralı ve 05.05.2017 tarihli KGM Van İhalesi (BELGE-23, BELGE-24, BELGE-25, BELGE-26, BELGE-28)
- 2018/62966 numaralı ve 16.03.2018 tarihli KGM Program İzleme Dairesi Başkanlığı İhalesi (BELGE-38, BELGE-39, BELGE-40, BELGE-41)
- 2018/66152 numaralı ve 13.03.2018 tarihli Bursa Büyükşehir Belediyesi İhalesi (BELGE-35, BELGE-36)
- 2018/176246 numaralı ve 22.05.2018 tarihli Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü Sivas İhalesi (BELGE-47, BELGE-48)

- TANDEM ve MOSAŞ/RAYENNUR Arasındaki İletişimin Değerlendirilmesi

(276) TANDEM ve MOSAŞ/RAYENNUR'un Temmuz 2015 ile Mart 2018 tarih aralığında yaklaşık maliyet tespiti aşamasında verilecek fiyat teklifi hususunda aşağıda adı geçen ihalelerde anlaşma içinde oldukları tespit edilmiştir.

- Antalya Büyükşehir Belediyesi İhalesi (BELGE-1, BELGE-2)
- Niğde Belediyesi İhalesi (BELGE-3, BELGE-4, BELGE-6)
- Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü İhalesi (BELGE-5)
- Isparta Belediyesi İhalesi (BELGE-7)

(277) Ayrıca TANDEM ile MOSAŞ/RAYENNUR arasında 2017/311604 numaralı ve 20.07.2017 tarihli Isparta Belediyesi ihalesi kapsamında danışıklılık olduğu tespit edilmiştir (BELGE-29, BELGE-30, BELGE-31, BELGE-32).

- BUHARALILAR ve MOSAŞ/RAYENNUR Arasındaki İletişimin Değerlendirilmesi

(278) BUHARALILAR ile MOSAŞ/RAYENNUR'un yaklaşık maliyet tespiti aşamasında verilecek fiyat teklifi hususunda işbirliği içinde olduğunun tespit edildiği ihaleler şunlardır:

- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi İhalesi (BELGE-8)
- Batman Belediyesi İhalesi (BELGE-9)

(279) Ayrıca BUHARALILAR'ın aşağıda yer verilen ihalelerde MOSAŞ/RAYENNUR tarafından kendisine iletilen teklifleri idareye sunduğu tespit edilmiştir:

- 2017/426292 sayılı 20.09.2017 tarihli Batman Belediyesi İhalesi (BELGE-34)
- 2018/176246 numaralı ve 22.05.2018 tarihli KGM Sivas Bölge Müdürlüğü İhalesi (BELGE-47, BELGE-48)

Bu bağlamda BUHARALILAR ile MOSAŞ/RAYENNUR arasında kamunun trafik sinyalizasyon sektöründeki alımlarında rekabeti kısıtlama amacı taşıyan anlaşmanın 2017 ve 2018 yıllarında devam ettiği sonucuna varılmıştır.

- NÇT ve MOSAŞ/RAYENNUR Arasındaki İletişimlerin Değerlendirilmesi

(280) 2017 yılında Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü tarafından düzenlenen ihale öncesinde NÇT'nin MOSAŞ/RAYENNUR tarafından düzenlenip kendisine e-posta ile iletilen yaklaşık maliyet teklifini idareye gönderdiği tespit edilmiştir (BELGE-11).

(281) Ayrıca NÇT ile MOSAŞ/RAYENNUR'un

- 2017/261028 sayılı ve 20.06.2017 tarihli Kilis Belediyesi İhalesi ve (BELGE-33)
- 2017/99118 sayılı ve 20.07.2017 tarihli KGM Kars İhalesi (BELGE-20, BELGE-21, BELGE-22)

sürecinde rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir işbirliği içinde olduğu ve ihaleye danışıklı teklif verdikleri tespit edilmiştir.

- İSHAKOĞULLARI ve MOSAŞ/RAYENNUR Arasındaki İletişimlerin Değerlendirilmesi

- (282) İSHAKOĞULLARI ile MOSAŞ/RAYENNUR'un 2018 yılında Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen ihalede yaklaşık maliyet tespiti sürecinde birlikte hareket ettikleri tespit edilmiştir. (BELGE-12)
- (283) Ayrıyeten söz konusu teşebbüslerin 2018/84357 numaralı ve 22.03.2018 tarihli Batman Belediyesi ihalesinde rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir işbirliği içinde oldukları ve danışıklı teklif verdikleri tespit edilmiştir (BELGE-35, BELGE-36).

- ASYA TRAFİK ve TANKES Arasındaki İletişimin Değerlendirilmesi

- (284) ASYA TRAFİK ile TANKES arasında 2018/83669 numaralı ve 23.03.2018 tarihli Erzurum Büyükşehir Belediyesi İhalesi bağlamında bir iletişim gerçekleştiği ve TANKES'ten ASYA TRAFİK'e ihale paylaşımına yönelik bir talep iletiliği tespit edilmiştir (BELGE-46). İlgili ihaleye TANKES teklif verirken ASYA TRAFİK'in teklif vermemesi aralarındaki iletişimin anlaşma ile sonuçlandığını ortaya koymaktadır. Bu kapsamda ASYA TRAFİK ile TANKES arasında tek bir ihaleye ilişkin olarak rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir anlaşma olduğu sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır.
- (285) Aşağıda yer alan tablolar ile yaklaşık maliyet teklif sürecinde ve teklif sürecinde ihlal tespit edilen ihaleler ve bunlara ilişkin belgeler özetlenmiştir:

Tablo 2: Yaklaşık Maliyet Teklifi Sürecinde Danışıklılık Tespit Edilen İhaleler

Belge Tarihleri	İhaleyi Düzenleyen İdare	İhlal Tespiti Yapılan Teşebbüsler	Belge No
21.02.2018	Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü (Sivas)	TANDEM, MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-5
21.07.2015 09.09.2015	Antalya Büyükşehir Belediyesi	TANDEM, MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-1
21.03.2018 22.03.2018 21.03.2018	Niğde Belediyesi Zabıta Müdürlüğü	TANDEM, MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-2
21.04.2016	Isparta Belediyesi	TANDEM, MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-3
06.02.2018	Batman Belediyesi	BUHARALILAR MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-4
14.05.2018	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi	BUHARALILAR MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-6
13.02.2017	Karayolları 18. Bölge Müdürlüğü	NÇT, MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-7
17.10.2017 17.10.2017 24.07.2017	Batman Belediyesi	AAB, MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-9
06.08.2017	Hatay Büyükşehir Belediyesi	AAB, MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-8
31.01.2018	Aydın Belediyesi	AAB, MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-11
16.02.2018	Kütahya Belediyesi	AAB, MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-16 BELGE-14
08.03.2018	Adana Büyükşehir Belediyesi	İSHAKOĞULLARI MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-17

20-14/191-97

Tablo 3: İhale Sürecinde Danışıklılık Tespit Edilen İhaleler

İhale Numarası	Tarihi	İhaleyi Düzenleyen İdare	İhlal Tespiti Yapılan Teşebbüsler	Belge No
2017/311604	20.07.2017	Isparta Belediyesi	AAB MOSAŞ/RAYENNUR TANDEM	BELGE-29 BELGE-30 BELGE-31 BELGE-32
2017/99118	12.04.2017	KGM Kars	NÇT MOSAŞ/RAYENNUR AAB	BELGE-20 BELGE-21 BELGE-22
2017/152035	05.05.2017	KGM Van	MOSAŞ/RAYENNUR AAB	BELGE-23 BELGE-24 BELGE-25 BELGE-26 BELGE-28
2018/62966	16.03.2018	KGM Program İzleme Başkanlığı	AAB MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-38 BELGE-39 BELGE-40 BELGE-41
2017/261028	20.06.2017	Kilis Belediyesi	NÇT MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-33
2018/66152	13.03.2018	Bursa Büyükşehir Belediyesi	AAB MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-35 BELGE-36
2017/426292	20.09.2017	Batman Belediyesi	BUHARALILAR MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-34
2018/84357	22.03.2018	Batman Belediyesi	İSHAKOĞULLARI MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-35 BELGE-36
2018/83669	23.03.2018	Erzurum Büyükşehir Belediyesi	ASYA TRAFİK TANKES	BELGE-46
2018/176246	22.05.2018	KGM Sivas	AAB BUHARALILA MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-47 BELGE-48
2018/108330	30.03.2018	KGM Konya	AAB MOSAŞ/RAYENNUR	BELGE-37

(286) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca teşebbüsler arasındaki bir anlaşmanın varlığı bakımından herhangi bir şekil şartı aranmamaktadır. Rekabet hukuku kapsamında anlaşma kavramı borçlar hukuku kapsamındaki sözleşme kavramından farklı olarak geniş yorumlanmaktadır. 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin gerekçesinde bu husus açıkça dile getirilmiş ve "Maddenin amacı bakımından anlaşma, Medeni Hukukun geçerlilik koşullarına uymasa bile tarafların kendilerini bağlı

hissettikleri her türlü uzlaşma ya da uyuşma anlamında kullanılmıştır. Anlaşmanın yazılı ya da sözlü olmasının önemi yoktur.” ifadesi ile ortaya konmuştur. Bu çerçevede taraflar arasında rekabeti kısıtlama amacıyla birlikte hareket edildiğinin ve bu yönde iletişim halinde olunduğunun gösterilmesi 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi kapsamında bir ihlalin varlığını ortaya koymak bakımından yeterlidir.

- (287) Bu bağlamda hakkında soruşturma yürütülen taraflardan MOSAŞ/RAYENNUR ekonomik bütünlüğü, AAB, NÇT, BUHARALILAR, TANDEM, ASYA TRAFİK, İSHAKOĞULLARI ve TANKES’in ihalelerde danışıklı hareket etmek suretiyle 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesini ihlal ettikleri tespitine ulaşılmıştır.
- (288) Soruşturma taraflarından biri olan MATRİSLED ile TANDEM’in birbirleriyle iletişime geçtiği anlaşılarda da, bu iletişimlerin teşebbüslerin birbirlerinden ürün temin etmelerine yönelik olarak fiyat teklifi talep etmelerinden kaynaklanmış olabileceği görülmüştür. Başkaca delil olmadığından MATRİSLED ile TANDEM’in 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesini ihlal ettiklerine yönelik bir tespit yapılamamaktadır.

I.5. 4054 sayılı Kanun’un 5. Maddesi Çerçevesinde Değerlendirme

- (289) 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesini ihlal eden bir anlaşma ve/veya uyumlu eylemin aynı Kanun’un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet alabilmesi için maddede hükmünde sayılan şartların tamamını bir arada sağlaması gerekmektedir. Dolayısıyla bu şartlardan herhangi birinin sağlanmadığının ortaya konması halinde muafiyet değerlendirmesi bakımından diğer şartların incelenmesi gereği ortadan kalkmaktadır.
- (290) İşbu dosyanın konusu, sinyalizasyon sektöründe yer alan bazı teşebbüslerin ihalelerde danışıklı teklif verdiği ve bu şekilde ihalelerdeki rekabeti kısıtlamayı amaçladıklarına ilişkindir. İhalelerde rekabet ortamının oluşması için ihaleye katılacak teşebbüslerin birbirlerinden bağımsız teklif vermeleri beklenmektedir. Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere çeşitli ihalelerde yaklaşık maliyet belirlenmesi aşamasında, çeşitli ihalelerde ise ihalede teklif verme aşamasında teşebbüslerin rekabeti kısıtlama amacı taşıyan anlaşma içinde olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitler ihalelerdeki rekabet ortamının bozulduğunu göstermektedir.
- (291) Teşebbüslerin malların alım ya da satım şartlarını etkilemeye yönelik anlaşma ve uyumlu eylemleri rekabet hukukunda açık/per se kısıtlama sayılan hallerdendir. Bu amaca yönelik bir anlaşma veya uyumlu eylemin malların üretim veya dağıtımını ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması sonucunu doğurmayacağı kabul edilmektedir. Bu bakımdan soruşturma kapsamında tespit edilen anlaşmanın 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde sayılan şartlardan ilkinin karşılamadığı anlaşılmaktadır.
- (292) Soruşturmaya taraf teşebbüsler arasında varlığı tespit edilen anlaşmanın 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinin birinci fıkrasında sayılan şartları sağlamadığı ve bu nedenle muafiyet alamayacağı sonucuna varılmıştır.

I.6. Savunmaların Değerlendirilmesi

I.6.1. İSHAKOĞULLARI Tarafından Yapılan Savunmanın Değerlendirilmesi

- (293) İSHAKOĞULLARI tarafından özetle;
- 4054 sayılı Kanun’u ihlal ettikleri yönündeki iddiaların doğru olmadığı, soruşturma bildirimiminin de bu hususu doğruladığı ve İSHAKOĞULLARI ile ilişkili olan sadece dört belgenin var olduğu,
  - İSHAKOĞULLARI ile ilgili olarak dosyada yer verilen ilk belgede (BELGE-12)

MOSAŞ/RAYENNUR'a gönderilen e-posta ekinde Adana Büyükşehir Belediyesi Satınalma ve İhale Daire Başkanlığına hitaben yazılmış dört adet fiyat araştırması teklif mektubu olduğu,

- Adana Belediyesinin bu ihalesine üretimlerinde olmayan birçok ürünün dâhil olduğu, ihaleye MOSAŞ/RAYENNUR ile birlikte ortak girişim şeklinde girme niyetlerinin olduğu, mektupların bu sebeple paylaşıldığı ancak ihale iptal olduğu için ortak girişimin faaliyete geçirilemediği,
- Ayrıca bu ihalede sınır değer tespitinin yapılmadığı, bu sebeple danışıklı teklif verilmesinin hiçbir mantığının olmadığı ve sonuç olarak bu belgenin rekabet ihlaline işaret edemeyeceği,
- Soruşturma kapsamında dosyada yer verilen ikinci belgede (Belge 35); İSHAKOĞULLARI'ndan RAYENNUR'a gönderilen, İSHAKOĞULLARI'na ait SGK ve Gelir İdaresi Başkanlığından alınmış borcu yoktur yazılarının olduğu,
- Bu yazışmanın Batman Belediyesinin 2018/84357 numaralı ihalesine ilişkin olduğu, ihaleyi kazanmalarına rağmen dolar kurundaki artış nedeniyle işin belirli bir yüzde karşılığında MOSAŞ'a devredildiği, verilen vekalet ile işlerin MOSAŞ tarafından yürütüldüğü,
- Bu devirin idarenin bilgisi dâhilinde gerçekleştirildiği, rekabeti kısıtlamadığı ve aksine daha çok firmanın ihaleye girebilmesine imkan verdiği
- Dosya kapsamında yer verilen diğer bir belgede, RAYENNUR/MOSAŞ'a ait şirket içi yazışmalarda *"Masaüstüne aldığı o ihaleler klasöründe aab, ishakoğulları, Buharalılar, n.cagatay ve tandem adına hazırlanmış ve tüm bilgileri doldurulmuş teklif mektupları var"* ifadelerinin yer aldığı belirtilmiştir,
- Bu ifadenin rakip şirkette tespit edildiği ve anlaşılamadığı, ihale öncesi ortak girişim çalışması için firmaya iletilmiş teklifler olmasının muhtemel görüldüğü, bahsi geçen teklif mektuplarının iletilmesi halinde sağlıklı bir savunma yapmalarının mümkün olduğu,
- Soruşturma dosyasında yer alan el yazılı bir belgede Mersin Karayollarının 28.12.2017 ve 19.02.2017 tarihli ihaleleri ile Karayolları 13. Bölgesinin 12-2017 ihalesine ilişkin verilen teklif tutarlarının bulunduğu belirtilmiştir,
- Bahsi geçen belgede sadece teklif tutarları ile birlikte yaklaşık maliyet bilgilerinin de yer aldığı, bu bilgilerin idare tarafından açıklanan bilgiler olduğu ve sektörde faaliyet yürüten tüm firmaların rahatlıkla ulaşılabileceği, ihale sonuçlarının ve rakiplerin verdiği fiyatların ihale sonrasında takip edilmesinin doğal ve rekabetçi bir davranış olduğu,
- Sonuç olarak İSHAKOĞULLARI tarafından 4054 sayılı Kanun'un kesinlikle ihlal edilmediği ve buna yönelik bir eylemde bulunulmadığı

belirtilmiştir.

(294) BELGE-35'te İSHAKOĞULLARI'ndan RAYENNUR'a gönderilen İSHAKOĞULLARI'na ait SGK ve Gelir İdaresi Başkanlığından alınmış ve Batman Belediyesi tarafından yapılan 2018/84357 numaralı ihaleye ilişkin borcu yoktur yazılarının olduğu görülmektedir. Anılan belge, ihaleye verilen teklif dosyasında yer alan evraktan biri olup bu çerçevede İSHAKOĞULLARI'nın ihaleye sunacağı teklif dosyasında yer alan evrakı RAYENNUR'a gönderdiğini göstermektedir. Buna ek olarak dosya kapsamında MOSAŞ çalışanları arasında bir çevrimiçi yazışma uygulaması üzerinden yapılan

yazışmalarda ihalelerde danışıklı teklif verildiğine işaret eden ve mevcut delilleri destekleyici nitelikte olduğu anlaşılan ifadeler yer almaktadır. Söz konusu ifadeler RAYENNUR yetkilisi (.....)'in tek taraflı beyanları olduğundan tek başına delil olarak kabul edilmese de ihlal tespitine yol açabilecek diğer delilleri destekler niteliktedir. MOSAŞ'ta İSHAKOĞULLARI'na ait doldurulmuş teklifler olduğuna ilişkin bu yazışmalarla birlikte İSHAKOĞULLARI'nın ihaleye katılım için gerekli belgelerini RAYENNUR'a ihale öncesi iletmesine ilişkin belge birlikte değerlendirildiğinde incelenen ihalede İSHAKOĞULLARI ve MOSAŞ/RAYENNUR arasında rekabeti kısıtlayıcı anlaşma olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla teşebbüsün ilgili savunmaları kabul edilmemiştir.

(295) İSHAKOĞULLARI'nın savunmasında yer alan bazı belgelere yönelik olarak ise, bu belgelerin zaten herhangi bir ihlal tespitine dayanak yapılmadığı belirtilmelidir.

I.6.2. AAB Tarafından Yapılan Savunmanın Değerlendirilmesi

(296) Teşebbüs tarafından yapılan savunmada özetle;

- Dosya kapsamında yer alan AAB ile ilgili tüm belgelerin RAYENNUR firması ile yapılan yazışmalar olduğu ve bu yazışmaların ihalelerde rekabeti kısıtlamaya yönelik olmadığı,
- AAB'nin üretiminin olmadığı sadece ihalelere girdiği, ihaleye girmeden önce ürünlerin temini konusunun netleştirildiği, bunun tek yolunun ise sinyalizasyon sektöründe üretici olarak faaliyet yürüten firmalar ile işbirliğine gitmek olduğu, diğer bir ifadeyle ihaleye girmek isteyen ancak üretimi olmayan bir firmanın, üretimi olan firmaların ürünleri ile ihaleye girebilmek için onlardan fiyat talep edebildiği,
- Bu fiyatların üretici olan firmanın söz konusu ürünleri ihaleye girmek isteyen firmaya satış fiyatları olduğu, şayet üretici firma söz konusu ihaleye kendisi doğrudan girecek ise çoğunlukla üretici olmayan firmalara herhangi bir fiyat vermediği ya da bunu açıkça karşı tarafa bildirdiği,
- Üreticinin ihaleye girmediği/giremediği durumlarda sektörde faaliyet gösteren ancak üretimi olmayan ve çoğunlukla da kendisinin distribütörü/bayisi olan diğer firmaları desteklediği, bu desteğin ihalenin kazanılması sonrasında işin yapılması ve teslimine kadar ki tüm süreçleri kapsadığı,
- Dosya kapsamında yer alan AAB ile ilgili belgelerin tamamının, üretici firma olan RAYENNUR ile belirli ihalelere yönelik olarak kurulmuş işbirliğine yönelik olduğu ve kesinlikle rekabeti kısıtlama gibi bir amacının veya etkisinin olmadığı, AAB olarak RAYENNUR'un yetkili servisi ve temsilcisi oldukları, RAYENNUR ürünleri için üçüncü şahıslara ve ihalelere teklif verme haklarının olduğu, RAYENNUR'un ihaleler için gerekli finansal yükümlülükleri sağlayamadığı dönemler olduğu ve bu tür bir kısıtı olmayan AAB ile işbirliğine gitme yolunu seçtiği, bu işbirliğinin belirli ihalelere yönelik yapıldığı ve teklifin hazırlanması, idareye sunulması, ihalenin kazanılması halinde işin yapılması ve teslimine kadar tüm süreçleri kapsadığı,
- Dosyadaki tüm belgelerin AAB ile RAYENNUR'un ihalelere teklif vermek amacıyla veya birlikte kazandıkları işleri yürütmek amacıyla gerçekleştirdikleri yazışmalar olduğu, bunun dışında bir amacın olmadığı, bu yazışmaların hiçbirinde mevcut soruşturmaya taraf diğer sektör oyuncularını ile herhangi bir iletişim olmadığı, RAYENNUR'un diğer sektör oyuncularına aynı ihaleler için

mal satmasını engelleyici bir girişim olmadığı, ihalelerde RAYENNUR'un diğer müşterilerinin rakip olarak karşısına çıktığı,

- Kurulun ve 4054 sayılı Kanun'un koruması gereken rekabetin sadece AAB ve RAYENNUR arasındaki rekabet olmadığı, herhangi bir ihale sürecindeki rekabetin yoğunluğunun korunmasının gerektiği, firmalar arasındaki bazı işbirliklerinin rekabeti artırdığı ve AAB ile RAYENNUR arasındaki işbirliğinin böyle bir nitelik taşıdığı, bu tür bir işbirliğine izin verilmediği durumda hem AAB'nin hem de RAYENNUR'un ihalelere giremeyeceği ve önemli bir oyuncunun ürünlerinin ihale sürecine dahil olmayacağı,
- RAYENNUR ile AAB arasındaki ilişkilerin kesinlikle kartel ya da rekabeti sınırlayıcı bir anlaşma olarak değerlendirilemeyeceği, pazardan pay almak isteyen bu iki firma arasındaki ilişkinin yatay işbirliği anlaşması olduğu, Yatay İşbirliği Anlaşmaları Hakkında Kılavuz'un (Kılavuz) 3. paragrafında *"Yatay işbirliği anlaşmaları, özellikle birbirini tamamlayıcı faaliyet, beceri veya varlıkları bir araya getirdiği zaman önemli ekonomik faydalar ortaya çıkarabilmektedir. Yatay işbirliği, risk paylaşmak, maliyet tasarrufu yapmak, yatırımları artırmak, knowhow havuzu oluşturmak, ürün kalitesi ile ürün çeşitliliğini artırmak ve daha hızlı yenilik yapmak için bir araç olabilmektedir."* denildiği, yatay işbirliğinin aralarında tamamlayıcılık ilişkisi bulunan taraflarca gerçekleştirilebileceği ve RAYENNUR ile AAB'nin bu şartı sağladığı, RAYENNUR'un üretici bir firma olduğu ve içerisinde bulunduğu problemler sebebiyle ihalelere katılmadığı, AAB'nin ise üretimi olmadığı ve RAYENNUR'un bayisi gibi faaliyet yürüttüğü,
- Rakip teşebbüslerin işbirliği içerisinde teklif vermelerinin tüm sektörlerdeki kamu ihalelerinde gözlemlendiği, ancak Kurulun verdiği karar sayısının sınırlı olduğu, bunun muhtemel nedeninin rakiplerin birlikte teklif vermelerinin ihlal olarak görülmemesi ya da Kurulun bu tür işbirliklerine ılımlı davranmasının olabileceği, Kurulun kendisine bildirilen ve ihalelere girmek üzere oluşturulan rakipler arası işbirliklerini hiçbir zaman kartel olarak değerlendirmedeği ve tamamına muafiyet verdiği, Kurulun okul sütlerine yönelik aldığı kararların örnek olarak gösterilmesinin mümkün olduğu,
- Sonuç olarak dosyada yer alan belgelerin rekabeti kısıtlamaya yönelik bir girişim içerisinde olduklarını göstermediği, aksine belgelerin tamamının AAB'nin sektörde üretimi olmayan bir firma olarak sektördeki üretici bir firma ile işbirliğine giderek faaliyet yürüttüklerini gösterdiği, bu tür işbirliklerinin kamu ihalelerinde rekabeti artırdığı ve bu nedenle Kurulun daha önce müsamahalı yaklaştığı, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet değerlendirmesi yapılması ve 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmedikleri yönünde rapor tanzim edilmesi gerektiği,
- Soruşturma dosyasında, ihalelerin hangi kritere göre ihlal içeren veya içermeyen şekilde tasnif yapıldığının anlaşılamadığı,
- 13.03.2018 tarih ve 2018/66152 sayılı Bursa Büyükşehir Belediyesinin ihalesi ile 08.05.2018 tarih ve 2018/142707 sayılı İzmir Büyükşehir Belediyesinin ihalesine ilişkin tespitlerin birebir aynı olduğu, her iki ihale bakımından da teşebbüslerin ihale öncesi iletişim halinde olduğu ve her iki ihaleye de teşebbüsler tarafından teklif verilmediği, ancak İzmir Büyükşehir Belediyesinin

ihalesinde ihlal iddiasında bulunulmaz iken Bursa Büyükşehir Belediyesinin ihalesinde ihlal iddiasında bulunulduğu,

- Teşebbüslerin ihaleye girebilmeleri için ihale dökümanı satın almaları gerektiği, ancak ihale dökümanını satın almadan da inceleyebildikleri, nitekim EKAP'tan ücret odmeden bu dökümanın indirilebildiği, satın alma işleminin ise ihaleden 1 dakika önce bile olsa gerçekleştirilebileceği,
- 20.07.2017 tarihli ve 2017/311604 numaralı Isparta Belediyesi ihalesine ilişkin olarak Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'in fiyat teklifi yerine teşekkür belgesi sunmasının gerekçesinin ihalenin geçerli olması için 3 teklif şartının karşılanması olduğu şeklindeki tespitin hatalı olduğu,
- Dosya içerisinde ihlal tespiti yapılan ihalelerden en eski tarihlisinin 12.04.2017 tarihinde gerçekleştirilen 2017/99118 numaralı KGM Kars ihalesi, en yeni tarihlisinin ise 22.05.2018 tarihinde gerçekleştirilen 2018/176246 numaralı KGM Sivas ihalesi olduğu,
- Bu iki ihale arasındaki sürenin bir yıldan fazla olmasma rağmen, KGM Kars ihalesinin gerçekleştirildiği tarih veya öncesine ilişkin hiçbir tespitle bulunulmadığı, yapılan tespitlerin ihale tarihi sonrasındaki döneme ilişkin olduğu, bu nedenle ihlalin başlangıcı olarak 12.04.2017 tarihinde gerçekleştirilen 2017/99118 numaralı KGM Kars ihalesinin alınmasının ve sürenin iki yıl olarak hesaplanmasının hatalı olduğu

hususlarına yer verilmiştir.

- (297) Öncelikle, rakipler arasında yatay işbirliği anlaşması kapsamında değerlendirilerek muafiyet tanınabilecek işbirlikleri ile rekabeti *per se* kısıtlayan işbirliklerinin birbirinden farklı olduğu belirtilmelidir. Örneğin Kurulun Okul Sütü kararlarında teşebbüslerin ihaleye tek tek katılmak yerine iş ortaklığı şeklinde katılmaları öngörülmüş, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından üretimi ve dağıtımı öngörülen süt miktarı bir başka ifade ile işin kapsamı, niteliği ve niceliği sebebiyle oluşabilecek birtakım zorlukların en aza indirgenecek olması sebebiyle malların üretim ve dağıtımında iyileşme sağlanacağından teşebbüsler arası iş ortaklığı sözleşmesine muafiyet tanınmıştır. Ancak anılan Kurul kararlarından farklı olarak mevcut soruşturmada teşebbüsler ihalelere ayrı ayrı teklif vermiş olup dolayısıyla anılan ihaleler özelinde rakip olarak değerlendirilmektedir.
- (298) Nitekim 2018/108330 numaralı KGM Konya İhalesi, 2017/311604 numaralı Isparta Belediyesi İhalesi, 2017/152035 numaralı KGM Van İhalesi, 2018/62966 numaralı Karayolları Genel Müdürlüğü Program İzleme Dairesi Başkanlığı İhalesine AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR ile aynı ekonomik bütünlük içinde olduğu değerlendirilen Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'in; 2017/99118 numaralı KGM Kars İhalesi, 2018/176246 numaralı Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü Sivas İhalesine ise AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR'un katıldığı ve ayrı ayrı teklif verdikleri görülmektedir. Dolayısıyla teşebbüslerin rakip olarak katıldıkları ihalelere verecekleri teklifleri birbirleriyle paylaşmaları, ihale öncesi ihalede verilecek tekliflere ilişkin unsurlar konusunda iletişim halinde olmaları, birbirleri yerine ihale teklifleri hazırlamaları, AAB'nin teminat mektubunun ve teklif zarfının MOSAŞ/RAYENNUR yetkilisine gönderilmesi muafiyet alamayacak nitelikte rekabeti kısıtlayıcı bir işbirliğine işaret etmekte ve 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlali anlamına gelmektedir.
- (299) Önceki bölümde yer verildiği üzere, sinyalizasyon sektöründe gerçekleştirilen çeşitli ihalelerde teşebbüslerin danışıklılık içinde bulunmaları rekabet hukukunda açık/*per se*

kısıtlama sayılan hallerdendir. Bu nedenle anlaşmanın 4054 sayılı Kanununun 5. maddesinin (a) bendinde sayılan “*malların üretim veya dağıtım ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması*” koşulunu sağlamadığı ve bu nedenle muafiyet alamayacağı sonucuna varılmıştır.

- (300) Teşebbüs tarafından RAYENNUR'un yetkili servisi/temsilcisi/bayisi olduğu iddia edilmiştir. Yukarıda anılan ihalelere AAB ve MOSAŞ/RAYENNUR'un rakip olarak girdikleri tespit edilmiş olup teşebbüsün RAYENNUR ile bayilik ilişkisi bulunduğuna ilişkin savunmasının yerinde olmadığı değerlendirilmektedir.
- (301) Dosyada yer verilen, 13.03.2018 tarih ve 2018/66152 sayılı Bursa Büyükşehir Belediyesinin ihalesi kapsamında, AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR arasında ihale öncesinde yoğun bir iletişim gerçekleştiği ancak ihaleye teklif vermedikleri anlaşılmaktadır. İhaleden önceki iki gün boyunca; teminat mektubu, teknik şartname ve iki farklı teklif içeren birim fiyat teklif cetvelinin taraflarca birbirlerine iletiildiği tespit edilmiştir. Örneğin teminat mektubu talebi için bankayla iletişime geçen AAB, yazışmayı gizli olarak MOSAŞ/RAYENNUR yetkilisine de göndermektedir. Henüz rekabetin sona ermediği ihale öncesi aşamasında iki rakip teşebbüsün tek bir teşebbüs gibi hareket ederek sunacakları teklifi belirlemeye çalıştıkları görülmektedir. Her ne kadar taraflarca ihaleye teklif verilmemiş olsa da ihaleye oldukça yakın bir zaman diliminde yoğun iletişim içerisinde olmaları, elde edilen belgelerin çok sayıda rekabete hassas bilgi içermesi ile birlikte değerlendirildiğinde teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- (302) Diğer taraftan 08.05.2018 tarih ve 2018/142707 sayılı İzmir Büyükşehir Belediyesinin ihalesi bakımından elde edilen bilgi ve belgeler ise ihlali ortaya koymak bakımından yeterli görülmemiştir. Zira ihale kapsamındaki tek iletişim MOSAŞ/RAYENNUR yetkilisi tarafından AAB yetkilisine gönderilen 03.05.2018 tarihli ve "2018/142707" konulu e-posta iletisi olup, söz konusu e-posta iletisindeki ifadeler, teşebbüslerin iş ortaklığı kurmak istekleri doğrultusunda iletişime geçmiş olabileceklerini de düşündürmektedir. Dolayısıyla İzmir Büyükşehir Belediyesi ihalesi kapsamında değerlendirilen belgelerde teşebbüsler arasında iletişim tespit edilmiş olmakla birlikte bu iletişimin rekabeti kısıtlayıcı olduğu ortaya konulamamıştır.
- (303) İlâveten bu noktada idareden gelen ihale tarihi, katılımcı durumu ve sayısı gibi bilgilerin ihlalin ispatlanmasında destekleyici bir unsur olarak kullanıldığı belirtilmelidir. Bu açıklamalar ışığında her iki ihale bakımından elde edilen delillerin niteliği ve sayısı farklı olduğundan, teşebbüsün ihalelere ilişkin subjektif değerlendirme yapıldığı savunmasının isabetli olmadığı kanaat getirilmiştir.
- (304) Soruşturma dosyasında ihale dökümanının EKAP'tan satın alındığı tarih ve saate ilişkin bilgiler ise, dosya kapsamında elde edilen diğer belgeleri desteklemek amacıyla kullanılmıştır. İddia konusu hususlar, ihlali göstermek için tek başına kullanılmamış olup tüm bilgi ve belgeler dikkate alındığında tamamlayıcı niteliktedir. Bu doğrultuda teşebbüsün savunmasının isabetli olmadığı değerlendirilmektedir.
- (305) Dosya kapsamında da belirtildiği üzere, elde edilen bilgi ve belgelerden, AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR'un 2017 yılında gerçekleştirilen Isparta Belediyesi, KGM Van, KGM Kars; 2018 yılında gerçekleştirilen KGM Konya, KGM Program İzleme Başkanlığı, Bursa Büyükşehir Belediyesi, KGM 16. Bölge Müdürlüğü Sivas ihalelerinde işbirliği içinde olduğu ayrıca Temmuz 2017 ile Ocak 2018 arasında ihale öncesinde yaklaşık maliyet belirlenmesi aşamasında idarelere verdikleri teklifleri birlikte hazırladıkları veya MOSAŞ/RAYENNUR tarafından kendilerine iletilen teklifi

kaşelemek ve imzalamak suretiyle idareye ilettikleri ihaleler tespit edilmiştir. Bu çerçevede MOSAŞ/RAYENNUR ile AAB arasında 2017-2018 yıllarında gerçekleştirilen belirli ihalelerde rekabeti kısıtlama amacı taşıyan anlaşmanın 2017 ve 2018 yıllarında devam ettiği, dolayısıyla bir yıldan uzun süreli bir anlaşma olduğu sonucuna varılmıştır.

- (306) Öte yandan, KGM Kars ihalesine ilişkin olarak, AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR arasındaki rekabete aykırı koordinasyonu gösteren ihale öncesi tarihli bir delil elde edilememiştir. Bununla birlikte, ihaleyi kazanan AAB'nin ihale konusu işe ilişkin sözleşme davetini ve hakediş evrakını MOSAŞ/RAYENNUR'a göndermesi, AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR arasında 2017/99118 sayılı ihale kapsamında rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir koordinasyon olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla söz konusu ihaleye ilişkin ihlalin ilgili ihalenin gerçekleştirilme tarihinden itibaren başladığı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda ihlal süresinin hatalı belirlendiğine ilişkin savunmanın yerinde olmadığı değerlendirilmektedir.
- (307) Sonuç olarak, AAB tarafından yapılan ve yukarıda özetine yer verilen savunmalar kabul edilmemiştir.

I.6.3. MOSAŞ Tarafından Yapılan Savunmanın Değerlendirilmesi

(308) MOSAŞ tarafından özetle;

- Soruşturma dosyasında ihlale ilişkin üç adet tespit bulunduğ;
  - i. Trafik sinyalizasyon sistemleri ve ledli sistemler alımları amacıyla KGM ve belediyeler tarafından düzenlenen pek çok ihalede rakip teşebbüslerin ihale öncesinde birim fiyat tekliflerini paylaştıkları, ihale dosyalarını birbirlerinin yerine hazırladıkları ve ihale dosyasının idareye rakip firmalarca teslim edildiği,
  - ii. İhale tamamlanması sonrasında ihaleyi kazanan firmanın hakedişlerinin ve kesmesi gereken faturaların bilgisinin MOSAŞ/RAYENNUR tarafından takip edildiği ve ihaleyi kazanan teşebbüs ile işi gerçekleştiren teşebbüsün farklı olabildiği,
  - iii. Teşebbüslerin ihalenin yaklaşık maliyetinin belirlenmesi için idarece talep edilen yaklaşık maliyet tekliflerini de birbirleri ile iletişim halinde oluşturdukları,
- 1 ve 2 numaralı tespitlerin, rakiplerin ihalelere ilişkin iletişimlerinin olduğunu gösterdiği, ancak tek farklarının 1 numaralı tespitin ihale öncesi, 2 numaralı tespitin ihale sonrası gerçekleştiği, MOSAŞ ile rakipleri arasında gerçekleşen iletişimin rekabet hukukunda ihlal olarak görülmeyen işbirliklerine yönelik olduğu,
- 3 numaralı tespitteki amacın ise ihalelere katılmak isteyebilecek olan ihale isteklilerine teklifler sunmak olduğu ve rekabeti kısıtlama gibi etki doğurmadığı,

hususları ifade edildikten sonra her bir konu özelinde detaylı açıklamalar yapılmıştır. Bu bağlamda 1 numaralı tespite ilişkin olarak;

- MOSAŞ'ın 2017 yılından itibaren RAYENNUR firmasından sağladığı teknik ve personel desteği ile sinyalizasyon ihalelerine girmeye başladığı, bu işbirliği

çerçevesinde MOSAŞ'ın herhangi bir ihaleyi kazanması halinde RAYENNUR'un teknik kapasitesinin kullanılarak üretim yapıldığı,

- 1 numaralı tespitin, RAYENNUR'un, kazanmaları halinde kendisinden mal alacak olan müşterilerini (bu müşteriler ihalelerde MOSAŞ'ın doğrudan rakibidir) ihale öncesinde desteklediğine ilişkin olduğu, RAYENNUR tarafından ihale öncesinde desteklenen müşteri/bayilerin MOSAŞ'ın ihalelerde doğrudan rakibi olabildiği, diğer bir ifadeyle RAYENNUR'un bir yandan MOSAŞ'a ihaleye kazanması için elindeki teknik *know-how*'ı kullandırma imkânı sunduğu, diğer yandan ise ihaleye girmek isteyen müşterileri/bayileri desteklediği,
- MOSAŞ ile ilgili iddiaların yatay işbirliği çerçevesinde değerlendirilebileceği, yatay işbirliği anlaşmalarının kartellerden en önemli farkının aralarında tamamlayıcılık ilişkisi bulunan tarafların amacının, birbirlerinin eksik yönlerini tamamlamak veya tek başlarına gerçekleştirmelerinin zor olduğu faaliyetleri gerçekleştirmek olduğu,
- RAYENNUR'un sinyalizasyon sektöründe önemli bir bilgi birikimi ve kapasiteye sahip olmasına rağmen içerisinde bulunduğu finansal güçlükler nedeniyle kamu ihalelerine giremediği, diğer teşebbüslerin ise tam tersine ihalelere katılmalarında herhangi bir engel bulunmamasına rağmen ihale konusu malları üretme imkânlarının bulunmadığı ve dolayısıyla en önemli kriter olan "tamamlayıcılık" kriterinin sağlandığı,
- MOSAŞ'ın diğer teşebbüslerle ihalelere yönelik giriştiği işbirliğinin ise satışa ve taşeronluğa yönelik olduğu, Kılavuz'un en yaygın işbirliği anlaşmalarına yönelik hazırlandığı ve ayrıca ortak alım anlaşmalarının yatay işbirliği anlaşması olarak kabul edildiği, buradan hareketle MOSAŞ'ın bu işbirliğinin de bu kapsamda olduğu ve muafiyet değerlendirilmesine tabi tutulması gerektiği,
- Kurulun kamu ihalelerine yönelik rakip teşebbüsler tarafından kurulan işbirliklerini kartel tanımı içerisine sokmak yerine bireysel muafiyet değerlendirmesine konu ettiği, örnek olarak "Okul Sütü Programı" çerçevesinde Tarım ve Orman Bakanlığının açmış olduğu okul sütü ihalelerine girmek üzere rakip süt üreticilerinin oluşturdukları işbirliklerine ilişkin Kurul tarafından bir dizi karar verildiği, bu işbirliklerinde rakip süt üreticilerinin ihalelere verecekleri fiyat tekliflerini beraber belirlediği, ihaleyi kazanmaları halinde ise her birinin ne kadar üretim yapacağını yine bu işbirliği çerçevesinde belirlendiği, Kurulun bu işbirliği modeline bireysel muafiyet tanıdığı,
- Kamu ihalelerindeki işbirliklerinin rekabeti artırdığı, ülkemizde yürütülmekte olan köprü, yol, havalimanı, elektrik santralleri gibi büyük projelerin ihalelerine genellikle birbirlerinin rakibi olan teşebbüslerin işbirliğine giderek girdiği ve rekabetin en önemli unsuru olan fiyat tekliflerinin birlikte hazırlandığı, güncel bir örnek olarak Türk Telekom A.Ş. ve Vodafone A.Ş. tarafından mobil haberleşme altyapısı olmayan yerleşim yerlerine bu hizmetin götürülmesi amacıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından açılan ihaleye ortak teklif verildiği,
- MOSAŞ'ın giriştiği bu işbirliklerini, Kurula bildirmemesinin ya da piyasaya açıklamamasının muafiyet değerlendirmesi bakımından önemi olmadığı, zira bildirim yükümlülüğünün kaldırıldığı,

belirtildikten sonra 2 numaralı tespite ilişkin olarak;

- 2 numaralı tespite esas olan delillerin bir bölümünün, işbirlikleri neticesinde ihalenin kazanılması sonrasında ihale konusu işe başlanması ve yürütülmesine ilişkin yazışmaları gösterdiği, diğer bir bölümünün ise ihale öncesinde teşebbüsler arasında işbirliği kurulmuş olmasa dahi ihale sonrasında ihaleyi kazanan teşebbüsün ihale konusu işi diğer bir firmaya vekâletname vermek suretiyle bir bedel karşılığında anlaşarak yaptırmasına ilişkin olduğu,
- Kamu ihalelerinde ihaleyi kazanan teşebbüsün işin tamamını veya bir bölümünü bir başka teşebbüse yaptırması halinde 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmediği, Kurulun 03.08.2011 tarih ve 11-44/959-312 sayılı kararında bu konuya ilişkin yaklaşımını ortaya koyduğu, işbu kararda KGM'nin açmış olduğu otokorkuluk ihalelerini kazanan Çepaş Galvaniz Demir Çelik Madencilik İnşaat Nak. Tic. ve San. AŞ (ÇEPAŞ) ve Alka Sanayi ve İnşaat Ticaret AŞ'nin (ALKA) montajlama faaliyeti için taşeron firma çalıştırmalarının şikâyet edildiği, Kurul kararında montajlama faaliyeti için taşeron firma çalıştırılmasının ihale şartnamelerine aykırılık taşıdığına düşünülmesi halinde ihaleyi yapan idareye ya da Kamu İhale Kurumuna başvurulabileceği, söz konusu hususun 4054 sayılı Kanun kapsamında olmadığı sonucuna ulaşıldığı ve benzer şekilde kazanılan sinyalizasyon ihalesinin bir bölümünün ve tamamının MOSAŞ'a yaptırılmasının 4054 sayılı Kanun'a aykırılık taşımadığı,
- 1 ve 2 numaralı tespitler bakımından muafiyet değerlendirilmesi yapılmasının gerektiği, yaşadığı finansal zorluklar nedeniyle kamu ihalelerine giremeyen RAYENNUR elindeki kapasiteyi kullanarak piyasada tutunmaya çalıştığı ve ihalelere üretimi olmayan teşebbüslerle işbirliğine giderek girmek zorunda kaldığı, MOSAŞ'ın bu girişimlerinin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki muafiyetin koşullarını sağladığı,
- MOSAŞ'ın rakip teşebbüslerle işbirliğine gidememesinin bu sektöre hiç girememesi anlamına geleceği ve bu senaryoda rekabet düzeyinin artmayacağı, bu işbirliği sayesinde RAYENNUR'un da elindeki teknik *know-how*'ı ve kapasiteyi etkin kullanma imkânı bulduğu ve özetle 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (a) bendindeki ekonomik ve teknik gelişme şartının sağlandığı,
- İşbirliği sayesinde ihalelere bireysel olarak katılmaları mümkün ya da karlı olmayan iki teşebbüsün birlikte ihalelere katılmasının ihalelerdeki rekabeti arttırdığı, bu rekabet artışından nihayetinde tüketicinin yarar sağlayacağı ve sonuç olarak 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (b) bendindeki şartın sağlandığı,
- Sinyalizasyon sektöründe çok sayıda teşebbüsün bulunduğu ve MOSAŞ'ın bu sektörde pazar gücüne sahip olduğunu söylemenin mümkün olmadığı, MOSAŞ'ın rakip teşebbüslerle işbirliğine gittiği ihalelerin açık ihaleler olduğu ve ihale şartnamesindeki koşulları taşıyan her teşebbüsün ihaleye katılabildiği, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (c) bendindeki ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması şartının sağlandığı,
- İnceleme konusu işbirliklerinde her bir ihaleye özel olarak işbirliğine gidildiği, işbirliğinin her iki tarafının da başka bir ihalede üçüncü bir rakip teşebbüsle işbirliği yapmasını engelleyen bir durumun söz konusu olmadığı, MOSAŞ'ın

rakipleriyle hiçbir stratejik bilgiyi paylaşmadığı, sonuç olarak rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan daha fazla sınırlanmayacağı ve 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (d) bendindeki şartın sağlandığı,

- Tüm bu açıklamalar çerçevesinde, MOSAŞ'ın sinyalizasyon ihalelerine rakip teşebbüslerle ihale öncesinde işbirliğine giderek beraber teklif vermesi ya da ihale sonrasında ihaleyi kazanan teşebbüsten ihale konusu işin yürütülmesi görevini devralması/devretmesi durumlarının 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki şartları sağladığı ve bireysel muafiyet alabilecek nitelikte olduğu,

ifade edilmiş ve 3 numaralı tespite ilişkin hususlara geçilmiştir. Bu çerçevede;

- Teşebbüslerin ihalenin yaklaşık maliyetinin belirlenmesi için idarece talep edilen yaklaşık maliyet tekliflerini birbirleri ile iletişim halinde oluşturdukları iddiasının bu tespitin esasını oluşturduğu, MOSAŞ ile rakipler arasındaki yaklaşık maliyetlere ilişkin olarak gerçekleştirilen iletişimin amacının ihalelerde rekabeti kısıtlamak olmadığı gibi böyle bir etkinin de ortaya çıkmadığı,
- Soruşturmaya konu trafik sinyalizasyon ürünlerinin en önemli alıcılarının KGM ile belediyeler olduğu ve alımları açtıkları ihalelerle gerçekleştirdikleri, bu ihalelerin 4734 sayılı Kamu ihale Kanunu'nun 19. maddesine göre açık ihale usulü ile yapıldığı, açık ihale usulünde 4734 sayılı Kanun'da ve ihale şartnamesinde yazılı şartları taşıyan herkesin ihaleye katılabildiği, söz konusu ihale usulünde yaklaşık maliyetin katılımcılara teklif zarfları açıldıktan sonra bildirildiği, yaklaşık maliyetin ilgili resmi kurumlardan, mesleki kuruluşlardan ve piyasada yapılan fiyat araştırmalarından elde edilen bilgiler ışığında hesaplandığı,
- Belediyelerin yaptığı ihalelerin hemen hemen tamamının mal alım ihaleleri olduğu, KGM'nin yaptığı ihalelerin bir bölümünün mal alım ihaleleri bir bölümünün ise yapım işi ihaleleri olduğu, mal alım ihalelerinde tekliflerin aşırı düşük olup olmadığına ilişkin sınır değer incelemesi yapılmadığı ve bu ihalelerde yaklaşık maliyetin önem taşımadığı, yaklaşık maliyetin ne kadar yüksek belirlenirse belirlensin en düşük fiyatı veren teşebbüsün ihaleyi kazandığı, yaklaşık maliyetin hatalı bir biçimde düşük belirlenmesi halinde ise fiyat tekliflerinin yaklaşık maliyetin üzerinde kaldığı ve ihalelerin iptal edilmesinin söz konusu olabileceği,
- KGM'nin yapmış olduğu ihalelerin bir bölümünün yapım işi olduğu, yapım işini kapsayan ihalelerin bir bölümünde 4734 sayılı Kanun'un 38. maddesine göre aşırı düşük fiyat tekliflerini belirleyebilmek amacıyla sınır değer hesaplaması yapıldığı, sınır değerinin altında kalan tekliflerin teklif verenden açıklama alarak veya almadan elenebildiği, teşebbüslerin ihalenin yaklaşık maliyeti konusunda iletişim halinde olduklarını gösteren delillerin büyük bölümünün ya yaklaşık maliyetin öneminin olmadığı mal alım ihalelerine ya da KGM'nin yaptığı sınır değer hesaplamasının dikkate alınmadığı ihalelere ait olduğu, soruşturma bildirim yazısındaki yaklaşık maliyet konusundaki teşebbüsler arası iletişim neticesinde hiçbir rakip teklif sahibinin aşırı düşük fiyat nedeniyle ihaleden elenmediği,
- İdarelerin yaklaşık maliyetleri; piyasadaki üreticilerden, önceki ihalelere katılan firmalardan ve ticaret/sanayi odalarından temin ettiği, teşebbüslerin idareyi

yönlendirme imkânı olmadığından yaklaşık maliyetlerin birbirleri ile paylaşılmasının rekabeti kısıtlama gibi bir amacının olmadığı, idarenin Mosaş'ın da dâhil olduğu üreticilerden yaklaşık maliyet bilgisi talep ettiği, kendilerinin üretimi olmayan birçok ürün kapsamında ihaleye çıktığı için iletişime geçmenin mecburiyet olduğu,

- Kurulun 27.12.2012 tarihli açıklamasında Kurul açıklamasına konu edilen yan teklif uygulamasının doğrudan temin yoluyla yapılan mal ve hizmet alımlarında uygulandığı ve amacı açıkça alımda belli bir teşebbüsün tercih edilmesini sağladığı, mevcut soruşturmada doğrudan temin usulü değil açık ihale usulünün söz konusu olduğu, ayrıca Kurul açıklamasına konu yan teklif uygulamasının aksine mevcut soruşturmada üretici teşebbüslerden yaklaşık maliyet bilgisi toplayan idarenin amacının ihaleyi belirli bir firmaya vermek olmadığı,
- İkinci olarak yaklaşık maliyetin bilgi talep edilen teşebbüsler ve nihayetinde idare tarafından hatalı biçimde düşük belirlenmesinin yaratacağı olumsuz etkileri bertaraf etmenin gerekli olduğu, yaklaşık maliyetin düşük belirlenmesi halinde fiyat tekliflerinin yaklaşık maliyetin üzerinde kalabildiği ve bu nedenle ihalelerin iptalinin söz konusu olabildiği, bunun hem ihale katılımcılarına hem de idareye önemli mali külfetler yüklediği, ayrıca ihtiyaçların zamanında temin edilememesinden dolayı vatandaşların trafikte can ve mal güvenliğini tehlikeye girmesinin söz konusu olduğu

ifade edilmiş ve sonuç olarak MOSAŞ'ın 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmediğine dair bir sonuç tesis edilmesi talep edilmiştir.

- (309) Teşebbüsün savunması üç farklı tespite ilişkin olup bunlardan ilki MOSAŞ ve RAYENNUR arasında 2017 yılından itibaren yapılan işbirliğine ilişkindir. Söz konusu savunma bakımından, işbu kararın "MOSAŞ ve RAYENNUR'un Aynı Ekonomik Bütünlük İçinde Olduğuna İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler" başlıklı bölümünde gerekli açıklamalar detaylı olarak yapılmış olup ek bir değerlendirmeye gerek duyulmamaktadır.
- (310) MOSAŞ, rakip teşebbüslerle ihale öncesinde işbirliğine giderek beraber teklif vermesi ya da ihale sonrasında ihaleyi kazanan teşebbüsten ihale konusu işin yürütülmesi görevini devralması/devretmesi durumlarının bireysel muafiyet alabilecek nitelikte olduğunu iddia etmektedir. Nitekim bu konuda Kurulun Okul Sütü kararları örnek gösterilmiştir. Ancak yukarıda ifade edildiği üzere soruşturma konusu eylemleri oluşturan rakipler arası işbirliği, karardaki ilişkinin aksine, ihale öncesinde işbirliği anlaşması yapılması veya ortak girişim kurulması, buna bağlı olarak ortak girişim olarak ihaleye teklif verilmesi ve işin birlikte yürütülmesi şeklinde gerçekleşmemiştir. Dosya kapsamında teşebbüslerin rakip olarak katılacakları ihalelere verecekleri teklifleri birbirleriyle paylaştıkları, ihale öncesi ihalede verilecek tekliflere ilişkin unsurlar konusunda iletişimde oldukları, rakiplere ait ihale tekliflerinin hazırlandığı, ihale teklif zarfında bulunması gereken evrakın rakip teşebbüs tarafından iletilindiği ve teminat mektuplarının rakip teşebbüs yetkilileri tarafından teslim alındığını gösteren belgelere ulaşılmıştır. Bu durumda yukarıda ilgili bölümde açıklandığı üzere soruşturma konusu işbirliklerine gerekli şartları taşımadığından muafiyet tanınmamıştır.
- (311) İkinci olarak teşebbüs, savunmasında, teşebbüsler arasındaki ihale sonrası işbirliği gereğince ihaleyi kazanan teşebbüs ile işi gerçekleştiren teşebbüsün farklı olabildiği ve söz konusu işbirliğine muafiyet tanınması gerektiği iddia etmektedir. Ancak soruşturma konusu işbirlikleri, Kurulun Otokorkuluk kararından farklı olarak taşeronluk

ilişkisi değil; işbu kararın "4054 sayılı Kanun'un 5. Maddesi Çerçevesinde Değerlendirme" kısmında belirtildiği üzere muafiyet alamayacak nitelikte açık bir ihaldir.

- (312) Savunmanın üçüncü ayağına ilişkin olarak MOSAŞ, rakiplerle yaklaşık maliyetlere ilişkin olarak gerçekleştirilen iletişimin amacının ihalelerde rekabeti kısıtlamak olmadığı gibi böyle bir etkinin de ortaya çıkmadığını iddia etmektedir. Kararın ilgili bölümlerinde ifade edildiği üzere yaklaşık maliyetin hesaplanması sadece idare bünyesinde gerçekleşen bir süreç olmayıp, bu sürece ilgili düzenlemeler uyarınca teşebbüsler de dâhil olmaktadır. İdarenin yaklaşık maliyet hesaplamasını, firmalardan topladığı yaklaşık maliyet tekliflerine dayalı olarak yapması durumunda firmalar bu süreci rekabet karşıtı sonuç doğurma amacıyla manipüle edebilecektir. Nitekim yaklaşık maliyet tekliflerinin idareye sunulması aşamasında teşebbüsler arasındaki anlaşma sınırı değer tespitini etkileyebilecek, tekliflerin yüksek verilmesi bu değerlerin yüksek hesaplanmasına ve aşırı düşük teklif veren teşebbüslerin ihaleden elenmesine neden olabilecektir.
- (313) Öte yandan sınır değer tespitinin yapılmadığı ihaleler bakımından da teşebbüslerin yaklaşık maliyet tespitine ilişkin işbirliği içinde olmaları rekabetçi kaygılar taşımaktadır. Nitekim az sayıda ve birbirinden haberdar olan firmalardan bu tekliflerin toplanması halinde, hem pazarın şeffaflığının rakipler nezdinde artması, hem de 4734 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği'nin yaklaşık maliyete ilişkin kaçınmaya çalıştığı ihalenin hesaplanacak yaklaşık maliyetinin rakiplerce tutarlı bir şekilde öngörülmesi riski doğacaktır. Bu açıklamalar doğrultusunda teşebbüsün, ihalenin yaklaşık maliyeti konusunda iletişim halinde olduklarını gösteren delillerin büyük bir bölümünün yaklaşık maliyetin önemini olmadığı ve sınır değer hesaplamasının dikkate alınmadığı ihalelere ait olduğu, söz konusu iletişim neticesinde hiçbir rakip teklif sahibinin aşırı düşük fiyat nedeniyle ihaleden elenmediği yönündeki savunmasının kabul edilebilir olmadığı değerlendirilmektedir.
- (314) Sonuç olarak MOSAŞ tarafından sunulan yukarıda özetine yer verilen savunmalar kabul edilmemiştir.

I.6.4. RAYENNUR Tarafından Yapılan Savunmanın Değerlendirilmesi

- (315) RAYENNUR tarafından, rakip teşebbüslerin ihale öncesinde birim fiyat tekliflerini paylaştıkları, ihale dosyalarını birbirlerinin yerine hazırladıkları ve ihale dosyalarının rakip teşebbüsler tarafından İdareye teslim edildiği tespitine ilişkin olarak;
- RAYENNUR'un 2014 yılında finansal güçlük içerisine girdiği, bu nedenle ihalelerde İdare'nin istemiş olduğu "Borcu Yoktur" yazılarını sağlayamaz hale geldiği ve ihalelere katılamamaya başladığı, bunun üzerine teşebbüsün sektörde kalabilmek için iki farklı yolu izleyebileceğinin öngörüldüğü, birinci yol olarak elindeki mevcut *know-how* da dâhil olmak üzere tüm kaynaklarını başka bir şirkete kullanılabilmek amacıyla MOSAŞ firması ile bu tür bir işbirliğine gittiği, MOSAŞ'ın herhangi bir ihaleyi kazanması halinde RAYENNUR'un teknik kapasitesini kullanabileceği, ikinci yol olarak sektörde çoğunlukla üretimi olmayan ve halen RAYENNUR'un bayisi/müşterisi olan şirketlerle daha sıkı bir işbirliğine giderek onların ihalelere girmesini destekleyebileceği, böylece bu firmaların ihaleleri kazanmaları halinde malları RAYENNUR'dan alacakları ve RAYENNUR'un dolaylı da olsa sektörde faaliyetlerini sürdürmeye devam edebileceği,
  - RAYENNUR ve rakipleri arasında ihalelere dönük olarak bir iletişimin varlığına

ilişkin belgelerin RAYENNUR'un piyasada kalabilmek için takip etmek zorunda kaldığı bu ikinci yola ilişkin yazışmalardan ibaret olduğu,

- Müşterinin ihaleyi kazanması durumunda ihale konusu tüm malları üretecek ve gerekirse yapım işini gerçekleştirecek teşebbüs RAYENNUR olduğundan teklif bedellerinin de RAYENNUR tarafından belirlenmesinin kaçınılmaz olduğu ve rekabet ihlali olarak görülmemesi gerektiği,
- Benzer şekilde, ihale öncesinde iş ortaklığı içerisinde beraber hazırlanan tekliflere ilişkin gerekli belgelerin (borcu yoktur yazıları, gelir beyannameleri, banka teminat mektupları) ortaklığın diğer tarafı olan teşebbüste bulunmuş olmasının bu teşebbüsler arasında işbirliği olduğunu gösterdiği,
- RAYENNUR'un iş ortaklığı içerisine girdiği teşebbüslerle arasındaki ilişkinin rakiplikten ziyade sağlayıcı-müşteri ilişkisi olduğu, rekabet hukuku bakımından yatay işbirliği çerçevesinde muafiyet değerlendirmesi yapılması gerektiği, RAYENNUR'un sinyalizasyon ihalelerine rakip teşebbüslerle ihale öncesinde işbirliğine giderek beraber teklif vermesi ya da ihale sonrasında ihaleyi kazanan teşebbüsten ihale konusu işin yürütülmesi görevini devralmasının 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki şartları sağladığı, nitekim Kurulun benzer işbirliklerine bireysel muafiyet tanıdığı kararlarının bulunduğu,
- Yatay işbirliği anlaşmalarında aralarında tamamlayıcılık ilişkisi bulunan tarafların amacının, birbirlerinin eksik yönlerini tamamlamak veya tek başlarına gerçekleştirmelerinin zor olduğu faaliyetleri gerçekleştirmek olduğu ve bu yönüyle kartel anlaşmalarından ayrıldığı, RAYENNUR'un sinyalizasyon sektöründe önemli bir bilgi birikimi ve kapasiteye sahip olmasına rağmen, içerisinde bulunduğu finansal güçlük nedeniyle kamu ihalelerine giremediği ve işbirliğinin diğer tarafı olan teşebbüslerin ise ihale konusu malları üretme imkânlarının bulunmadığı, dolayısıyla soruşturma konusu işbirliklerinin rekabet ihlali olarak görülmemenin en önemli kriteri olan "tamamlayıcılık" kriterini sağladığı

belirtilmiştir. İhaleyi kazanan teşebbüsün hakediş ve fatura bilgilerinin rakip teşebbüsler tarafından takip edildiği ve ihaleyi kazanan teşebbüs ile işi gerçekleştiren teşebbüsün farklı olduğu tespitine ilişkin olarak;

- RAYENNUR'un ihale öncesinde desteklediği bir teşebbüsün ihaleyi kazanması halinde ihale konusu malların üretimi ve gerekiyorsa yapım işinin RAYENNUR tarafından gerçekleştirildiği, bunun için ihaleyi kazanan teşebbüsten idare nezdinde tüm işleri takip etmek üzere vekâletname alınabildiği, bazı durumlarda ise tüm resmi yazışmaların ihaleyi kazanan teşebbüs üzerinden yürütülmesine rağmen işi yine fiili olarak RAYENNUR'un yürüttüğü, teşebbüsler arasında bu tür bir işbirliği olduğunun idare tarafından çoğu durumda bilindiği ve bu durumun ihale şartnamesinin ihlali olarak görülmediği, örneğin BELGE-23 ve BELGE-24'te idare çalışanının hakediş raporlarını RAYENNUR'un işbirliği içerisinde olduğu ihaleyi kazanan AAB firmasına iletmek üzere RAYENNUR'a gönderdiği,
- Kamu ihalelerinde ihaleyi kazanan bir teşebbüsün bu işin tamamını veya bir bölümünü bir başka teşebbüse yaptırmasının 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmediği,
- BELGE-32'de yer alan Isparta Belediyesi'ne ait teklif teslim belgesinin önemsiz birer müsvedde olduğu, ihale karar tutanağından da görüleceği üzere

katılımcıların AAB ve TANDEM olduğu, kaldı ki RAYENNUR'un ihaleye katılmış olması ve başkasının teslim belgesini almış olmasında dahi bu durumun teşebbüslerin birlikte hareket ettiğini göstermediği,

- Kars ve Van KGM ihalelerinin AAB tarafından kazanıldığı ve işin RAYENNUR tarafından gerçekleştirildiği, soruşturma dosyasında iddia edildiği gibi danışıklı teklif verilmiş olsaydı AAB'nin sınır değerinin altında kalacak kadar düşük teklif vermeyeceği,
- Ankara KGM ihalesine AAB ile birlikte hazırlandığı, ayrı ayrı hazırlanmış olması halinde her katılımcının kendi adına teminat mektubu sunmak zorunda olduğu

belirtilmiş olup İdarece talep edilen yaklaşık maliyet tekliflerinin rakip teşebbüslerin birbirleri ile iletişim halinde hazırladıkları tespitine ilişkin ise;

- Belediyelerin yaptığı ihalelerin hemen hemen tamamı ve KGM'nin yaptığı ihalelerin de bir bölümünün mal alım ihalesi olduğu, mal alım ihalelerinde tekliflerin aşırı düşük olup olmadığına ilişkin sınır değer incelemesi yapılmadığı, ne kadar düşük olursa olsun en düşük fiyat teklifini veren katılımcının ihaleyi kazandığı, dolayısıyla hiç kimsenin aşırı düşük olduğu gerekçesiyle ihaleden elenmediği,
- Teşebbüslerin ihalenin yaklaşık maliyeti konusunda iletişim halinde olduklarını gösteren delillerin büyük bir bölümünün yaklaşık maliyetin hiçbir önemini olmadığı mal alım ihalelerine ait olduğu, yaklaşık maliyet konusundaki teşebbüsler arası iletişim neticesinde hiçbir rakip teklif sahibinin aşırı düşük fiyat nedeniyle ihaleden elenmediği,
- İhalelerin birçoğunda ihale konusu ürünlerin sadece belli bir bölümünün tek bir üretici tarafından sağlanabildiği ve bazı ürünlerin rakip teşebbüslerden temininin gerekmesi nedeniyle teşebbüslerin idareden gelen yaklaşık maliyet bilgisi taleplerini rakiplere iletmek zorunda kaldıkları, söz konusu bilgi talebinin karşılanmaması durumunda ise İdare'nin üreticiyi daha sonraki doğrudan temin alımlarında dikkate almama ve dolayısıyla üreticinin iş kaybetme riski doğabileceği, bu nedenle üreticilerin İdare'den gelen yaklaşık maliyet bilgisi taleplerini mutlaka cevaplamak zorunda oldukları,
- RAYENNUR'un yaklaşık maliyet bilgileri konusunda rakipleriyle iletişime geçmesinin bir diğer nedenin ise yaklaşık maliyetin hatalı bir biçimde düşük belirlenmesi halinde fiyat tekliflerinin yaklaşık maliyetin üzerinde kalabilmesi ve bu nedenle ihalelerin iptal edilebilmesi riski olduğu, dolayısıyla RAYENNUR'un ihalelerdeki yaklaşık maliyetler konusunda rakip teşebbüslerle gerçekleştirdiği iletişimleri rekabeti kısıtlama amacı ile yapmadığı gibi bu iletişimlerin rekabet kısıtlama etkisinin de olmadığı,
- Soruşturma dosyasında yer verilen KGM'nin 2018/176246 numaralı Sivas ihalesine ilişkin sonuçların ihalede rekabetin kısıtlanmadığını gösterdiği, nitekim bu ihalede soruşturmaya taraf olan teşebbüslerden AAB, TANDEM, BUHARALILAR ve MOSAŞ arasında danışıklı hareket olsaydı düşük fiyat veren AAB'nin, TANDEM'in eksik evraktan dolayı elenmesine müsaade

etmeyeceği ya da BUHARALILARIN eksik evraktan elenen AAB ve TANDEM'den daha yüksek fiyat teklif etmesine izin verilmeyeceği,

- İlâveten anılan haleda hesaplanan sınır değerin hiçbir öneminin olmadığı, nitekim hiçbir istekli teşebbüsün aşırı düşük tekliften dolayı elenmeyeceğinin şartnamenin 13. maddesinde açıkça belirtildiği

hususlarına değinilmiştir.

- (316) RAYENNUR'un MOSAŞ ile yaptığı işbirliğine ilişkin savunmasına yönelik olarak işbu kararın "MOSAŞ ve RAYENNUR'un Aynı Ekonomik Bütünlük İçinde Olduğuna İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler" başlıklı bölümünde gerekli açıklamalar detaylı olarak yapıldığından ilgili bölüme atıf yapmakla yetinilmektedir.
- (317) RAYENNUR tarafından diğer teşebbüsler ile arasındaki ilişkinin rakiplikten ziyade sağlayıcı-müşteri ilişkisi olduğu, rekabet hukuku bakımından yatay işbirliği çerçevesinde muafiyet değerlendirmesi yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Ancak yukarıda ortaya konulduğu üzere teşebbüsler arasındaki işbirliğine, herhangi bir etkinlik kazanımı sağlamaması nedeniyle muafiyet tanınamayacaktır. Bu çerçevede RAYENNUR'un söz konusu savunmasına katılmak mümkün olmamıştır.
- (318) BELGE 23 ve BELGE-24'te görüldüğü üzere, belgelerde işi yapan kişinin işin tamamlanan kısmına ilişkin ücretlerini gösteren hakediş raporu, ihaleyi kazanan AAB'ye değil teşebbüsün rakibi RAYENNUR'a gönderilmiştir. AAB'nin yüklenici olduğu bir ihalenin hakediş raporunun rakibi RAYENNUR'a gönderilmesi anılan belgenin ilgili olduğu 2017/152035 numaralı KGM Van ihalesine ilişkin ilgili bölümde ifade edilen diğer belgelerle birlikte değerlendirildiğinde tarafların birlikte hareket ettiklerine, ihale öncesi bir anlaşma içinde olduklarına işaret etmektedir. Benzer değerlendirmeler 2017/99118 numaralı KGM Kars ihalesi için de yapılmış olup AAB'nin söz konusu ihaleye ilişkin hakediş evrakını RAYENNUR'a göndermesi iki teşebbüs arasında rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir koordinasyona işaret etmektedir.
- (319) Öte yandan KGM Şube Müdürü ile yapılan görüşmede "ihaleyi alan firma ile fiili olarak işi gerçekleştiren firmanın farklı olması halinin mevzuata uygun olmadığı, ilgili düzenlemeler gereğince idarenin resmi muhatabının sözleşmeyi imzalayan firma olduğu ancak ihale sonrasında iş ortaklığının da mümkün olabileceği, onun da idarenin onayına ve belli koşullara tabi olduğu" ifade edilmiştir. İhale sonrası RAYENNUR ve AAB arasında iş ortaklığı gerçekleştirildiğine dair teşebbüs tarafından herhangi bir belge sunulmamıştır. Dolayısıyla RAYENNUR ve AAB arasındaki ilişki sıradan bir ticari ilişkinin ötesinde olup teşebbüsün savunması gerçeği yansıtmamaktadır.
- (320) BELGE-32'de 2017/311604 numaralı Isparta Belediye Başkanlığı Kavşak Sinyalizasyon Yapım İşi ihalesine TANDEM ve RAYENNUR yetkilisi Seyfettin Sinan GÜLTEKİN tarafından ihale teklif zarfının teslim edildiğine ilişkin belgeler yer almaktadır. İhale teklif zarfı alındı belgesinin RAYENNUR'da bulunması TANDEM ve Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'in tekliflerinin RAYENNUR tarafından idareye teslim edildiğine işaret etmektedir.
- (321) Teşebbüsün önemsiz müsvedde olarak nitelendirdiği ihale teklif teslim belgesi, Isparta Belediyesi'nden elde edilen bilgilerle birlikte değerlendirildiğince AAB, MOSAŞ ve TANDEM'in 20.07.2017 tarihinde gerçekleşen Isparta Belediyesi ihalesinde danışıklı teklif verdiğini ortaya koymaktadır.
- (322) Son olarak, sınır değerin tespitinin yapılmadığı ihaleler bakımından da teşebbüslerin yaklaşık maliyet tespitine ilişkin işbirliği içinde olmalarının rekabetçi kaygılar taşıdığı,

nitekim teşebbüslerin bu teklifleri birbirleri ile işbirliği içinde hazırlamaları halinde pazarın şeffaflığının rakipler nezdinde artabileceği yönünde yukarıda yapılan açıklamalar geçerliliğini korumakta olup bu nedenle teşebbüsün söz konusu savunmasının kabul edilebilir olmadığı değerlendirilmektedir.

(323) Sonuç olarak, RAYENNUR tarafından ihlal değerlendirmelerine ilişkin yapılan savunmalar kabul edilmemiştir.

I.6.5. TANKES Tarafından Yapılan Savunmanın Değerlendirilmesi

(324) TANKES tarafından özetle;

- Soruşturma dosyasında yer alan ve TANKES'in iç yazışması olan BELGE-46'da; "*Asya Bu ihaleyi kaçırmamk adına ortak hareket edelim anlamına gelen bişeyler söyledi bana, Rayennur bu işi çok istiyormuş. Ya biz girelim avantajlı olalım ya da siz girin diyor ama bu duurma bize özel fiyat verme! Ancak kendisi fuara gideceğinden bunun karamı bugün vermeliyiz... Ne dersiniz... aynı fikirde misiniz??*" ifadelerinin olduğu,
- Yazışmada "Asya" olarak ifade edilen firmanın ASYA TRAFİK olduğu, ASYA TRAFİK'in üretici bir firma olduğu ve TANKES ile birlikte birçok firmanın tedarikçisi konumunda olduğu,
- Söz konusu yazışmanın temel dayanağının 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Ortak Girişimler" başlıklı 14. maddesinin olduğu, bu yazışmanın Erzurum Büyükşehir Belediyesinin söz konusu ihalesine ortak girişim olarak katılmanın ön görüşmesi niteliği taşıdığı, firmaların bir ihaleye ortak girişim olarak girmek istediklerinde yüz yüze ya da e-posta aracılığıyla istişarelerde bulunmalarının doğal olduğu, firmalarının da ASYA TRAFİK ile bazı ihalelerde alt yüklenici ilişkisi içerisinde çalışma yürüttüğü,
- Yazışmada kastedilen "*ya biz girelim...*" şeklindeki ibareden kastedilen iradenin ortak girişim olarak katılma iradesi olduğu, yapılan görüşmelerden sonra ortak girişim olarak katılma iradesinden vazgeçildiği ve neticede TANKES'in ihaleye tek başına katıldığı, yazışma içeriğinin hiçbir ifadesinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırılık taşımadığı,
- İhaleye TANKES dışında iki firmanın daha katıldığı, teklifler arasında ciddi farkların olduğu ve bu durumun açıklık ve rekabetin sağlandığına delil olduğu,
- Erzurum Büyükşehir Belediyesinin ihale dökümanının 20.03.2018 tarihinde sistem üzerinden indirildiği, e-posta yazışmalarının ise bu tarihten 5 gün önce, 15.03.2018 tarihinde gerçekleştirilmiş olduğu, dolayısıyla ihaleye ortak girişim olarak teklif verilemeyeceğinin e-posta yazışmalarından sonra anlaşıldığı,
- ASYA TRAFİK'te yapılan yerinde incelemede elde edilen belgede bir belgede "*... nakit teminatın teminat mektubu ile değiştirilmesi ile ilgili dilekçeyi ekle gönderiyorum.*" ifadelerinin yer aldığı, e-posta ekinde ise Karayolları Genel Müdürlüğü'ne ithafen yazılan dilekçelerin bulunduğu ve buna ilişkin savunma yapmalarının anlaşılacak bir durum olmadığı, fikir almanın ve danışmanın doğal bir davranış olduğu,
- Teminat olarak yatırılan değerlerin teminat olarak kabul edilen diğer değerlerle 4734 sayılı Kamu İhale Kanun hükümleri gereğince her zaman değiştirilebileceği, TANKES'in de nakit kesin teminatı banka teminat mektubu

ile değiştirmek istediği, bununla ilgili olarak ilgili kuruma nasıl bir dilekçe yazmak gerektiği hususunda yardım talep edildiği, ASYA TRAFİK'in de hatalı işleme mahal vermemek adına örnek dilekçeyi gönderdiği, ortada 4054 sayılı Kanun'u ihlal eden bir durum bulunmadığı,

ifade edilmiştir.

- (325) BELGE-46'da yer alan e-posta yazışmasından ASYA TRAFİK'in TANKES'e 23.03.2018 tarihli Erzurum Büyükşehir Belediyesi ihalesi için ortak hareket etme yönünde teklifte bulunduğu ve bu teklife ilişkin TANKES'in değerlendirme yaptığı anlaşılmaktadır. Neticede ise ASYA TRAFİK ihaleye teklif vermemiş ve ihaleye TANKES katılmıştır. Bu husus e-posta iletisinde ortaya çıkan iradenin gerçekteştiğini, bir başka ifadeyle teşebbüsler arasındaki bu konuya ilişkin anlaşmanın ilgili ihaleye TANKES'in teklif vermesi ancak ASYA TRAFİK'in teklif vermemesi ile sonuçlandığını göstermektedir.
- (326) Öte yandan TANKES tarafından ASYA TRAFİK ile söz konusu ihale bakımından ortak girişim kurmaya yönelik görüşmelerine ilişkin herhangi bir belge sunulmamış olup bu çerçevede yukarıda anılan belge TANKES ve ASYA TRAFİK'in ilgili ihalede ortak hareket ettiklerini göstermesi bakımından geçerliliğini korumaktadır. TANKES'in ASYA TRAFİK'in yetkili satıcısı olması da bu durumu değiştirmemektedir. Zira işbu dosyada da belirtilmiş olduğu gibi teşebbüslerin bazıları ihale konusu ürünü üretmemesi, yeterli stok miktarının bulunmaması gibi sebeplerle rakiplerinin müşterisi konumunda olabilmektedir. Bununla birlikte söz konusu ilişkinin müşteri ilişkisinden çıkıp ihalelerin rekabetçi ortamını bozacak davranışlara dönüşmemesi gerekmektedir. ASYA TRAFİK ile TANKES hakkında elde edilen belgede ise teşebbüsler arasındaki müşteri ilişkisinin ötesinde ihalede danışıklılığa yol açan bir durumun bulunduğu görülmektedir. Özetle, TANKES'in ilgili savunmasının yerinde olmadığı sonucuna varılmıştır.
- (327) Teminat mektubu ise ihaleye katılabilmek için teşebbüsler tarafından idareye sunulması gereken ve nakit kesin teminatın yerine geçen bir emtiadır. Her ne kadar teminat mektubunun rakip teşebbüste yer alması makul görülme de yazışmanın ihale gerçekteştikten dokuz ay sonrasına ilişkin olması ve ihale öncesinde iki teşebbüsün iletişiminin tespit edilmemiş olması nedeniyle söz konusu delilin taraflar arasında rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir anlaşmanın/uyumlu eylemin ortaya konulması için yeterli olmadığı değerlendirilmektedir.

I.6.6. MATRİSLED Tarafından Yapılan Savunmanın Değerlendirilmesi

- (328) MATRİSLED'in savunmasında özetle;
- Trafik sinyalizasyon sistemleri ve ledli sistemler alımları amacıyla KGM ve Belediyeler tarafından düzenlenen ihalelerde rakip teşebbüslerin ihale öncesinde birim fiyat tekliflerini paylaştıkları, ihale dosyalarını birbirlerinin yerine hazırladıkları ve ihale dosyasının idareye rakip firmalarca teslim edildiği iddiasına ilişkin;
  - Ana faaliyet konusunu oluşturmayan trafik sinyalizasyon ihalelerinde birbirinden çok farklı ürünleri temin etmek amacıyla ihaleye çıkıldığı, bunun sonucu olarak teşebbüslerin ihale teknik şartnamesinde yer alan ancak kendi üretiminde veya stokunda yer almayan ürünler için ihale öncesinde o alanda çalışan teşebbüslerden fiyat teklifi aldığı, dolayısıyla teşebbüslerin hem ihalede rakip konumundayken hem de o ihalede teklif verdikleri ürünlerin bir kısmı (veya bazen tamamı) için birbirlerinin müşterisi konumunda olabildiği,

- Soruşturma dosyasında da belirtildiği üzere TANDEM'in trafik sinyalizasyon ürünleri üretimi yaparken MATRİSLED'in ledli sistemler ürettiği, dosyada yer alan yazışmaların bu iki firmanın kendi üretimleri olmayan ürünleri diğerinden temin ederek ihaleye katılabilmek amacıyla bir işbirliği arayışında olduklarını gösterdiği, TANDEM ile MATRİSLED arasındaki ilişki rakiplik ilişkisinden ziyade sağlayıcı müşteri ilişkisi olmasına rağmen rekabet hukuku bakımından yatay işbirliği çerçevesinde bir değerlendirme yapılabileceği,
- Rakip teşebbüslerin işbirliği içerisinde teklif vermelerinin tüm sektörlerdeki kamu ihalelerinde gözlendiği, ancak Kurulun verdiği karar sayısının sınırlı olduğu, bunun muhtemel nedeninin rakiplerin birlikte teklif vermelerinin ihlal olarak görülmemesi ya da Kurulun bu tür işbirliklerine ılımlı davranmasının olabileceği, Kurulun kendisine bildirilen ve ihalelere girmek üzere oluşturulan rakipler arası işbirliklerini hiçbir zaman kartel olarak değerlendirmedeği ve tamamına muafiyet verdiği, Kurulun okul sütlerine yönelik aldığı kararların örnek olarak gösterilmesinin mümkün olduğu,
- Kamu ihalelerindeki işbirliklerinin rekabeti artırdığı, ülkemizde yürütülmekte olan köprü, yol, havalimanı, elektrik santralleri gibi büyük projelerin ihalelerine genellikle birbirlerinin rakibi olan teşebbüslerin işbirliğine giderek girdiği ve rekabetin en önemli unsuru olan fiyat tekliflerinin birlikte hazırlandığı, güncel bir örnek olarak Türk Telekom A.Ş. ve Vodafone A.Ş. tarafından mobil haberleşme altyapısı olmayan yerleşim yerlerine bu hizmetin götürülmesi amacıyla Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından açılan ihaleye ortak teklif verildiği,
- Sonuç olarak soruşturma dosyasındaki belgelerin rekabeti kısıtlamaya yönelik bir girişim içerisinde olduklarını göstermediği, bu tür işbirliklerinin kamu ihalelerinde rekabeti artırdığı ve bu nedenle Kurulun daha önce müsamahalı yaklaştığı, 4054 sayılı Kanun'un 5. Maddesi kapsamında muafiyet değerlendirmesi yapılması ve 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmedikleri yönünde rapor tanzim edilmesi gerektiği,
- Teşebbüslerin ihalenin yaklaşık maliyetinin belirlenmesi için idarece talep edilen yaklaşık maliyet tekliflerini de birbirleri ile iletişim halinde oluşturdukları iddiasına ilişkin;
- Soruşturmaya konu trafik sinyalizasyon ürünlerinin en önemli alıcılarının KGM ile belediyeler olduğu ve alımları açtıkları ihalelerle gerçekleştirdikleri, bu ihalelerin 4734 sayılı Kamu ihale Kanunu'nun 19. maddesine göre açık ihale usulü ile yapıldığı, açık ihale usulünde 4734 sayılı Kanun'da ve ihale şartnamesinde yazılı şartları taşıyan herkesin ihaleye katılabildiği, söz konusu ihale usulünde yaklaşık maliyetin katılımcılara teklif zarfları açıldıktan sonra bildirildiği, yaklaşık maliyetin ilgili resmi kurumlardan, mesleki kuruluşlardan ve piyasada yapılan fiyat araştırmalarından elde edilen bilgiler ışığında hesaplandığı,
- Belediyelerin yaptığı ihalelerin hemen hemen tamamının mal alım ihaleleri olduğu, KGM'nin yaptığı ihalelerin bir bölümünün mal alım ihaleleri bir bölümünün ise yapım işi ihaleleri olduğu, mal alım ihalelerinde tekliflerin aşırı düşük olup olmadığına ilişkin sınır değer incelemesi yapılmadığı ve bu ihalelerde yaklaşık maliyetin önem taşımadığı, yaklaşık maliyetin ne kadar yüksek belirlenirse belirlensin en düşük fiyatı veren teşebbüsün ihaleyi kazandığı, yaklaşık maliyetin hatalı bir biçimde düşük belirlenmesi halinde ise

fiyat tekliflerinin yaklaşık maliyetin üzerinde kaldığı ve ihalelerin iptal edilmesinin söz konusu olabildiği,

- KGM'nin yapmış olduğu ihalelerin bir bölümünün yapım işi olduğu, yapım işini kapsayan ihalelerin bir bölümünde 4734 sayılı Kanun'un 38. maddesine göre aşırı düşük fiyat tekliflerini belirleyebilmek amacıyla sınır değer hesaplaması yapıldığı, sınır değer altında kalan tekliflerin teklif verenden açıklama alarak veya almadan elenebildiği, teşebbüslerin ihalenin yaklaşık maliyeti konusunda iletişim halinde olduklarını gösteren delillerin büyük bir bölümünün ya yaklaşık maliyetin önemini olmadığı mal alım ihalelerine ya da KGM'nin yaptığı sınır değer hesaplamasının dikkate alınmadığı ihalelere ait olduğu, soruşturma dosyasında yer alan yaklaşık maliyet konusundaki teşebbüsler arası iletişimlerin neticesinde hiçbir rakip teklif sahibinin aşırı düşük fiyat nedeniyle ihaleden elenmediği,
- MATRİSLED'in rakip teşebbüslerle yaklaşık maliyet konusunda iletişim halinde olduğunu gösteren sadece iki adet belgenin bulunduğu ve bu iki belgede de diğer tarafın TANDEM olduğu, bu belgeler neticesinde hiçbir rakip teklif sahibinin aşırı düşük fiyat nedeniyle ihaleden elenmediği,
- Soruşturma dosyasında yer alan belgelerden birinde; MATRİSLED'in bir üniversitede araştırma görevlisi olan kişinin yaklaşık maliyetler konusundaki fiyat talebini geri çeviremediğini, firmaların ileriki tarihlerde iş kaybetme riski yaşamamak için idareye bir şekilde cevap vermek zorunda oldukları, söz konusu eylemin rekabeti kısıtlama gibi bir amacının olmadığı,
- TANDEM yetkilisinden MATRİSLED yetkilisine gönderilen diğer bir belgede *"Eğer teknik sarnameye uygun ürün verebileceksek en geç 09.05.2016 tarihine kadar teklif vermemeze yardımcı olur musunuz"*. şeklinde bir ifade olduğu, TANDEM'in bahsi geçen bölge müdürlüğünün açacağı ihaleye MATRİSLED ile işbirliği içerisinde girebilmek için yardım talep ettiği, bu uygulamanın birçok sektörde yaygın bir uygulama olduğu, sinyalizasyon sektöründe ise çoğu zaman bir zorunluluk olduğu, bu tür işbirliği içerisine girerek MATRİSLED'den yardım talep eden rakip teşebbüsün bu talebinin olumlu karşılanması halinde ilgili idareye yaklaşık maliyet bilgilerini göndermesini MATRİSLED'den talep etmesinin rekabet ihlali olarak görülmemesi gerektiği,

ifade edilmiştir.

(329) Dosya kapsamında, MATRİSLED'e ilişkin belge ve delillerin incelenmesi neticesinde teşebbüs hakkında ihlal tespitinde bulunulmamıştır.

I.6.7. NÇT Tarafından Yapılan Savunmanın Değerlendirilmesi

(330) NÇT tarafından yapılan savunmada özetle;

- İhalelere iş ortaklığı şeklinde girmenin ticari hayatın bir gereği olduğu, bu durumun özellikle NÇT gibi sinyalizasyon sektöründe faaliyet göstermesine rağmen herhangi bir üretimi bulunmayan teşebbüsler için zorunluluk olduğu, dolayısıyla ihale öncesinde üretici firmalarla ihale konusu ürünlerin fiyatlarına ilişkin iletişime geçilmesinin ve ihale tekliflerinin beraber hazırlanmasının kaçınılmaz olduğu, bu imkânın ortadan kaldırılmasının kamunun açmış olduğu ihalelere sadece belirli sayıdaki üretici şirketlerin girmesine yol açacağı ve bu durumun rekabetin engellenmesine neden olacağı,

- Soruşturma dosyasında yer alan belgelerin tamamının bu tür iş birliği arayışlarına ilişkin olduğu,
- Söz konusu belgelerde yer alan yazışmaların ihalelerde destek aldıkları RAYENNUR firması ile yapıldığı, ancak RAYENNUR firmasının NÇT'ye destek verdiği ihalelere katılmadığı,
- Soruşturma dosyasında yer verilen 12.04.2017 tarih ve 2017/99118 numaralı KGM Kars, 20.06.2017 tarih ve 2017/261028 numaralı Kilis Belediyesi ihaleleri ile 14.12.2017 tarih ve 2017/577387 numaralı KGM Antalya ihalelerinin NÇT ile ilgili olarak incelendiği ve yalnızca ilk iki ihalede ihlal tespit edildiği,
- Oysa bu iki ihale ile üçüncü KGM Antalya ihalesi arasında RAYENNUR/MOSAŞ ile kurmaya çalıştıkları işbirliği bakımından bir fark bulunmadığı, bu hususun daha önceki savunmalarında yer almasına rağmen görmezden gelindiği,
- Dosyada yer alan üç ihalede de RAYENNUR ile işbirliği kurulmaya çalışıldığı, işbirliğine göre ihalenin kazanılması halinde ürünlerin RAYENNUR'dan alınacağı, ürünlerin maliyet bilgilerinin üretici tarafından bilindiği için ihale teklifinin hazırlanma işini kaçınılmaz olarak üreticinin yaptığı, bu tür işbirliği arayışlarının birçoğunun sonuçsuz kaldığı ve ihalelere teklif verilmediği,
- Ürünlerin maliyet bilgisinin üretici tarafından bilinmesi sebebiyle ihale teklifinin üretici firma tarafından hazırlanmasının kaçınılmaz olduğu,
- Başka sektörlerdeki rakip şirketler arasında kurulan iş ortaklıkları için Kurulun yapmış olduğu menfi tespit/muafiyet analizinin NÇT açısından da söz konusu soruşturma bakımından yapılması gerektiği,
- Soruşturma raporunun 219. paragrafında yer alan 20.06.2017 tarihinde saat 14:00'da gerçekleştirilecek ihalenin dökümanını ihale günü 10:49'da indirdiklerinden bahisle 3 saatlik sürenin ihale için gerekli belgeleri hazırlayabilmek için makul olmadığı yönündeki değerlendirmenin hatalı olduğu zira bu belgelerin satın alınmadan EKAP üzerinden herkesçe görülebildiği

belirtilmiştir.

- (331) Daha önce de belirtildiği üzere, teşebbüslerin bazıları ihale konusu ürünü üretmemesi, yeterli stok miktarının bulunmaması gibi sebeplerle rakiplerinin müşterisi olabilmektedir. Bununla birlikte söz konusu ilişki, müşteri ilişkisinden çıkıp ihalelerin rekabetçi ortamını bozacak davranışlara dönüşmemelidir. Dosya kapsamında elde edilen delillerden; NÇT tarafından bahsedilen söz konusu hususların, sektörde rakip olan iki teşebbüs tarafından rekabeti kısıtlama amacı ile gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Belgeler arasında yapay bir ayırım yapılmamış olup belgeler esas alınarak yapılan değerlendirme sonucunda kanaat oluşturulmuştur.
- (332) Yukarıda ifade edildiği üzere NÇT'nin, RAYENNUR'dan aldığı teklif tutarının aynısını idareye sunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca teşebbüs tarafından RAYENNUR firmasının NÇT'ye destek verilen ihalelere katılmadığı ifade edilse de 2017/99118 sayılı KGM (Kars) ihalesinde Seyfettin Sinan GÜLTEKİN tarafından da teklif verildiği görülmektedir (BELGE-20, BELGE-21, BELGE-22). Ancak söz konusu teklif iş bitirme belgesinin miktarının yeterli olmaması nedeniyle idare tarafından değerlendirme dışı bırakılmıştır.
- (333) BELGE-20'de görüldüğü üzere, EKAP'tan ihale dökümanının satın alınması için talimat verilmiş, tekliflerin kaşe imza yapılması istenmiş, verilen teklifler bakımından NÇT bir

iş ortaklığının parçası olarak değil bağımsız olarak teklif vermiştir. Ayrıca iş ortaklığı kurmayı planladıkları teşebbüsün yetkililerinin de bazı ihalelerde NÇT'nin haricinden bağımsız teklif oluşturdukları tespit edilmiştir. Bu hususlar ihalelere ortak girişim olarak katıldığını yönündeki savunmayı geçersiz kılmakta, bir iş ortaklığının olmadığını ve danışıklı teklif verildiğini ortaya koymaktadır. NÇT'nin teklif sunduğu ihalelere MOSAŞ/RAYENNUR'un katılmadığı yönündeki savunmalar ise yukarıda da ifade edildiği üzere, idarelerden elde edilen bilgilere dayanarak cevaplandırılmıştır.

- (334) İhaleye hazırlanırken üretici firmadan satın alınacak ürünlerin maliyetlerinin bilinmesinin yanı sıra, kar, diğer gider kalemleri gibi hususların da bu süreçte yer alması ve tüm bunlara teşebbüsün bağımsız olarak kendisinin karar vermesi beklenecektir. Ancak tüm bu kalemlere üretici firmanın karar vermesi, teşebbüsler arasında bir danışıklılık olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, teşebbüsün, üretici firmanın maliyetleri bildiği için tekliflerin birlikte hazırlanmak zorunda olduğu yönündeki savunmasının yerinde olmadığı sonucuna varılmıştır.
- (335) İhale dökümanının EKAP'tan alındığı tarih ve saate dosya kapsamında yer verilmesi, diğer tüm bulguları destekleme niteliğinde olup ihlali ortaya koymak için tek başına kullanılmamıştır. Sonuç olarak teşebbüsün savunması kabul edilmemiştir.

I.6.8. BUHARALILAR Tarafından Yapılan Savunmanın Değerlendirilmesi

- (336) BUHARALILAR tarafından özetle;
- Soruşturma bildiriminde 4054 sayılı Kanununun 4. maddesinin ihlali şüphesinden bahsedilmiş olmasına rağmen dosya konusu eylemin anlaşma veya uyumlu eylem hallerinden hangisi ile gerçekleştirildiğine dair bir açıklama bulunmadığı,
  - Delil olarak ortaya konulan belgelerin bahsi geçen ihalelerde rekabeti kısıtlayıcı bir etki doğurduğunun tespit edilemediği,
  - BUHARALILAR'ın katılmayı düşündüğü ihalelerde ürün almayı planladığı üretici şirket ile olan yazışmaların amacının ihalenin kazanılması halinde listelerdeki fiyatlar üzerinden ürün alınıp alınamayacağını tespit etmek olduğu,
  - BUHARALILAR'ın ana faaliyet konusu olmayan otokorkuluğa ilişkin Hatay Belediyesi tarafından açılan ihaleye, BUHARALILAR'ın yeterliliğinin uygun olmaması sebebiyle RAYENNUR ile birlikte ortak girişim şeklinde beraber teklif vermeyi planladıkları ancak daha sonra bu birliktelikten vazgeçtiği,
  - BELGE-8 ve BELGE-9'un Diyarbakır ve Batman Belediyeleri tarafından açılan ihalelere ilişkin olduğu, diğer tüm belediye ihalelerinde olduğu gibi bu ihalelerde de sınır değer incelemesi yapılmadığı, dolayısıyla ihaleye girecek firmaların danışıklı olarak bu ihalelerde yaklaşık maliyeti yükseltmelerinin kendilerine hiçbir faydası olmayacağı, başka bir deyişle firmaların yaklaşık maliyetleri birlikte yükseltmeleri halinde dahi bu ihalelerde herhangi bir firmanın ne kadar düşük teklif verirse versin elenmeyeceği ve ihaleyi kazanacağı,
  - Firmaların yaklaşık maliyetleri birbirlerine göndermelerinin nedeninin ihalenin iptal edilme ihtimalini azaltmak olduğu, nitekim zaman zaman belediyelerin yaklaşık maliyeti hatalı hesaplamaları nedeniyle verilen tüm tekliflerin yüksek kaldığı ve bu nedenle ihalelerin iptal edildiği, bunu engellemek amacıyla sağlıklı bir yaklaşık maliyet oluşmasını sağlamak için idareye bildirdikleri yaklaşık maliyetleri kendi aralarında paylaştıkları,

- Dolayısıyla yaklaşık maliyet bilgilerinin paylaşılmasının ne amaç ne de etki bakımından 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmediği,
- İhlal süresine ilişkin değerlendirmenin hatalı olduğu zira bir ihlalin süresini belirleyebilmek için ihlal iddiasını desteklemek üzere kullanılan belgelerin düzenleniş tarihlerinin dikkate alınması gerektiği ve dosyada yer verilen belgelerin tamamının bir yıl içerisinde olduğu

ifade edilmiştir.

- (337) Dosya kapsamında teşebbüslerin belirli ihalelerin öncesinde ya da sonrasında, ihale için gerekli olan belgeleri birbirleri ile paylaşarak birlikte hareket ettiği ve bu durumun ihale bazında rekabeti kısıtlayıcı anlaşmanın varlığını gösterdiği değerlendirilmektedir.
- (338) BUHARALILAR ile RAYENNUR'un Batman Belediyesinin 2017/426292 numaralı ihalesinde birim fiyat teklif cetvelini birbirleri ile paylaştığı ve cetvelde yer alan teklif ile ihaleye verilen teklifin aynı olduğu görülmektedir. Neticede iki rakip teşebbüsün ihale öncesi rekabetin sona ermediği aşamada tek teşebbüs gibi hareket ederek teklif belirlediği görülmektedir.
- (339) Üretici şirket ile yazışmalar içeren belgeler incelendiğinde, BUHARALILAR'ın aldığı teklifi maliyet unsuru olmasına rağmen direkt olarak ihaleye teklif olarak sunduğu görülmektedir. Bu kapsamda amacın; liste fiyatından ürün almak değil, teklifi birlikte belirlemek olduğu anlaşılmaktadır.
- (340) Hatay Belediyesi ihalesine ilişkin olarak ise dosya kapsamında herhangi bir ihlal tespiti yapılmamıştır.
- (341) İşbu kararın ilgili bölümlerinde ifade edildiği üzere yaklaşık maliyetin hesaplanması sadece idare bünyesinde gerçekleşen bir süreç değildir. Bazı durumlarda sürece, ilgili düzenlemeler uyarınca teşebbüsler de dâhil olmaktadır. İdarenin yaklaşık maliyet hesaplamasını, firmalardan topladığı yaklaşık maliyet tekliflerine dayalı olarak yapması durumunda firmalar bu süreci rekabet karşıtı sonuç doğurma amacıyla manipüle edebilecektir.
- (342) Öncelikle yaklaşık maliyet tekliflerinin idareye sunulması aşamasında teşebbüsler arasındaki anlaşma sınır değer tespitini etkileyebilecek, tekliflerin yüksek verilmesi bu değerlerin yüksek hesaplanmasına ve aşırı düşük teklif veren teşebbüslerin ihaleden elenmesine neden olabilecektir. Öte yandan sınır değer tespitinin yapılmadığı ihaleler bakımından da teşebbüslerin yaklaşık maliyet tespitine ilişkin işbirliği içinde olmaları rekabetçi kaygılar taşımaktadır. Nitekim birbirinden haberdar olan firmalardan bu tekliflerin toplanması halinde, hem pazarın şeffaflığının rakipler nezdinde artması hem de yaklaşık maliyete ilişkin işbirliğinin ihaleye sunulan teklife sirayet etmesi riski doğmaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda teşebbüsün konuya ilişkin savunması kabul edilmemiştir.
- (343) İhlalin süresine yönelik savunmaya ilişkin olarak ise, dosya kapsamında elde edilen bilgi ve belgelerden BUHARALILAR ile MOSAŞ/RAYENNUR'un 2018 yılında gerçekleşen Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ihalesi ile Batman Belediyesi ihalesinin yaklaşık maliyet tespiti aşamasında verilecek fiyat teklifi hususunda, ayrıca 2017 yılında gerçekleşen Batman Belediyesi ihalesinde ve 2018 yılında gerçekleşen KGM Sivas Bölge Müdürlüğü ihalesinde işbirliği içerisinde olduğu tespit edildiğinden, teşebbüsler arasındaki rekabeti kısıtlama amacı taşıyan anlaşmanın 2017 ve 2018 yıllarında devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır (BELGE-8, BELGE-9, BELGE-34,

BELGE-47, BELGE-48). Bu kapsamda ihlal süresinin hatalı belirlendiğine yönelik savunmanın yerinde olmadığı değerlendirilmiştir.

I.6.9. ASYA TRAFİK Tarafından Yapılan Savunmanın Değerlendirilmesi

(344) ASYA TRAFİK'in savunmasında özetle;

- ASYA TRAFİK'in Erzurum Büyükşehir Belediyesinin 23/03/2018 tarihli ihalesi için ortak hareket etme yönünde teklifte bulunduğu ilişkin 15/03/2018 tarihli e-postanın TANKES'in iç yazışması olduğu, bunu doğrular nitelikte ASYA TRAFİK'in bir cevap yazısının bulunmadığı, söz konusu iç yazışmanın TANKES çalışanlarının düşüncelerinden ibaret olduğu, iç yazışma esas alınarak iki şirketin ortak hareket ettiği anlamı çıkarılmasının soyut bir iddia olduğu,
- ASYA TRAFİK'in anılan yazışmadan haberi olmadığı, sadece "ortak girişim" yapıp yapmama hususunda TANKES yetkilileri ile aralarında ön görüşme yapıldığı, nitekim iki firmanın iş ortaklığı oluşturarak ihaleye birlikte girmesinde hukuken bir engel bulunmadığı, söz konusu ihale bakımından ortak girişimin kurulmadığı ve ASYA TRAFİK'in anılan ihaleye katılmadığı,
- Belgede yer alan, TANKES çalışanının hukuki ifadeleri yerinde kullanmayarak "ortak girişim" kavramı yerine "ortak hareket edelim" şeklinde ifadeler kullandığı ve bunun tek başına delil teşkil etmeyeceği,
- ASYA TRAFİK ile TANKES'in hisse yapısı ve hissedarları arasında kontrol ilişkisi yahut teşebbüs birliği meydana getirecek bir bağ bulunmadığı, teşebbüsler arasında bazı durumlarda rakip bazı durumlarda da müşteri ilişkisi dışında bir bağlantı olmadığı,
- 04.10.2018 tarihli ve 2016/352712 numaralı ihalede ASYA TRAFİK'in TANKES ile yapılan sözleşme uyarınca alt yüklenici olduğu, sözleşmede de açıkça belirtildiği üzere alt yüklenicinin ihale konusu iş ile ilgili gerekli personeli temin etmek, iş güvenliği ile ilgili tedbirleri almak, ilgili malzemeleri tedarik etmek gibi yükümlülüklerinin olduğu, bu nedenle ana yüklenici TANKES firmasının kesin teminat mektubu verme talebi için nasıl bir dilekçe ile kuruma müracaat edebilecekleri konusunu kurumla görüş alışverişinde bulunması nedeniyle ASYA TRAFİK'e danıştığı, ASYA TRAFİK'in ise konuya ilişkin kurumdan edindiği bilgileri TANKES'in ilgili çalışanına e-posta olarak gönderdiği, asıl-alt işveren ilişkisi içerisinde bulunan teşebbüsler arasında bu tür yazışmaların bulunmasının hukuken doğal olduğu,
- 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilmesi için, anlaşmanın amaç veya etki yönünden rekabet engellediğinin ortaya konulması gerektiği, dosyada buna yönelik bir delil bulunmadığı, ayrıca dosyada 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenen "piyasadaki fiyat değişimlerinin veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bouzlduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi" hususuna yönelik tespitlerin de yer almadığı, kaldı ki belediyelerle yapılan işlerin bedellerinin alınması noktasında sıkıntılar yaşandığı, bu idarelerin mallarının da haczedilemeyeceği, bu nedenle ASYA TRAFİK'in ihalelere katılmaktan imtina etmesinin ekonomik ve rasyonel bir gerekçe olduğu,
- 2017 yılında belediyeler tarafından ilan edilen 141 ihaleden 16 ihaleye teklif

verildiği ve 3 tanesinin ASYA TRAFİK üzerinde kaldığı, 2018 yılında ise 193 ihaleden 23 ihaleye teklif verildiği ve 5 tanesinin ASYA TRAFİK üzerinde kaldığı, Erzurum Büyükşehir Belediyesi ihalesibe de ticari gerekçelerle katılmadığı,

- Rekabet hukukunda niyet unsuru bakımından ilkesel nitelikte değerlendirmelerin yer aldığı FritoLay kararında niyetin varlığı kabul edilse dahi piyasadaki etkisi bakımından değerlendirme yapılması gerektiğinin belirtildiği, bu bağlamda etkinin varlığı tespit edilmeden yapılan bir rekabet ihlali tespitinin haksız ve mesnetsiz olduğu,
- Kurulun 18.07.2018 tarih ve 18-23/395-M sayılı kararında soruşturma açılan teşebbüsler arasında ASYA TRAFİK'in olmadığı, teşebbüsün süreç içerisinde sonradan soruşturmaya dâhil edildiği, hakkında önaraştırma yürütülen bazı diğer teşebbüsler hakkında bu sonuca varılmadığı, başvuruya konu olmayan çok sayıda diğer teşebbüs hakkında aynı başvuru kapsamında soruşturma yapılmasının hukuka aykırı olduğu,
- Soruşturma, esasen BİTRA ve AUSDER hakkındaki şikayetle başlamış iken bu teşebbüsler hakkında soruşturma açılmamasına karar verilirken, diğer teşebbüsler hakkında aynı başvuru kapsamında bir soruşturma açılmasının usul bağlamında bir hukuksuzluğa yol açtığı, böyle bir durumda yapılması gerekenin teşebbüsü aynı soruşturmaya dahil etmek değil resen ön araştırma yapılması ya da soruşturma açılmasına karar vermek olduğu

belirtilmiştir.

- (345) BELGE-46'da yer alan e-posta yazışmasından ASYA TRAFİK'in TANKES'e 23.03.2018 tarihli Erzurum Büyükşehir Belediyesi ihalesi için ortak hareket etme yönünde teklifte bulunduğu ve bu teklife ilişkin TANKES'in değerlendirme yaptığı anlaşılmaktadır. Neticede ise ASYA TRAFİK ihaleye teklif vermemiş ve ihaleye TANKES katılmıştır. Bu husus e-posta iletisinde ortaya çıkan iradenin gerçekleştiğini göstermektedir. Yazışmanın tamamı incelendiğinde her iki teşebbüsün de ihaleye bağımsız bir teşebbüs olarak katılmaktan imtina ettiği ve ortak hareket etme iradesinin ilgili mevzuatın izin verdiği "ortak girişim" kapsamında olmadığı anlaşılmaktadır. Yazışmanın devamında yer alan "*ya siz girin ya biz girelim*" ile "*onlar girsin iş rayennura gitmesin*" ifadeleri, ihaleye iki teşebbüsün tek bir teşebbüs gibi hareket ederek teklif vermelerinin amaçlandığını göstermektedir. Dolayısıyla teşebbüslerin ihale öncesinde danışıklı hareket ettikleri sonucuna varılmış, ilgili savunma kabul edilmemiştir.
- (346) İşbu karar dahilinde defaten ifade edildiği üzere, teşebbüslerin bazıları ihale konusu ürünü üretmemesi, yeterli stok miktarının bulunmaması gibi sebeplerle rakiplerinin müşterisi konumunda olabilmektedir. Bununla birlikte söz konusu ilişkinin müşteri ilişkisinden çıkıp ihalelerin rekabetçi ortamını bozacak davranışlara dönüşmemesi gerekmektedir. ASYA TRAFİK ile TANKES hakkında elde edilen belgede ise teşebbüslerin arasında müşteri ilişkisinin ötesinde ihalede danışıklılığa yol açan bir durum tespit edilmiştir. Bu itibarla teşebbüsün ilgili savunmasının isabetli olmadığı değerlendirilmiştir.
- (347) İlaveten 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamındaki anlaşmaların değerlendirilmesinde, anlaşmaya taraf olan teşebbüslerin her birinden bilgi ve belge elde edilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Nitekim konuya ilişkin Kurul uygulamasına bakıldığında anlaşma taraflarının tamamında delil bulunmasının zorunlu olmadığı, delil değerlendirmesi bakımından dikkate alınması gereken hususun delil ve

belgelerin bir bütün olarak değerlendirildiğinde ulaşılan sonuç olduğu vurgulanmaktadır¹⁶. Bu itibarla teşebbüsün söz konusu savunmalarının yerinde olmadığı değerlendirilmektedir.

- (348) Teşebbüsün belediye ihaleleri neticesinde yaşanan tahsilat sorunları ile ilgili savunması, ihlal tespitine konu olan ihale kapsamında rakibi olan bir teşebbüs ile rekabeti kısıtlama amacı olan bir işbirliği içinde olduğu hususunu değiştirmedikten, kabul görmemiştir.
- (349) Diğer yandan 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan uyumlu eylem karinesine ancak bir anlaşmanın varlığının ortaya konmadığı durumlarda başvurulmaktadır. Bu bakımdan söz konusu savunmanın bağlam içerisinde olmadığı sonucuna varılmıştır.
- (350) Savunmada yer verilen Kurulun Fritolay kararı ve bu çerçevede niyet unsurunun ele alınışına ilişkin hususlar, mevcut dosyada incelenen davranışın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde olması, oysa FritoLay kararında aynı Kanun'un 6. maddesinde düzenlenen hâkim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin değerlendirme yapılması gerçeği ışığında kabul edilmemiştir.
- (351) 04.10.2018 tarihli ihaleye ilişkin olarak teşebbüsün savunması ilgili bölümlerde değerlendirilerek, bahsi geçen belgelerdeki yazışmanın ihale gerçekleştirildikten dokuz ay sonrasına ilişkin olması ve ihale öncesinde iki teşebbüsün iletişim içerisinde olduğunun tespit edilememesi sebebiyle rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir işbirliğinin ortaya konulması için yeterli delil olmadığı anlaşılmış, ilgili belge kapsamında herhangi bir ihlal tespiti yapılmamıştır. Diğer taraftan söz konusu ihale kapsamında ihlal tespiti yapılmaması 2018/83669 numaralı Erzurum Büyükşehir Belediyesi ihalesine yönelik yapılan ihlal tespitini etkilememektedir.
- (352) 4054 sayılı Kanun'un 40. Maddesinde yer alan "*Kurul, resen veya kendisine intikal eden başvurular üzerine doğrudan soruşturma açılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespiti için önaraştırma yapılmasına karar verir*" düzenlemesi uyarınca Kurul tarafından re'sen soruşturma açılması mümkündür. Bu doğrultuda dosya kapsamında elde edilen bilgi ve belgeler ışığında başvuruya konu olmayan teşebbüsler hakkında delil elde edilmiş ise soruşturma açılması söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla teşebbüsün başvuruda isimlerinin geçmediğine yönelik savunması yerinde bulunmamıştır.

I.6.10. TANDEM Tarafından Yapılan Savunmanın Değerlendirilmesi

(353) TANDEM tarafından özetle;

- Rakip teşebbüslerin ihale öncesinde birim fiyat tekliflerini paylaştıkları, ihale dosyalarını birbirlerinin yerine hazırladıkları ve ihale dosyalarının rakip teşebbüsler tarafından İdareye teslim edildiği tespitine ilişkin olduğu iddia edilen BELGE-32'nin yanlış değerlendirildiği, 20.07.2017 tarihli Isparta Belediyesi ihalesine TANDEM'in teklif verdiğini gösteren alındı belgesinin rakip teşebbüs MOSAŞ'ta tespit edilmiş olmasının söz konusu belgeyi düzenleyen görevlinin belgeyi TANDEM çalışanına vermeyi unutması ve sonradan başvurusunu yapan MOSAŞ yetkilisine vermesinden kaynaklandığı, saat 10.00'da yapılan ihaleye anılan iki teşebbüsün 08.43 ve 09.35'de teklif verdiği, belgelerin aynı firmada tespit edilmiş olması tekliflerin aynı kişi tarafından

¹⁶ 08.02.2002 tarih ve 02-07/57-26 sayılı Kurul kararı

verildiğini göstermediği, kaldı ki tekliflerin aynı kişi tarafından teslim edilmesini teklifleri alan görevlinin kabul etmeyeceği,

- Trafik sinyalizasyon sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin üretimini gerçekleştirmediği ürünleri rakiplerinden temin ederek ihalelere katıldığı, bunun bir sonucu olarak teşebbüslerin ihale teknik şartnamesinde yer alan ancak kendi üretiminde yer almayan ürünler için ihale öncesinde söz konusu ürünleri üreten teşebbüslerden fiyat teklifi aldığı ve ihale teklifinin bu şekilde hazırlandığı, bu nedenle teşebbüslerin bazılarının bir ihalede hem rakip konumunda hem de teklif verdikleri ürünlerin bir kısmı veya bazen tamamı için birbirlerinin müşterisi konumunda olabildiği,
- İhale öncesinde ihale fiyatlarına ilişkin olarak TANDEM'in gerçekleştirdiği yazışmaların tamamının MATRİSLED firması ile olduğu, söz konusu yazışmaların tamamının bu iki firmanın kendi üretimleri olmayan ürünleri diğerinden temin ederek ihaleye katılabilmek amacıyla bir işbirliği arayışında olduklarını gösterdiği, nitekim bu durumun belgelerinin soruşturma dosyasında mevcut olduğu,
- TANDEM'in diğer teşebbüslerle ihalelerde ortak satış yapmak üzere yaptığı işbirliklerinin yatay işbirliği olarak ele alınması ve bu çerçevede muafiyet değerlendirmesine tabi tutulması gerektiği, nitekim bu konuda çok sayıda Kurul kararının bulunduğu,
- Yatay işbirliği anlaşmalarında aralarında tamamlayıcılık ilişkisi bulunan tarafların amacının, birbirlerinin eksik yönlerini tamamlamak veya tek başlarına gerçekleştirmelerinin zor olduğu faaliyetleri gerçekleştirmek olduğu ve bu yönüyle kartel anlaşmalarından ayrıldığı, bu çerçevede TANDEM'in dosya kapsamında girdiği işbirliklerinin tamamlayıcılık koşulunu sağladığı,
- TANDEM'in sinyalizasyon ihalelerinde rakip teşebbüsle ihale öncesinde işbirliğine giderek fiyatlarını göndermesinin bireysel muafiyetin tüm şartlarını taşıdığı,
- Dolayısıyla kamu ihalelerine rakip teşebbüslerin birbirlerinden mal alarak fiyat tekliflerini oluşturmaları ya da birlikte fiyat teklifi sunmalarının otomatik olarak kartel oluşturmadığı ve ayrıntılı bir muafiyet değerlendirmesinin yapılması gerektiği,
- İhaleyi kazanan teşebbüsün hakediş ve fatura bilgilerinin rakip teşebbüsler tarafından takip edildiği ve ihaleyi kazanan teşebbüs ile işi gerçekleştiren teşebbüsün farklı olduğu tespitine ilişkin tek belgenin BELGE-49 olduğu, anılan belgede ihaleyi MOSAŞ kazanmış olmasına rağmen hakediş raporunun TANDEM'e gönderildiğinin görüldüğü ancak ilgili ihale bakımından MOSAŞ'ın TANDEM'i alt yüklenici olarak bu işi tamamlamak üzere kullandığı, MOSAŞ ile TANDEM arasında akdedilen yüklenici ve alt yüklenici sözleşmesinin bu durumu teyit ettiği,
- İdarece talep edilen yaklaşık maliyet tekliflerinin rakip teşebbüslerin birbirleri ile iletişim halinde hazırladıkları tespitine ilişkin olarak; belediyelerin yaptığı ihalelerin hemen hemen tamamının ve KGM'nin yaptığı ihalelerin bir bölümünün mal alım ihalesi olduğu, mal alım ihalelerinde tekliflerin aşırı düşük olup olmadığına ilişkin sınır değer incelemesi yapılmadığı, ne kadar düşük olursa olsun en düşük fiyat teklifini veren katılımcının ihaleyi kazandığı, dolayısıyla hiçbir teşebbüsün aşırı düşük olduğu gerekçesiyle ihaleden

elenmediği,

- Teşebbüslerin ihalenin yaklaşık maliyeti konusunda iletişim halinde olduklarını gösteren delillerin büyük bir bölümünün yaklaşık maliyetin hiçbir öneminin olmadığı mal alım ihalelerine ait olduğu, yaklaşık maliyet konusundaki teşebbüsler arası iletişim neticesinde hiçbir rakip teklif sahibinin aşırı düşük fiyat nedeniyle ihaleden elenmediği,
- İhalelerin birçoğunda ihale konusu ürünlerin sadece belli bir bölümünün tek bir üretici tarafından sağlanabildiği ve bazı ürünlerin rakip teşebbüslerden temininin gerekmesi nedeniyle teşebbüslerin idareden gelen yaklaşık maliyet bilgisi taleplerini rakiplere iletmek zorunda kaldıkları, söz konusu bilgi talebinin karşılanmaması durumunda ise idarenin üreticiyi daha sonraki doğrudan temin alımlarında dikkate almama ve dolayısıyla üreticinin iş kaybetme riskinin doğabileceği, bu nedenle üreticilerin idareden gelen yaklaşık maliyet bilgisi taleplerini mutlaka cevaplamak zorunda oldukları,
- TANDEM'in yaklaşık maliyet bilgileri konusunda rakipleriyle iletişime geçmesinin bir diğer nedenin ise yaklaşık maliyetin hatalı bir biçimde düşük belirlenmesi halinde fiyat tekliflerinin yaklaşık maliyetin üzerinde kalabilmesi ve bu nedenle ihalelerin iptal edilebilmesi riski olduğu, dolayısıyla TANDEM'in ihalelerdeki yaklaşık maliyetler konusunda rakip teşebbüslerle gerçekleştirdiği iletişimleri rekabeti kısıtlama amacı ile yapmadığı gibi bu iletişimlerin rekabet kısıtlama etkisinin de olmadığı

ifade edilmiştir.

- (354) İhale teklif zarfı alındı belgesinin rakip teşebbüste bulunması TANDEM'in teklifinin RAYENNUR tarafından idareye teslim edildiğine işaret etmektedir. Ayrıca tekliflerden biri Seyfettin Sinan GÜLTEKİN'e ait olup Mosaş ve RAYENNUR ile aynı ekonomik bütünlük içinde yer almaktadır.
- (355) Teşebbüsün savunmasında yer alan, MATRİSLED ile olan yazışmalara ve 09.02.2018 tarih ve 2018/5967 sayılı KGM Samsun ihalesine ait belgelere ilişkin (BELGE-49) dosya kapsamında herhangi bir ihlal tespitine yer verilmemiştir.
- (356) İhalelerde yaklaşık maliyeti etkileme amacına yönelik olarak teşebbüslerin işbirliğini ortaya koyan belgeler ve bunlara ilişkin değerlendirmelere ilgili bölümde yer verilmiştir. Bu açıklamalar ve belgelerden; RAYENNUR ve TANDEM'in Temmuz 2015 ile Mart 2018 tarihleri arasında; Antalya ve Niğde Belediyesi ihaleleri ile Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü ihalelerinde yaklaşık maliyet tespiti aşamasında verilecek fiyat teklifi hususunda anlaşma içinde olduğu anlaşılmaktadır. Yaklaşık maliyet konusunda bir anlaşmanın; ihale sürecine etki ederek rekabeti kısıtlama amacını göstereceği, buna yönelik bir etkinin ortaya çıkmamasının ise ihlali ortadan kaldırmayacağı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak teşebbüsün ilgili savunmaları kabul edilmemiştir.

I.7. İdari Para Cezasının Tespitine İlişkin Değerlendirme

- (357) 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Bu Kanun'un 4, 6 ve 7 nci maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunanlara, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yılsonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yılsonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası verilir*" hükmüne yer verilmiştir. 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası ve Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma,

Uyumlu Eylem ve Kararlar İle Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik'in (Ceza Yönetmeliği) 1. maddesinde amacı; "4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 4 üncü ve 6 ncı maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunan teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyeleri ile bunların yönetici ve çalışanlarına, aynı Kanunun 16 ncı maddesi gereğince verilecek para cezasının tespitine ilişkin usul ve esasları düzenlemek" şeklinde belirlenmiştir.

- (358) Dosya kapsamında yapılan değerlendirmeler çerçevesinde, soruşturma konusu ihalelerde danışıklı hareket edilmesinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında ihlal teşkil ettiği tespit edildiğinden söz konusu eyleme taraf olan teşebbüslere aynı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrasına ve ilgili Yönetmelik hükümlerine göre para cezası verilmesi gerekmektedir.
- (359) Ceza Yönetmeliği uyarınca nihai para cezası miktarı belirlenirken, öncelikle temel para cezası belirlenmelidir. Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesinin birinci fıkrasında temel para cezasının hesaplanması açısından "karteller" ve "diğer ihlaller" şeklinde bir ayırım yapıldığı görülmektedir.
- (360) Ceza Yönetmeliği'nin 3. maddesinde kartel, "*Fiyat tespiti, müşterilerin, sağlayıcıların, bölgelerin ya da ticaret kanallarının paylaşılması, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, ihalelerde danışıklı hareket konularında, rakipler arasında gerçekleşen, rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemler*" olarak tanımlanmıştır. Soruşturmanın ihalelerde danışıklı hareketi konu alması nedeniyle, ihlalin kartel niteliğinde olduğu açıktır. Buna göre soruşturma tarafı teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal eden eylemleri, "karteller" kategorisinde değerlendirilmiştir. Anılan madde hükmü çerçevesinde ilk olarak, yıllık gayrisafi gelirin %2'si ile %4'ü arasındaki bir oran baz olarak belirlenmelidir. Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesinin ikinci fıkrasında, bu oran belirlenirken ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlal neticesinde gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususların dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Bu düzenlemeler çerçevesinde yapılan değerlendirmeler çerçevesinde temel para cezasına esas oran tüm ihlal tarafı teşebbüsler bakımından %2 olarak belirlenmiştir.
- (361) Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesine göre temel para cezasının belirlenmesinde ikinci adım ihlalin süresidir. İşbu soruşturma kapsamında her bir teşebbüsün ihlale taraf olduğu tarihlere aşağıda teşebbüs özelinde yer verilmiştir.
- (362) MOSAŞ/RAYENNUR ekonomik bütünlüğü için değerlendirildiğinde; farklı tarihlerde ve farklı ihalelerde olmak üzere AAB, NÇT, İSHAKOĞULLARI, BUHARALILAR ve TANDEM ile MOSAŞ/RAYENNUR arasında anlaşma olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte tarafları ve zamanlaması farklılaşsa da MOSAŞ/RAYENNUR'un eylemleri nitelik ve piyasa bakımından aynıdır. Bu nedenle MOSAŞ/RAYENNUR'un tarafı olduğu tespit edilen aşağıda yer verilen anlaşmalar, MOSAŞ/RAYENNUR bakımından tek bir ihlal olarak değerlendirilmiştir.
- (363) MOSAŞ/RAYENNUR ile AAB arasında anlaşma olduğu tespit edilen ihaleler şunlardır:
1. 2018/108330 numaralı ve 30.03.2018 tarihli KGM Konya İhalesi
  2. 2017/311604 numaralı ve 20.07.2017 tarihli Isparta Belediyesi İhalesi
  3. 2017/99118 numaralı ve 12.04.2017 tarihli KGM Kars İhalesi
  4. 2017/152035 numaralı ve 05.05.2017 tarihli KGM Van İhalesi

5. 2018/62966 numaralı ve 16.03.2018 tarihli KGM Program İzleme Dairesi Başkanlığı İhalesi
6. 2018/66152 numaralı ve 13.03.2018 tarihli Bursa Büyükşehir Belediyesi İhalesi
7. 2018/176246 numaralı ve 22.05.2018 tarihli Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü Sivas İhalesi

- (364) Söz konusu ihaleler 2017 ve 2018 yıllarında gerçekleşmiştir. Ayrıca Temmuz 2017 ile Ocak 2018 arasında AAB ile MOSAŞ/RAYENNUR'un ayrıca ihale öncesinde yaklaşık maliyet belirlenmesi aşamasında idarelere verdikleri teklifleri birlikte hazırladıkları veya MOSAŞ/RAYENNUR tarafından kendilerine iletilen teklifi kaşelemek ve imzalamak suretiyle idareye ilettikleri ihaleler tespit edilmiştir. Bu çerçevede MOSAŞ/RAYENNUR ile AAB arasında 2017-2018 yıllarında gerçekleştirilen belirli ihalelerde rekabeti kısıtlama amacı taşıyan iki yıl süreli bir anlaşma olduğu sonucuna varılmıştır.
- (365) TANDEM ve MOSAŞ/RAYENNUR'un Temmuz 2015 ile Mart 2018 tarih aralığında Antalya ve Niğde Belediyesi ihaleleri ile Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü ihalelerinde yaklaşık maliyet tespiti aşamasında verilecek fiyat teklifi hususunda anlaşma içinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca TANDEM ile MOSAŞ/RAYENNUR arasında 20.07.2017 tarihli Isparta Belediyesi ihalesi kapsamında danışıklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede TANDEM ve MOSAŞ/RAYENNUR arasında 2015-2018 yıllarında gerçekleştirilen belirli ihalelerde rekabeti kısıtlama amacı taşıyan iki yıl süreli bir anlaşma olduğu sonucuna varılmıştır.
- (366) BUHARALILAR ile MOSAŞ/RAYENNUR'un 2017 ve 2018 yıllarında gerçekleştirilen belirli ihalelerde rekabeti kısıtlama amacı taşıyan anlaşma içinde oldukları ve ihlalin süresi iki yıl olarak değerlendirilmiştir.
- (367) NÇT ile MOSAŞ/RAYENNUR'un 2017 yılında gerçekleştirilen iki ihalede rekabeti kısıtlama amacı taşıyan anlaşma içinde oldukları ve ihlalin süresi bir yıldan az olarak değerlendirilmiştir.
- (368) İSHAKOĞULLARI ile MOSAŞ/RAYENNUR arasında 2018 yılında gerçekleştirilen bir ihalede rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir anlaşma olduğu ve ihlalin süresi bir yıldan az olarak değerlendirilmiştir.
- (369) Son olarak ASYA TRAFİK ve TANKES arasında 2018 yılında gerçekleştirilen bir ihalede rekabeti kısıtlama amacı taşıyan bir anlaşma olduğu ve ihlalin süresi bir yıldan az olarak değerlendirilmiştir.
- (370) Yönetmelik'in 6. maddesinde belirtilen ağırlaştırıcı unsurların ve 7. maddesinde örnek olarak sayılanlar da dahil herhangi bir hafifletici unsurun işbu dosya kapsamında mevcut olmadığı anlaşılmıştır¹⁷.

---

¹⁷ Ceza Yönetmeliği'nin 6. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde temel para cezasının "*incelemeye yardımcı olunmaması halinde yarısına kadar*" artırılacağı belirtilmektedir. MOSAŞ/RAYENNUR'un yerinde incelemeyi engellediği tespiti de bu noktada değerlendirilmiş, ancak konuyla ilgili Kurul, Danıştay ve İDDK kararları ışığında, teşebbüse daha öncesinde aynı konuya ilişkin para cezası verilmiş olmasından ötürü, işbu kararda ağırlaştırıcı sebep olarak dikkate alınmamıştır.

J. SONUÇ

(371) 18.07.2018 tarihli ve 18-23/395-M sayılı Kurul kararı uyarınca yürütülen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapor'a ve Ek Görüş'e, toplanan delillere, yazılı savunmalara, sözlü savunma toplantısında yapılan açıklamalara ve incelenen dosya kapsamına göre,

1)

- Asım Aytaç Bozer AAB Mühendislik San. Tic.
- Asya Trafik Sinyalizasyon San. ve Tic. A.Ş.
- Buharalılar Trafik Sinyalizasyon Elektrik Elektronik San. ve Tic. Ltd. Şti.
- İshakoğulları Sinyalizasyon Araç Kiralama Tic. Ltd. Şti.
- Mosaş Akıllı Ulaşım Sistemleri A.Ş.
- Nurullah Çağatay Tiritöglü NÇT İnşaat Taahhüt
- Rayennur Elektronik Ulaşım Endüstri San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Tandem Trafik Sistemleri Elektronik Bilgi İşlem Makine İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Tankes Trafik Sistemleri Elektronik Otomotiv İnşaat Turizm Gıda Medikal San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin

ihalelerde danışıklı hareket etmek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerine OYBİRLİĞİ ile,

2) Bu nedenle, 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası ve "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik" in 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve ikinci fıkrası

a)

I- uyarınca 2019 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren, %2'si oranında olmak üzere,

- Nurullah Çağatay Tiritöglü NÇT İnşaat Taahhüt'e (.....) TL
- Tankes Trafik Sistemleri Elektronik Otomotiv İnşaat Turizm Gıda Medikal San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye (.....) TL

II- uyarınca 2018 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren, %2'si oranında olmak üzere,

- Asya Trafik Sinyalizasyon San. ve Tic. A.Ş.'ye (.....) TL
- İshakoğulları Sinyalizasyon Araç Kiralama Tic. Ltd. Şti.'ye (.....) TL

b) ve 3. fıkrasının (a) bendi uyarınca 2019 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren, %3'ü oranında olmak üzere,

- Asım Aytaç Bozer AAB Mühendislik San. Tic.'e (.....) TL
- Buharalılar Trafik Sinyalizasyon Elektrik Elektronik San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye (.....) TL
- Tandem Trafik Sistemleri Elektronik Bilgi İşlem Makine İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye (.....) TL

20-14/191-97

- Mosaş Akıllı Ulaşım Sistemleri A.Ş.'ye (.....) TL
- Rayennur Elektronik Ulaşım Endüstri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye (.....) TL

idari para cezası verilmesine OYBİRLİĞİ ile,

3) Matrisled Elektrik Elektronik İnş. Tic. Ltd. Şti.'nin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal etmediğine, dolayısıyla adı geçen teşebbüse idari para cezası verilmesine yer olmadığına OYBİRLİĞİ ile,

gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, karar verilmiştir.